INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA

II. IN III. FAZA PROJEKTNE NALOGE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2018

Ljubljana, marec 2020

Celovite rešitve za javne službe

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE
Slovenska cesta 56, 1000 LJUBLJANA

Naslov:	PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA – II. in III. faza projektne naloge
Naročnik:	Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica komunalnega gospodarstva, Dimičeva ulica 13, Ljubljana
Oznaka pogodbe:	380-2120-2019
Izvajalec:	Inštitut za javne službe, Slovenska cesta 56, Ljubljana
Vodja projekta:	mag. Stanka Cerkvenik
Delovna skupina:	Marko Fatur, ZKG-delovna komisija za oskrbo s pitno vodo; mag. Marko Cvikl, ZKG-delovna komisija za odvajanje in čiščenje odpadnih voda; Drago Dervarič, ZKG-delovna komisija za ravnanje z odpadki; Antun Gašparac, ZKG-komisija za ekonomiko
Spremljevalna skupina:	Miran Lovrič, GZS Zbornica komunalnega gospodarstva; Leo Kremžar, Skupnost občin Slovenije; Jože Kobe, Združenje mestnih občin Slovenije; Robert Smrdelj, Združenje občin Slovenije

Inštitut za javne službe
mag. Stanka Cerkvenik
strokovna direktorica

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE
Slovenska cesta 56, 1000 LJUBLJANA

© Inštitut za javne službe, GZS Zbornica komunalnega gospodarstva
Vlogo za reproduciranje celotne ali dela te publikacije naslovite na izvajalca oz. naročnika študije. Brez pisnega dovoljenja je prepovedano kopiranje, prepisovanje, razmnoževanje in razširjanje publikacije v komercialne namene.

VSEBINA

UVOD **5**
NAMEN IN CILJ PROJEKTNE NALOGE 6
PROTOKOL O SODELOVANJU 6
METODOLOŠKA POJASNILA 6

PRIMERJALNA ANALIZA – BENCHMARKING **9**
IZHODIŠČA IN CILJI PRIMERJALNE ANALIZE 9
UPORABNOST PRIMERJALNE ANALIZE NA PODROČJU GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB 10

SPLOŠNA DOLOČILA GLEDE OBLIKOVANJA CEN JAVNIH STORITEV **13**
CENE STORITEV JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 13
Stroški omrežnine *13*
Stroški opravljanja storitev *14*
Enota količine javne storitve *15*

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2017 **17**
PODROČJA PRIMERJALNE ANALIZE IZVAJANJA ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 17
PRIDOBIVANJE PODATKOV IN REZULTATI PRIMERJALNE ANALIZE 18
PODATKI O IZVAJALCIH ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE, VKLJUČENIH V PRIMERJALNO ANALIZO 19
Organizacijska oblika izvajalcev 20
Velikost analiziranih izvajalcev 21
REPREZENTATIVNOST PRIMERJALNE ANALIZE ZA PODROČJE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 22
Obseg in področje izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode 22
Obseg in področje izvajanja dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode 24

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI **27**
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE 27
Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin 30
Vpliv gostote odjema na stroške omrežnine *30*
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN 33
Vpliv obračunskih količin na stroške opravljanja storitev 35
PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE 39
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2017 IN 2018 40
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH - OMREŽNINE 41
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA PADAVINSKE 43

ODPADNE VODE S STREH
KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN TER ODVAJANJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH 46

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 48
PROSTORSKA UREJENOST ODVAJANJA ODPADNE VODE 48
Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju 48
Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov 51
Količina odvedene odpadne vode 52
KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ODVAJANJA ODPADNE VODE 55
TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST 57
Starost kanalizacijskega omrežja 57
Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture 58
Stopnja pokritja odhodkov s prihodki 59
POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 60

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE STORITEV POVEZANIH Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI – KLJUČNI KRITERIJI 62
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ZA STORITVE POVEZANE Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI - OMREŽNINE 62
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ZA STORITVE POVEZANE Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI 64

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI 68
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE 68
Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin 70
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE 75
Vpliv stopnje čiščenja in projektirane zmogljivosti čistilnih naprav na stroške opravljanja storitev 77
PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE 79
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2017 IN 2018 80
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH - OMREŽNINE 82
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH 84
KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN 87

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 89
PROSTORSKA UREJENOST ČIŠČENJA ODPADNE VODE 89
Število oskrbovanih občin in čistilnih naprav v upravljanju 89

Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju *90*
Količina očiščene odpadne vode *93*
KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ČIŠČENJA ODPADNE VODE 94
Stopnja čiščenja odpadnih voda *94*
TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST 96
Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture *97*
Stopnja pokritja odhodkov s prihodki *98*
POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE 99

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE **101**

Podatki za podjetje Vodovod-kanalizacija, d.o.o., Celje so v tabelah pod številko 6.

UVOD

Oblikovanja cen komunalnih storitev ureja Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja[1] - v nadaljevanju Uredba MEDO, ki je konec leta 2012 uvedla nov način oblikovanja cen, pristojnost določanja cen pa prenesla na občine, ki so kot odgovorne za zagotavljanje občinskih gospodarskih javnih služb postale tudi regulatorni organ za potrjevanje cen komunalnih storitev.

Bistvo regulacije je določiti ceno, ki krije upravičene stroške izvajanja storitev ter zagotavlja trajno in nemoteno izvajanje javnih storitev. Uredba MEDO je kot podlago za določanje upravičenih cen komunalnih storitev uvedla povprečne cene na primerljivih območjih, ki jih opredeli pristojno ministrstvo in pri tem upošteva zlasti geografske, poselitvene in oskrbovalne značilnosti območja. Podatki o cenah na primerljivih območjih naj bi služili občinam za presojo upravičenih cen storitev na njihovem območju. Glede na to, da so podatki podlaga za primerjavo in sprejem cen, je izrednega pomena, da so primerjalna območja opredeljena na strokovno ustreznih osnovah.

Izvajanje javnih storitev je zelo lokalno pogojeno ter odvisno od številnih naravnih in tehnično-tehnoloških pogojev, zato mora regulacija temeljiti na analizi učinkovitosti izvajanja dejavnosti, pri čemer niso upoštevani le stroški, temveč tudi pogoji izvajanja. Stroškovna zahtevnost oskrbovalnih sistemov na območju posamezne občine vpliva na povprečno lastno ceno izvajanja storitve v občini. Glede na to je pomembna povezava tehničnih oz. oskrbovalnih in ekonomskih elementov, ki zagotavlja celovitejšo primerjavo izvajanja javnih storitev in poslovanja izvajalcev gospodarskih javnih služb. Tovrstno celovito vrednotenje izvajanja dejavnosti omogoča primerjalna analiza (*angl. benchmarking*), ki se v evropskem prostoru vse bolj uveljavlja kot orodje za ugotavljanje učinkovitosti izvajanja javnih služb.

Zbornica komunalnega gospodarstva je zato konec leta 2014 začela s projektom Primerjalne analize izvajanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki jo izvaja Inštitut za javne službe. Temeljni namen je analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja storitev javnih služb varstva okolja za posamezne izvajalce in občinam zagotoviti ustreznejšo strokovno podlago za presojo upravičenih cen, izvajalcem pa možnosti za izboljšanje poslovanja.

Primerjalna analiza ni enkraten proces, za dolgoročno izboljšanje in preglednost poslovanja je potreben sistematičen, kontinuiran proces merjenja in primerjanja. Zbornica komunalnega gospodarstva je zato po zaključku prve primerjalne analize nadaljevala s projektom. Primerjalna analiza izvajanja javne službe oskrbe s pitno vodo je izvedena za leta 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 in 2018. Šestletno primerjalno obdobje omogoča dolgoročno analizo

[1] Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, Uradni list RS, št. 87/12, 109/12, 76/17 in 78/19.

pogojev izvajanja javne službe na posameznih oskrbovalnih območjih in nudi občinam strokovno podlago za presojo upravičenih cen. Navedeno je še posebno pomembno glede na dejstvo, da je pristojno ministrstvo kljub določilu Uredbe MEDO, da na podlagi poročil izvajalcev vsaki dve leti izračuna povprečne vrednosti in preveri ustreznost oblikovanih skupin primerljivih območij, kot zadnje objavilo primerljiva območja in povprečne cene za leto 2014.

NAMEN IN CILJ PROJEKTNE NALOGE

Temeljni namen projektne naloge je pridobiti in analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za posamezne izvajalce za leto 2018 in tako zagotoviti kontinuirano primerjavo pogojev izvajanja odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v slovenskem prostoru.

Cilj projektne naloge je razvrstitev izvajalcev odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v skupine na podlagi ključnega parametra ter primerjalno prikazati in analizirati, kako posamezni izvajalci v letu 2018 dosegajo izbrane pojasnjevalne parametre, ki vplivajo na višino stroškov in pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca v primerljivi skupini.

PROTOKOL O SODELOVANJU

Protokol o sodelovanju pri projektni nalogi so skupaj z Zbornico komunalnega gospodarstva podpisale Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije ter Združenje mestnih občin Slovenije. Podpisnice protokola so se zavezale, da si bodo prizadevale za pridobitev potrebnih podatkov za izvedbo primerjalne analize in pri svojih članicah spodbujale uporabo rezultatov analize.

METODOLOŠKA POJASNILA

Primerjalna analiza je metodološko prilagojena posebnostim javnih služb in potrebam presoje upravičenosti cen. Izvajalci izvajajo storitve v različnih oskrbovalnih pogojih, ki vplivajo na stroške. Za namene presoje upravičenosti cen je zato najbolj ustrezna primerjalna analiza po parametru, ki statistično kaže največjo povezanost s stroški izvajanja storitve. Odstopanje od ključnega parametra je analizirano s pomočjo pojasnjevalnih parametrov s področja kakovosti, zanesljivosti in učinkovitosti izvajanja storitev.

Ključni in pojasnjevalni parametri so bili oblikovani v okviru delovne skupine projekta, ki jo sestavljajo predsedniki področnih odborov ZKG, in potrjeni v okviru spremljevalne skupine projekta, ki jo sestavljajo predstavniki ZKG, SOS, ZOS in ZMOS. Pri opredelitvi ključnih in pojasnjevalnih parametrov so bile smiselno upoštevane ugotovitve Primerjalne analize izvajanja komunalnih storitev, ki je bila v okviru Zbornice komunalnega gospodarstva

izvedena za storitve posameznih javnih služb varstva okolja (ZKG 2008, 2010), simulacije oblikovanja primerljivih območij izvedenih v okviru delovne skupine MOP ter veljavna metodologija za oblikovanje cen.

Izvajalci so v poročilu označeni z oznakami. Poročilo je z navedbo oznake posredovano izvajalcem, ki so sodelovali v primerjalni analizi, ter občinam, v katerih posamezni izvajalci izvajajo javno službo.

PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING

PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING

IZHODIŠČA IN CILJI PRIMERJALNE ANALIZE

Primerjalno analizo (*angl. benchmarking*) lahko opredelimo kot sistematičen, kontinuiran proces merjenja in primerjanja poslovnih procesov podjetja z najboljšimi zaradi njihovega izboljšanja. Na kratko bi lahko povzeli, da gre za iskanje najboljših panožnih praks, ki vodijo k odličnejšim rezultatom.

SLIKA 1	Shema primerjalne analize

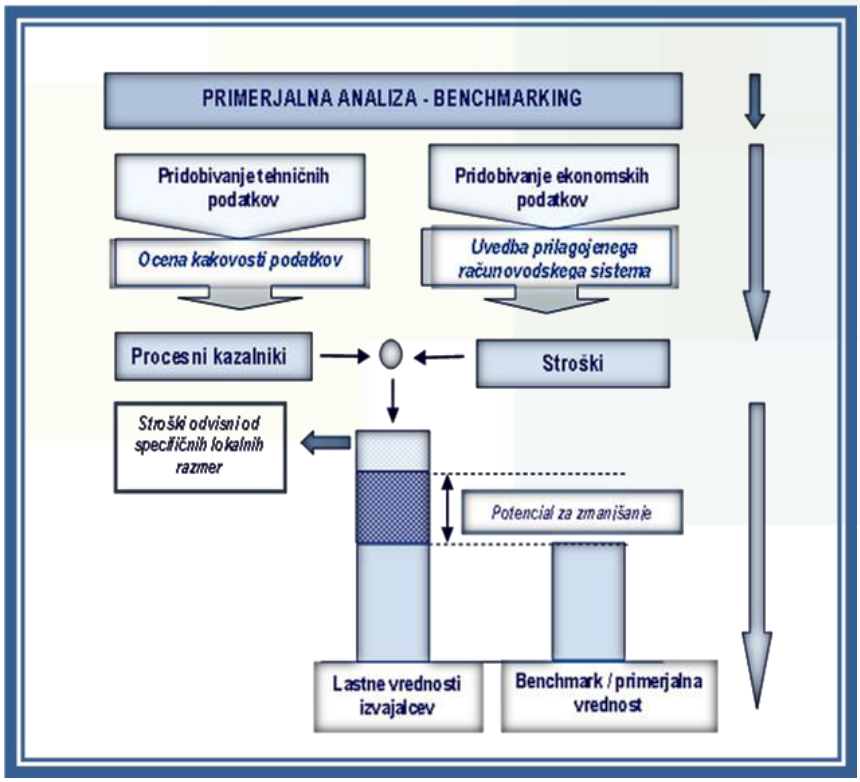

Vir: Cerkvenik, S.: Primerjalna analiza (benchmarking) kot osnova za presojo učinkovitosti izvajanja gospodarskih javnih služb – uporaba v evropskih državah, 2012.

Cilj primerjalne analize je predvsem ugotoviti, kako učinkovit je posamezni izvajalec in na katerih področjih lahko svoje poslovanje še izboljša. Namen primerjalne analize ni ugotavljati, koliko so drugi izvajalci boljši, temveč kako drugi izvajalci določene aktivnosti izvajajo učinkovitejše.

Primerjalna analiza omogoča:

- analizo kakovosti in učinkovitosti izvajanja dejavnosti posameznih izvajalcev,
- primerjavo in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce,
- ugotavljanje odstopanja posameznega izvajalca,
- identifikacijo razlogov za odstopanje in možnosti za izboljšanje.

UPORABNOST PRIMERJALNE ANALIZE NA PODROČJU GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

Zagotavljanje javnih storitev poteka v nekonkurenčnem okolju in izvajalci so v svojem organizacijskem okviru pogosto podvrženi različnim tržnim nepravilnostim ter vplivu državne in lokalne politike. Odsotnost konkurenčnih mehanizmov, ki bi zagotavljali samoregulacijo javnih služb, zahteva, da so v javnem sektorju prisotni posebni mehanizmi regulacije, ki naj bi preprečili izkoriščanje monopolnega položaja ter spodbujali zmanjševanje stroškov in učinkovito izvajanje javnih storitev. V praksi se primerjalna analiza vse bolj uveljavlja tudi v javnem sektorju kot orodje za celovito ugotavljanje učinkovitosti izvajanja.

SLIKA 2 **Ravni primerjalne analize na področju gospodarskih javnih služb**

Vir: Cerkvenik, S.: Primerjalna analiza (benchmarking) kot osnova za presojo učinkovitosti izvajanja gospodarskih javnih služb – uporaba v evropskih državah, 2012.

Primerjalna analiza je sistematičen kontinuiran proces merjenja in primerjanja tehničnih in ekonomskih parametrov, ki jih pri zagotavljanju javnih storitev dosegajo posamezni izvajalci. Primerjalna analiza vključuje sklop aktivnosti, ki omogočajo določiti položaj ali status posameznega izvajalca v primerjavi z drugimi. S pomočjo primerjalne analize se tako ustvarja navidezno konkurenčno okolje, ki spodbuja učinkovitost izvajalcev.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA

Primerjalna analiza izvajanja gospodarskih javnih služb varstva okolja je metodološko prilagojena opredeljenemu namenu t. j. evidentiranju in primerjavi ključnih tehničnih in ekonomskih pogojev izvajanja posameznih storitev, ki vplivajo na stroškovno ceno. Primerjalna analiza je zasnovana kot orodje za ugotavljanje razlik v pogojih izvajanja javnih storitev na posameznem oskrbovalnem območju, omogoča analizo in pojasnilo specifičnih lokalnih pogojev izvajanja.

Primerjava in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce v primerljivi skupini omogoča vrednotenje izvajanja posameznega izvajalca z vidika učinkovitosti, kakovosti in zanesljivosti. Lokalne skupnosti lahko s pomočjo primerjalne analize presodijo, ali so stroški izvajanja javnih storitev optimalni in upravičeni, izvajalci pa lahko s pomočjo primerjalne analize prepoznajo možnosti za izboljšanje učinkovitosti ter zmanjšanje stroškov poslovanja.

Proučevanje učinkovitosti temelji na predpostavki, da bi morali biti izvajalci, ki izvajajo dejavnost v primerljivih pogojih, sposobni poslovati z enako stopnjo učinkovitosti, kot jo dosegajo drugi učinkoviti izvajalci (t. i. referenčni izvajalci). Razmerje med stroški in doseženo ravnjo storitev referenčnih izvajalcev določa mejno področje učinkovitosti skupine in s tem merilo za presojo (ne)učinkovitosti posameznega izvajalca.

OBLIKOVANJE CEN JAVNIH STORITEV

SPLOŠNA DOLOČILA GLEDE OBLIKOVANJA CEN JAVNIH STORITEV

Cena izvajanja storitev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je sestavljena iz dveh delov:

- dela, ki predstavlja stroške javne infrastrukture (omrežnina), in
- dela, ki predstavlja stroške opravljanja javne službe.

Izhodišče za oblikovanje cen so standardi in ukrepi za opravljanje posamezne javne službe, ki jih opredeljujejo državni in občinski predpisi. Za oblikovanje cen je potrebno določiti obseg in vrednost javne infrastrukture, ki se uporablja za opravljanje javnih služb, ter donos na vložena poslovna sredstva izvajalca.

Za opredelitev upravičenih stroškov javne storitve je potrebno opredeliti tudi stopnjo izkoriščenosti javne infrastrukture ter delež javne infrastrukture, ki se uporablja za javno službo in za posebne storitve.

Izvajalec lahko v soglasju z lastnikom javne infrastrukture z uporabo javne infrastrukture opravlja posebne storitve, pri čemer ne sme ustvarjati negativne razlike med prihodki in odhodki, ki izvirajo iz tega naslova.

CENE STORITEV JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

V okviru javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode se ločeno oblikujejo in obračunavajo cene za storitve:

- odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin,
- odvajanja padavinske odpadne vode s streh,
- povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami,
- čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin,
- čiščenja padavinske odpadne vode s streh.

Stroški omrežnine

Uredba MEDO opredeljuje, da omrežnina vključuje:

- stroške amortizacije ali najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura;
- stroške zavarovanja infrastrukture javne službe;
- stroške odškodnin, ki vključujejo odškodnine za služnost in povzročeno škodo, povezano z gradnjo, obnovo in vzdrževanjem infrastrukture javne službe, in

- odhodke financiranja v okviru stroškov omrežnine, ki vključujejo obresti in druge stroške, povezane z dolžniškim financiranjem gradnje ali obnove infrastrukture javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode. Pri tem se upošteva višina stroškov na podlagi podpisanih pogodb.

Občina za opravljanje javne službe izvajalcem obračunava najemnino za vso javno infrastrukturo, ki je potrebna za opravljanje posamezne javne službe in jo ima občina v lasti ali finančnem najemu, najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo.

Na uporabnike storitev gospodarske javne službe se lahko prenese le tisti del najemnine, ki jo občina za uporabo javne infrastrukture zaračuna izvajalcem in je sorazmeren z deležem zmogljivosti javne infrastrukture, ki je namenjena uporabnikom storitev gospodarske javne infrastrukture.

Omrežnina se določi na letni ravni in se uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO. V večstanovanjskih stavbah, v katerih posamezne stanovanjske enote nimajo obračunskih vodomerov, se za vsako stanovanjsko enoto obračuna omrežnina za priključek s faktorjem omrežnine 1 (DN vodomera manjši ali enak DN 20 - minimalni vodomer).

Stroški opravljanja storitev

Stroški opravljanja storitev so tisti del cene, ki krije upravičene stroške, ki jih je mogoče povezati z opravljanjem storitev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode. Stroški opravljanja storitev vključujejo naslednje skupine stroškov:

- neposredne stroške materiala in storitev,
- neposredne stroške dela,
- druge neposredne stroške,
- splošne (posredne) proizvajalne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- splošne nabavno-prodajne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- splošne upravne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- obresti zaradi financiranja opravljanja storitev javne službe,
- neposredne stroške prodaje,
- druge poslovne odhodke in
- donos na poslovno potrebna sredstva izvajalca.

Donos na poslovna sredstva, ki so neposredno potrebna za izvajanje storitev javne službe, je z Uredbo MEDO omejen in ne sme presegati 5 %. Uredba določa, da globe, reprezentanca, sponzorstva in donacije niso upravičen kalkulativni element storitve javne službe.

Enota količine javne storitve

Za enoto količine storitev, ki se izvajajo v okviru javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, je z 21. členom Uredbe MEDO določena obračunska enota in sicer je:

- enota količine storitev odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin izražena v m^3 opravljene storitve, za katero se šteje količina dobavljene pitne vode, ki se odvaja v javno kanalizacijo ali čisti na komunalni čistilni napravi;
- enota količine storitve odvajanja in čiščenja padavinske odpadne vode s streh izražena v m^3 glede na količino padavin, ki padejo na tlorisno površino strehe, s katere se padavinska odpadna voda odvaja v javno kanalizacijo ali čisti na komunalni čistilni napravi. Pri mešanem sistemu za odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode je ključ delitve stroškov med storitvami, ki se nanašajo na komunalno odpadno vodo, in storitvami, ki se nanašajo na padavinsko vodo, količina opravljenih storitev v m^3;
- enota količine storitve prevzema vsebine in ravnanja z vsebino iz nepretočnih greznic, prevzema blata in ravnanja z blatom iz obstoječih greznic ali malih komunalnih čistilnih naprav ter obratovalnega monitoringa za male komunalne čistilne naprave izražena v m^3 opravljene storitve, za katero se šteje količina dobavljene pitne vode, ki se odvaja v nepretočno greznico, obstoječo greznico ali malo komunalno čistilno napravo.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2018

PODROČJA PRIMERJALNE ANALIZE IZVAJANJA ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Za izvedbo primerjalne analize je bil izdelan anketni vprašalnik, ki poleg osnovnih podatkov o izvajalcu javne službe vključuje naslednja ključna področja:

- splošne podatke o izvajanju javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode ter čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o vtoku odpadne vode v kanalizacijske sisteme v upravljanju;
- podatke o vtoku odpadne vode na čistilne naprave ter podatke o zmogljivosti, tehnologiji in učinkih čiščenja na čistilnih napravah v upravljanju;
- karakteristične podatke o izvajanju javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode in karakteristične podatke o izvajanju javne službe čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o storitvah, povezanih z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi čistilnimi napravami;
- podatke o zaposlenih na področju odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o področjih zunanjega izvajanja na področju odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o poslovanju na ravni podjetja in dejavnosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- kalkulacije cen storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, odvajanja padavinske odpadne vode s streh, čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, čiščenja padavinske odpadne vode s streh ter storitev povezanih z greznicami in MKČN;
- podatke o obračunski, potrjeni in zaračunani ceni za storitve odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, odvajanja padavinske odpadne vode s streh, čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, čiščenja padavinske odpadne vode s streh ter storitve povezane z greznicami in MKČN.

SLIKA 3	Področja primerjalne analize odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

Vir: Inštitut za javne službe, 2020.

PRIDOBIVANJE PODATKOV IN REZULTATI PRIMERJALNE ANALIZE

Za zbiranje podatkov o ključnih in pojasnjevalnih parametrih in stroških izvajanja storitev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je bil izdelan programsko nadgrajen vprašalnik in 14. 10. 2019 posredovan izvajalcem javne službe, ki so člani Zbornice komunalnega gospodarstva. Rezultati prve primerjalne analize so bili posredovani izvajalcem 7. 1. 2020 in vizualno prikazani na portalu primerjalne analize. Po uskladitvi podatkov in vključitvi novih izvajalcev je bila izvedena nova primerjalna analiza in na tej osnovi izdelano končno poročilo.

SLIKA 4	Aktivnosti v procesu primerjalne analize

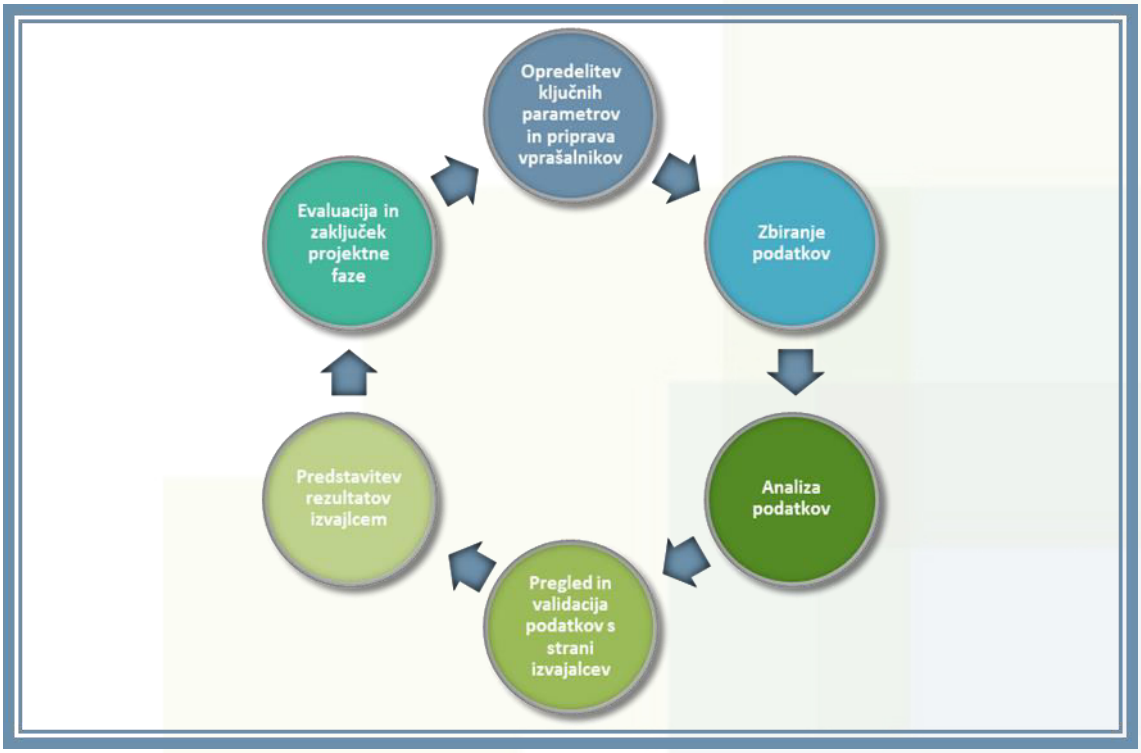

Vir: Inštitut za javne službe, 2020.

PODATKI O IZVAJALCIH ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE, VKLJUČENIH V PRIMERJALNO ANALIZO

Vprašalnik o izvajanju gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je bil obravnavan in dopolnjen v okviru delovne skupine in posredovan 69 izvajalcem javne službe. Do 17. 1. 2020 je izpolnjene vprašalnike posredovalo 41 izvajalcev, ki so vključeni v zaključno primerjalno analizo. V analizo so vključene dopolnitve, ki so jih izvajalci posredovali do 19. 2. 2020.

V zvezi s podatki o izvajanju odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je treba izpostaviti, da iz pregleda izpolnjenih vprašalnikov izhaja, da se evidence o oskrbovalnih sistemih še vzpostavljajo in so v nekaterih primerih še nepopolne. Izvajalci, ki ne vodijo oz. še nimajo v celoti vzpostavljenih evidenc o vseh anketiranih tehničnih in ekonomskih področjih posameznih storitev, v analizo teh področij niso vključeni.

Velik del izvajalcev tudi v letu 2018 še ni vzpostavil potrebnih evidenc za obračunavanje stroškov odvajanja in čiščenja padavinske odpadne vode s streh in storitev, povezanih z greznicami.

Vprašalnik vključuje določene kontrolne podatke, ki omogočajo oceno zanesljivosti in točnosti posredovanih podatkov. Pri nekaterih izvajalcih se kontrolni podatki razlikujejo in dodatno preverjanje je pokazalo, da gre ponekod za določeno stopnjo ocene podatkov, ker natančne evidence izvajalci še niso vzpostavili, pogosto pa so razlog tudi metodološko različni načini zbiranja in opredeljevanja podatkov znotraj posameznih služb izvajalca.

Organizacijska oblika izvajalcev

Glede na organizacijsko obliko v analizi prevladujejo javna podjetja (87,8 %). Štirje izvajalci (9,8 %) izvajajo javno službo na podlagi koncesije, od tega sta dve podjetji v izključni javni lasti. En izvajalec (2,4 %) izvaja javno službo v okviru režijskega obrata.

GRAF 1 **Organizacijska oblika izvajalcev javne službe**

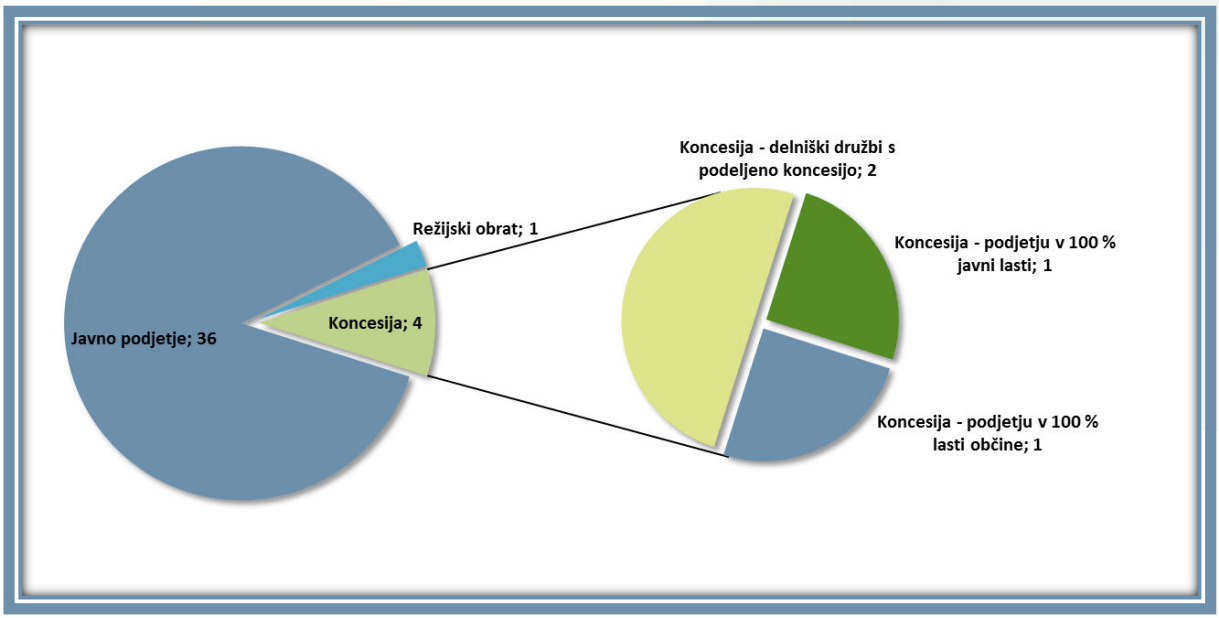

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Dve v analizo vključeni podjetji izvajata samo dejavnost odvajanja ali čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode in zato v naslednjem grafičnem prikazu nimata podane vrednosti. Ostala podjetja izvajajo tudi druge javne službe varstva okolja in različne dejavnosti tržnega značaja, kar s stroškovnega vidika vpliva na razporeditev posrednih proizvajalnih in splošnih stroškov na večje število dejavnosti.

GRAF 2	Število dejavnosti, ki jih poleg odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode izvajajo izvajalci

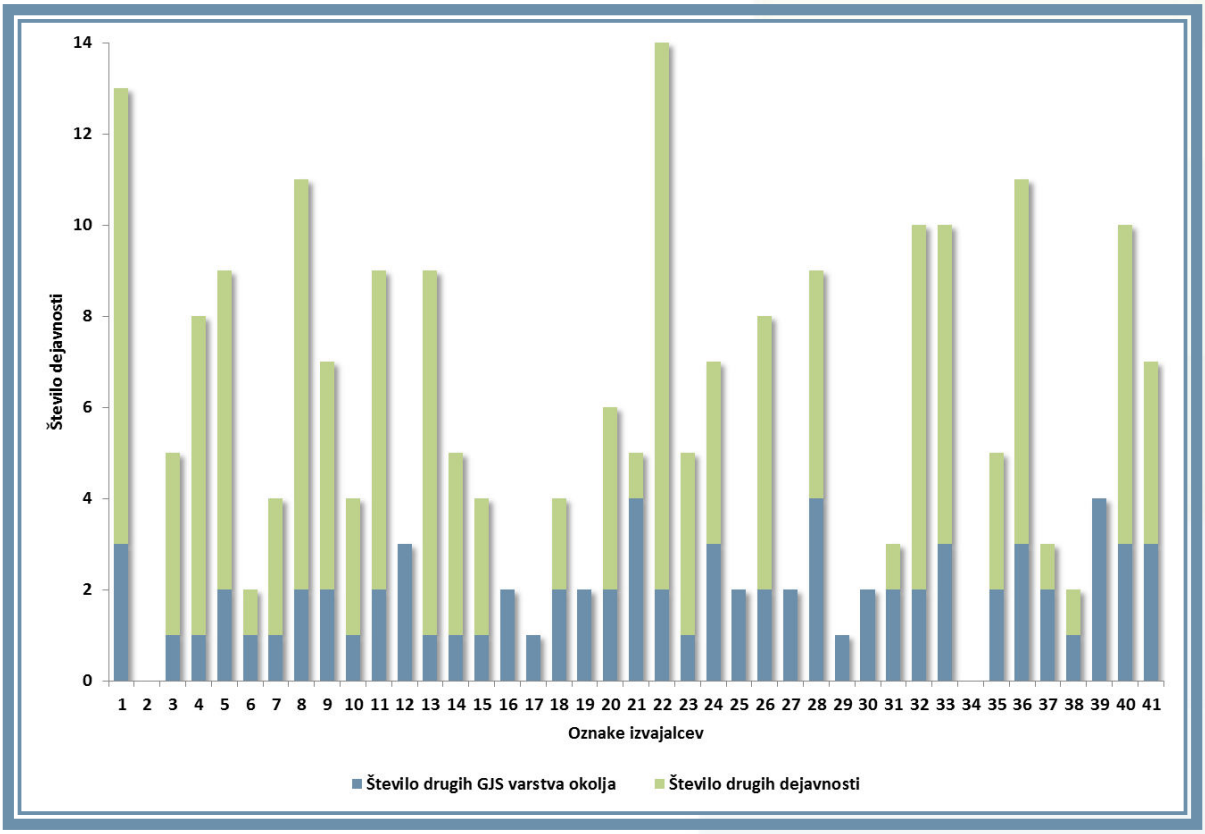

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2019, Inštitut za javne službe, 2020.

Velikost analiziranih izvajalcev

Velikost bilančne vsote in s tem obseg sredstev, s katerimi razpolagajo izvajalci, se v analizirani skupini zelo razlikuje. Največ izvajalcev (20) razpolaga z bilančno vsoto v obsegu od 1 do 5 mio EUR, sledi skupina izvajalcev z bilančno vsoto med 5 in 10 mio EUR. Povprečna bilančna vsota analiziranih izvajalcev je konec leta 2018 znašala 10,2 mio EUR.

Izvajalci se močno razlikujejo tudi po deležu kapitala v bilančni vsoti, ki se pri analiziranih podjetjih giblje od 5,5 do 84,9 %, povprečno 39,9 %.

GRAF 3	Velikost izvajalcev – bilančna vsota in delež kapitala

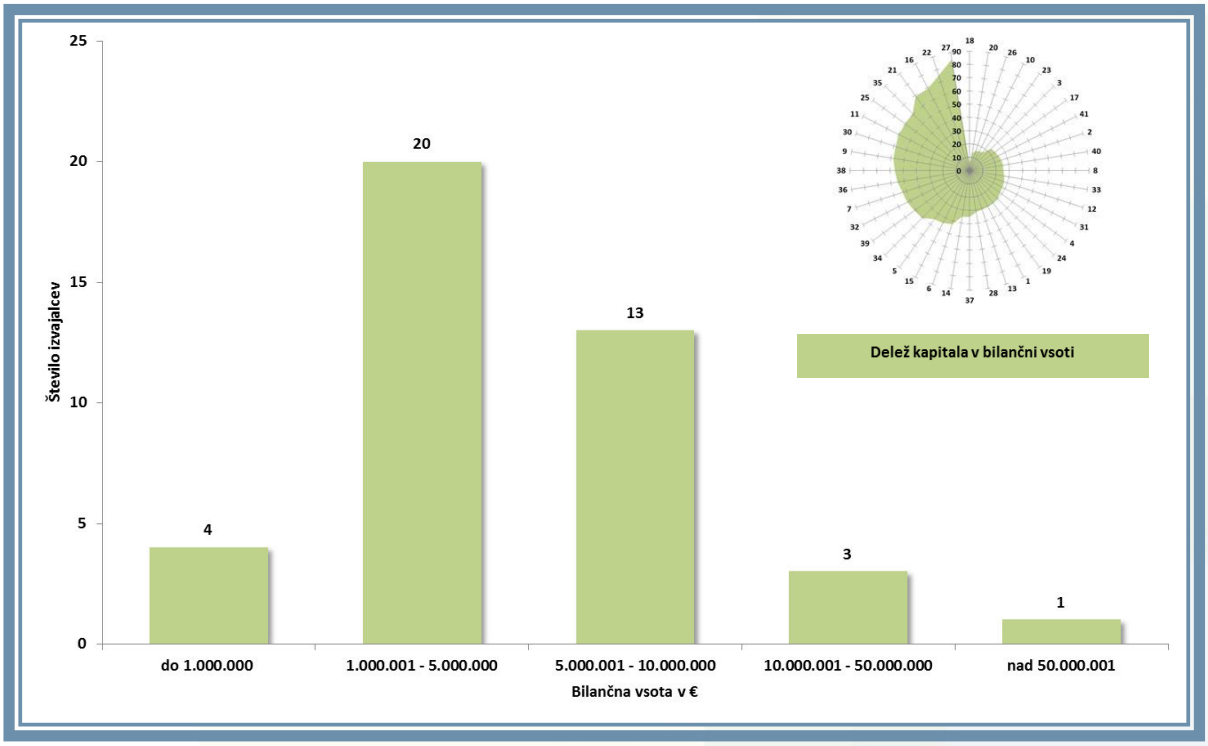

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

REPREZENTATIVNOST PRIMERJALNE ANALIZE ZA PODROČJE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

V nadaljevanju sta ločeno prikazana obseg in področje dejavnosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, ki jo izvajajo analizirani izvajalci. Iz podatkov izhaja, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za področje odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v Sloveniji.

Obseg in področje izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode

V primerjalno analizo izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode je vključeno 40 izvajalcev javne službe. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2018 odvajali odpadno vodo v celoti ali delno na področju 111 občin s skupno 954.902 prebivalci, kar predstavlja 46,0 % vseh prebivalcev in 52,4 % vseh občin v Republiki Sloveniji. Glede na statistične podatke (SURS, 2020), so v analizo vključeni izvajalci v letu 2018 odvedli 56,5 % nastale odpadne vode ter upravljali 70,5 % kanalizacijskega omrežja v državi.

TABELA 1	Podatki o izvajalcih odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode, vključenih v primerjalno analizo

Karakteristični podatki	Izvajalci vključeni v analizo	Delež vzorca glede na Slovenijo v %
Število izvajalcev vključenih v analizo	40	
Število oskrbovanih občin	111	52,4
Število oskrbovanih prebivalcev	954.902	46,0
Količina odvedene odpadne vode [m^3]	130.235.873	56,5
Dolžina kanalizacijskega omrežja [km]	7.030	70,5

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2020.

Podrobnejši pregled občin, kjer v analizo vključeni izvajalci zagotavljajo odvajanje komunalne in padavinske odpadne vode, je razviden iz spodnjega grafa. Vključene občine so v grafičnem prikazu sivo obarvane. Občine, ki niso obarvane, v analizo niso vključene.

GRAF 4	Občine, v katerih v analizo vključeni izvajalci izvajajo javno službo odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode

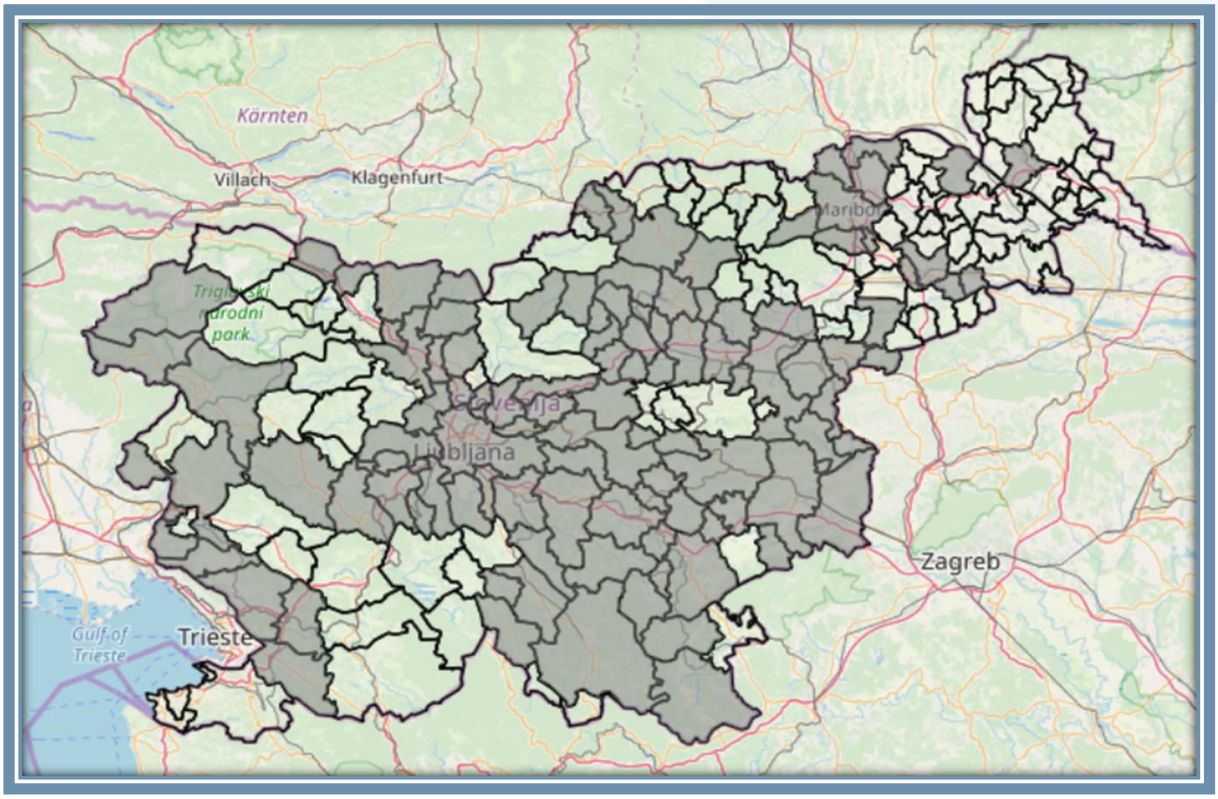

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2020.

Obseg in področje izvajanja dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

V primerjalno analizo izvajanja dejavnosti čiščenja odpadne vode je vključeno 38 izvajalcev javne službe. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2018 upravljali 195 čistilnih naprav s skupno projektirano zmogljivostjo 1.475.328 PE, kar predstavlja 38,4 % vseh komunalnih in skupnih čistilnih naprav v Sloveniji ter 55,0 % projektirane zmogljivosti delujočih čistilnih naprav. Analizirani izvajalci so izvajali javno službo čiščenja odpadne vode na območju 109 občin s skupno 840.883 prebivalci, kar predstavlja 40,5 % vseh prebivalcev in 51,4 % vseh občin v Republiki Sloveniji. Glede na statistične podatke znaša količina prečiščene odpadne vode 66,2 % glede na celotno količino v državi.

TABELA 2 **Podatki o izvajalcih čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, vključenih v primerjalno analizo**

Karakteristični podatki	Izvajalci vključeni v analizo	Delež vzorca glede na Slovenijo v %
Število izvajalcev vključenih v analizo	38	
Število oskrbovanih občin	109	51,4
Število oskrbovanih prebivalcev	840.883	40,5
Število čistilnih naprav	195	38,4
Projektirana zmogljivost čiščenja ČN [PE]	1.475.328	55,0
Količina prečiščene odpadne vode [v m^3]	107.175.849	66,2

Vir: SURS, ARSO, Inštitut za javne službe, 2020.

Podrobnejši pregled občin, kjer v analizo vključeni izvajalci zagotavljajo čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode, je razviden iz naslednjega grafa.

GRAF 5	Občine, v katerih v analizo vključeni izvajalci izvajajo javno službo čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

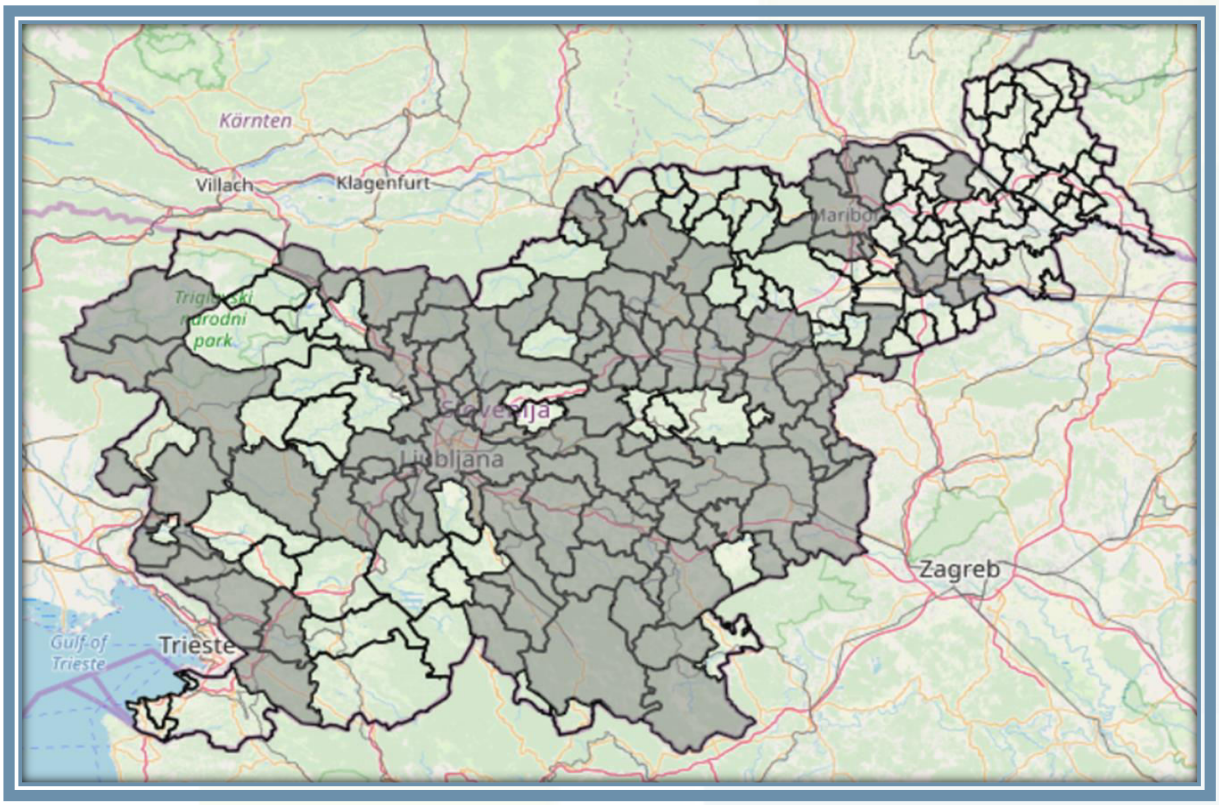

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju vključeval izkaz poslovnega izida izvajalca javne službe in dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode ter kalkulaciji lastne cene storitve odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode z javnih površin ter storitve odvajanja padavinske odpadne vode s streh, pripravljenimi skladno z določili veljavne Uredbe MEDO. Izvajalci, ki v letu 2018 še niso uveljavili cen oblikovanih skladno z Uredbo MEDO, ali pa so jih uveljavili med letom, so za potrebe primerjalne analize kalkulacije cen vsebinsko smiselno prilagodili določilom Uredbe MEDO. V nadaljevanju je podana ločena analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev za odvajanje komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin.

V letu 2018 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh. Kljub omejeni reprezentativnosti vzorca (podatke je posredovalo 10 od 40 analiziranih izvajalcev) je v poročilo vključena analiza stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN – OMREŽNINE

Omrežnina predstavlja del cene storitve javne službe in vključuje stroške javne infrastrukture, ki se uporablja za zagotavljanje javne službe. Prevladujoči del omrežnine predstavljajo stroški amortizacije oz. najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura. Amortizacija javne infrastrukture se obračunava po stopnjah, ki jih določa Uredba MEDO. Najemnina za infrastrukturo, ki jo občine za opravljanje javne službe zaračunavajo izvajalcem javne službe, mora biti oblikovana najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo. Omrežnina se določi na letni ravni in se kot fiksni strošek uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO.

V naslednjem grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na faktor po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 1,4214 do 9,6348 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 4,9519 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi zmanjšani stroški omrežnine. V primeru, da izvajalci v soglasju z lastnikom infrastrukture opravljajo storitve, ki niso obvezne storitve javne službe, in pri tem uporabljajo javno infrastrukturo, se za prihodke posebnih storitev zmanjša lastna cena. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala

4,9199 EUR/faktor/mesec. V letu 2018 so nekateri izvajalci izvedli poračun stroškov javne infrastrukture za preteklo obračunsko obdobje, kar vpliva na višino potrjene oz. zaračunane cene omrežnine. Zmanjšana obračunska cena omrežnine z upoštevanim poračunom je v povprečju znašala 4,9610 EUR/faktor/mesec.

GRAF 6	Stroški javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin - omrežnina

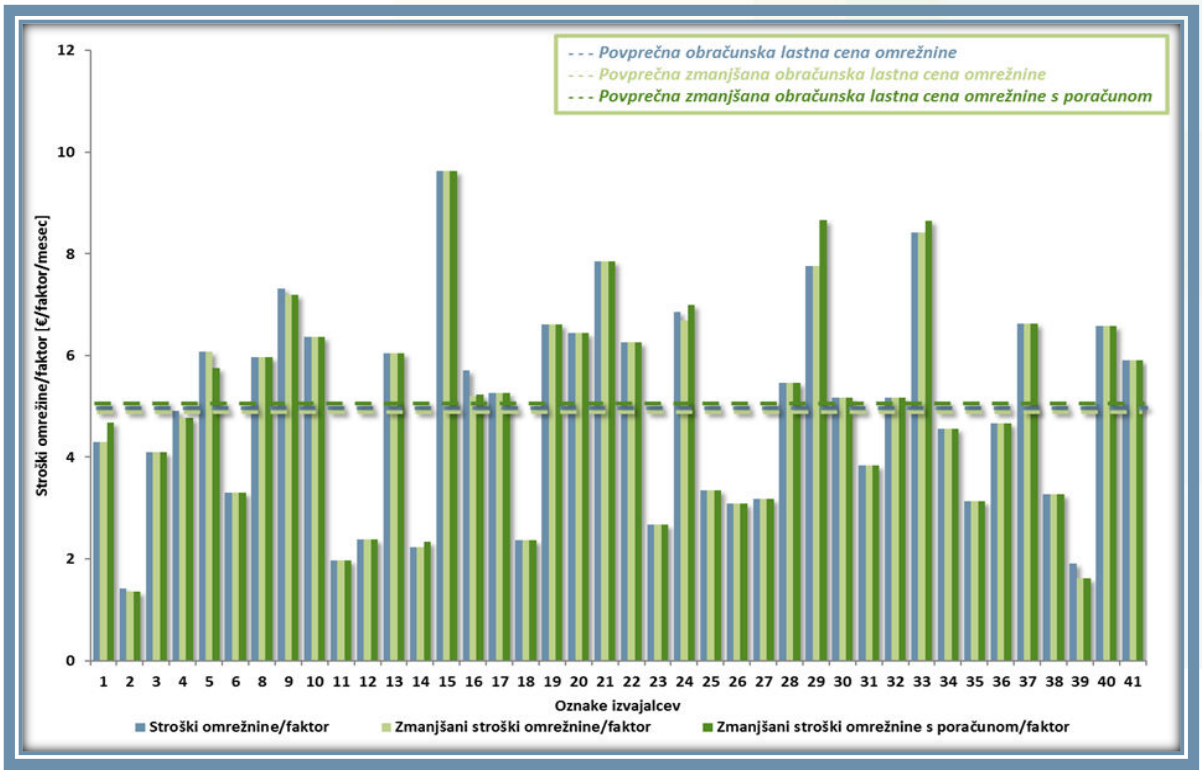

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Višino omrežnine pojasnjuje struktura stroškov javne infrastrukture, ki so vključeni v omrežnino posameznega izvajalca. V strukturi prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 97,3 % in se giblje v razponu od 57,6 do 100 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 2,5 % in se gibljejo v razponu od 0 do 42,4 %, nizek je tudi delež odhodkov financiranja, v povprečju znaša 0,2 %.

GRAF 7	Struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin - omrežnina

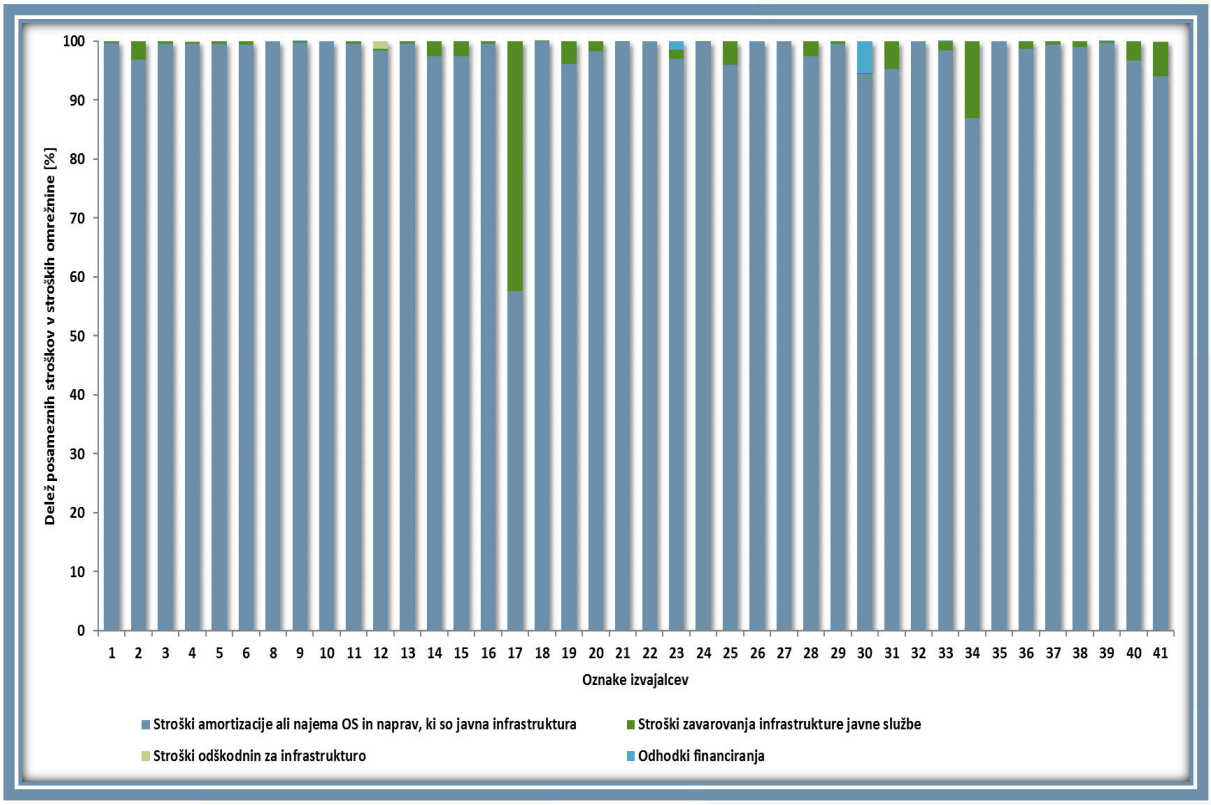

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 8	Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin - omrežnina

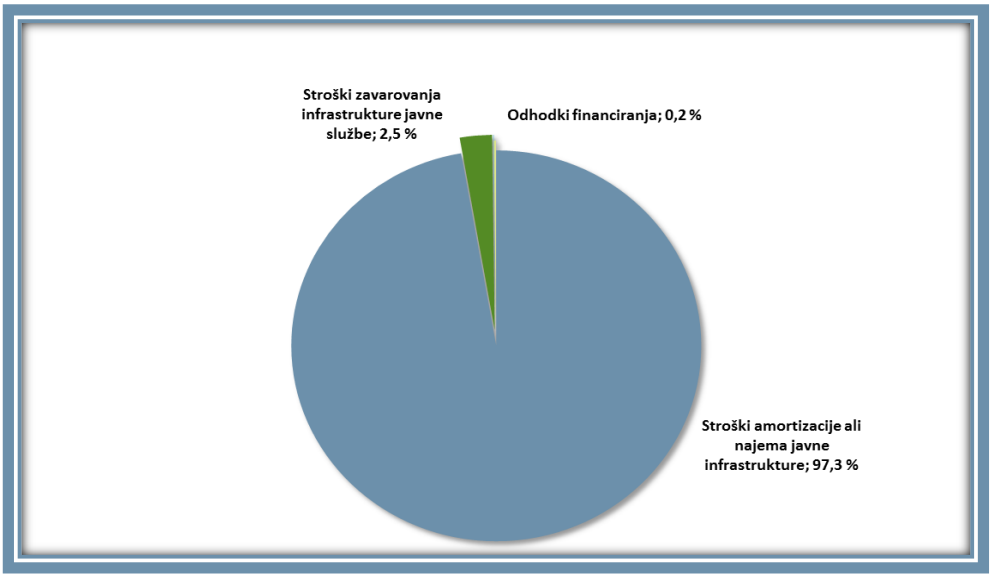

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Stroški javne infrastrukture in s tem obračunska lastna cena omrežnine so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema, ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec. V nadaljevanju je izvedena primerjalna analiza stroškov javne infrastrukture glede na gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca.

Vpliv gostote odjema na stroške omrežnine

Gostota odjema, merjena z vsoto faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja, je pri analiziranih izvajalcih zelo različna in odvisna od tega, ali izvajalci oskrbujejo pretežno ruralno ali urbano področje.

Glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja so analizirani izvajalci uskupinjeni v tri skupine:

- do 50 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (12 izvajalcev);
- od 50 do 60 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (13 izvajalcev);
- nad 60 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (14 izvajalcev).

Grafično so skupine prikazane s pomočjo škatličnih (*boxplot*) diagramov[2], ki omogočajo prikaz razporeditve obračunskih lastnih cen po skupinah glede na število faktorjev omrežnine na kilometer omrežja. Srednje vrednosti posameznih skupin z večanjem števila faktorjev na kilometer kanalizacijskega omrežja značilno padajo, opazne pa so razlike v višini obračunske lastne cene omrežnine znotraj prve in tretje skupine.

[2] Iz škatličnega diagrama so za vsako skupino razvidne bistvene informacije o kvartilni porazdelitvi obračunskih lastnih cen. Odebeljen črni del označuje mediano oz. drugi kvartil. Spodnji in zgornji del škatličnega diagrama označujeta prvi oziroma tretji kvartil. Črtni »T-ji« s katerimi se zaključi posamezni škatlični diagram označujejo maksimalno oz. minimalno vrednost. V primeru večjih posameznih odklonov je takšna vrednost prikazana izven škatličnega diagrama, označena kot krožec, oziroma kot zvezdica, če gre za velike odklone.

GRAF 9	Škatlični diagram stroškov omrežnine odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na gostoto odjema

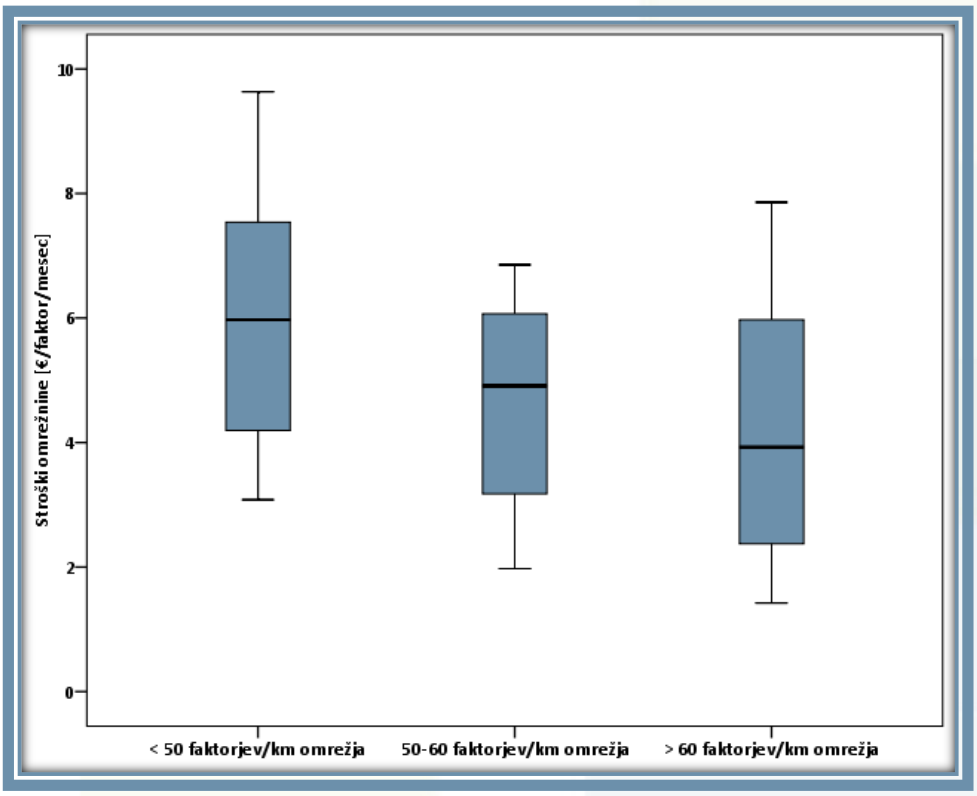

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Obračunska lastna cena omrežnine je po posameznih izvajalcih, uskupinjenih glede na gostoto odjema, razvidna iz naslednjega grafa. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja tehtano povprečje skupine[3].

[3] Povprečne vrednosti skupin so pod močnim vplivom ekstremnih vrednosti in upoštevane uteži. Primerjalna analiza je omejena s številom analiziranih izvajalcev, z uskupinjevanjem pa se število izvajalcev v posamezni skupini zmanjša, s čimer se vpliv odstopajočih vrednosti na povprečje skupine poveča. Zaradi navedenih omejitev so izračunane povprečne vrednosti predvsem orientacijske narave.

GRAF 10	Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Povprečni stroški omrežnine posamezne skupine se z večjo gostoto odjema značilno znižujejo in znašajo:

- v skupini z gostoto odjema do 50 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 5,9743 EUR/faktor;
- v skupini z gostoto odjema od 50 do 60 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 4,6324 EUR/faktor;
- v skupini z gostoto odjema nad 60 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 4,0252 EUR/faktor.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen omrežnine odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti, ki prevladujoče vplivajo na stroške javne infrastrukture. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot ± 20 %, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kriterijev, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode z javnih površin, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnanost in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN

Stroški opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin predstavljajo del cene storitve javne službe in vključujejo stroške izvajalca, povezane z izvajanjem storitev. Cena opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je variabilni del cene, ki se uporabnikom obračunava glede na količino prodane pitne vode.

GRAF 11	Stroški opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

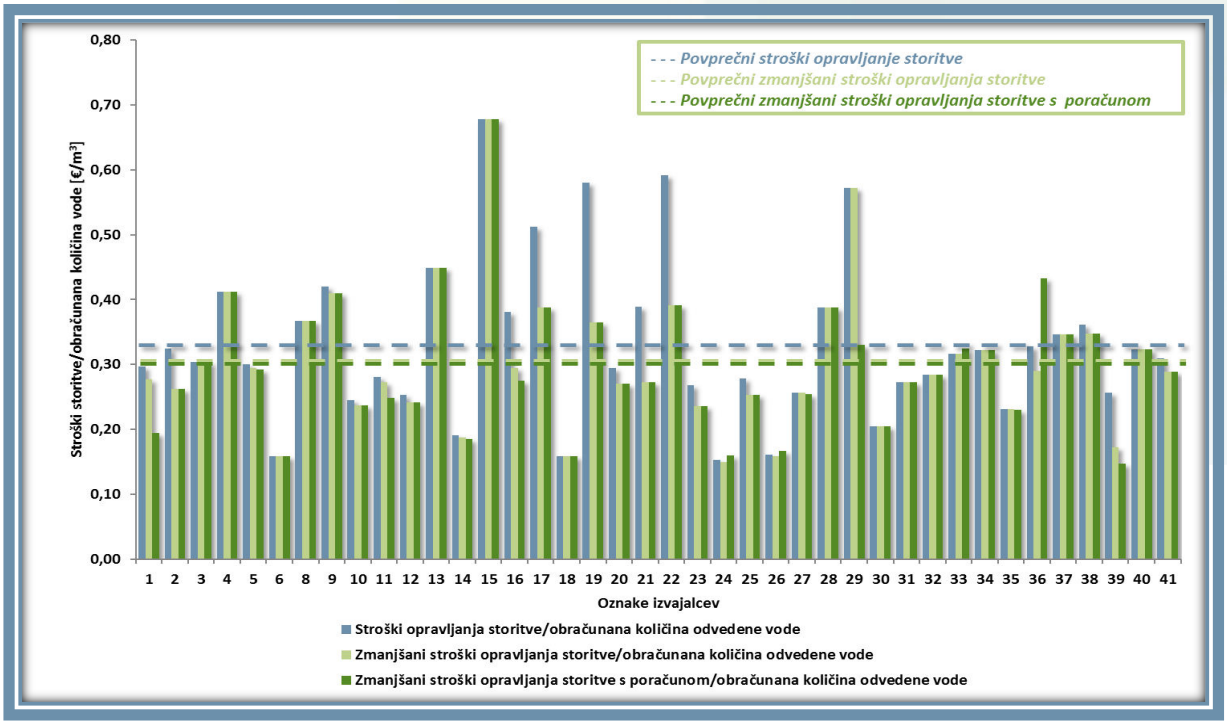

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljana storitev glede na obračunsko količino odvedene vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,1535 do 0,6785 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,3305 EUR/m^3. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev odvajanja zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je v povprečju znašala 0,3027 EUR/m^3. Nekateri izvajalci so izvedli poračun stroškov opravljanja storitev za preteklo obračunsko obdobje, kar vpliva na višino potrjene oz. zaračunane cene. Povprečna obračunska cena opravljanja storitev z upoštevanim poračunom znaša 0,2968 EUR/m^3.

V strukturi stroškov opravljanja storitev največji delež predstavljajo neposredni proizvajalni stroški, ki se gibljejo od 16,4 do 89,7 %, povprečno 69,3 %. Delež posrednih proizvajalnih stroškov se giblje od 0 do 49,8 % in povprečno predstavlja 9,5 % stroškov opravljanja storitev. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 50,1 %, povprečno 15,0 %, splošnih nabavno–prodajnih stroškov od 0 do 28,7 %, povprečno 3,8 % in delež donosa na poslovno potrebna sredstva izvajalca od 0 do 11,1 %, povprečno 1,5 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

GRAF 12 **Struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin**

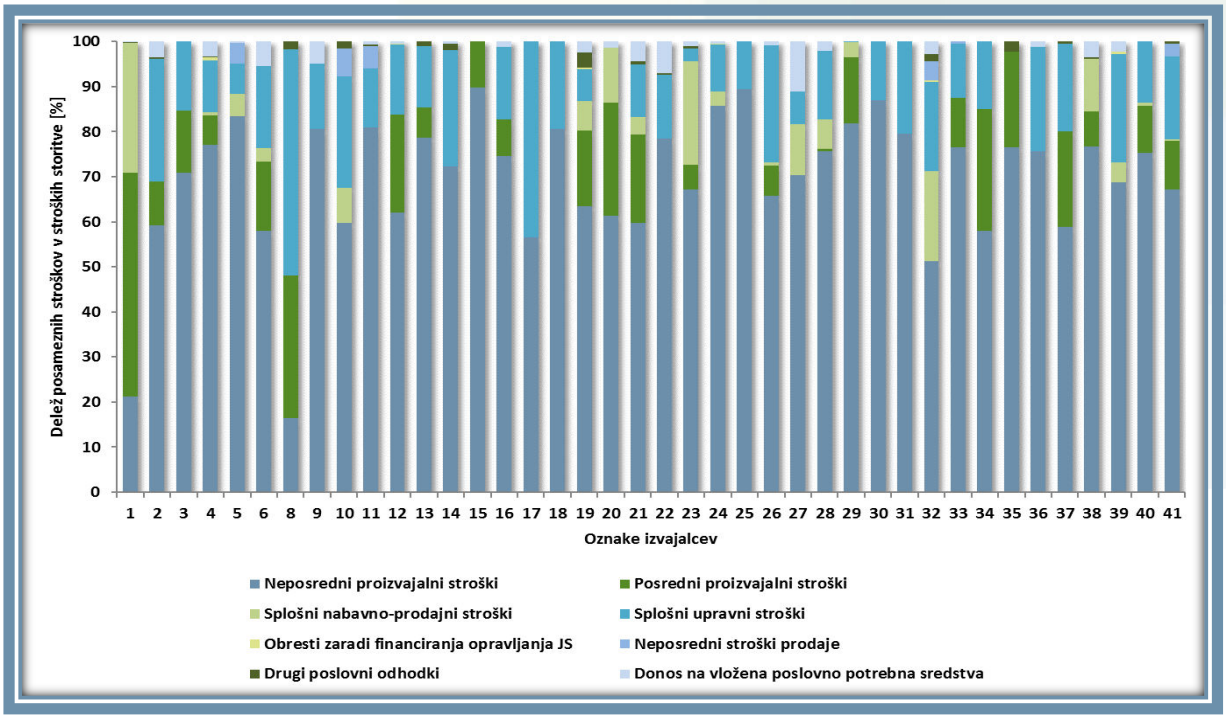

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Predpostavljamo lahko, da izvajalci, ki izvajajo različne dejavnosti, tiste aktivnosti, ki jih posamezne službe izvajajo za več dejavnosti, razporejajo med dejavnosti s pomočjo ključev in jih nato uvrščajo med posredne ali splošne stroške. Nekateri izvajalci, ki izvajajo dejavnost oskrbe na področju več občin, že na izvoru razporejajo stroške na občine. Pri tovrstnem razporejanju je značilen nizek strukturni delež neposrednih stroškov in sorazmerno višji delež posrednih in splošnih stroškov. Neenotni pristopi pri razporejanju stroškov omejujejo primerjalno analizo po posameznih vrstah stroškov.

GRAF 13	Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

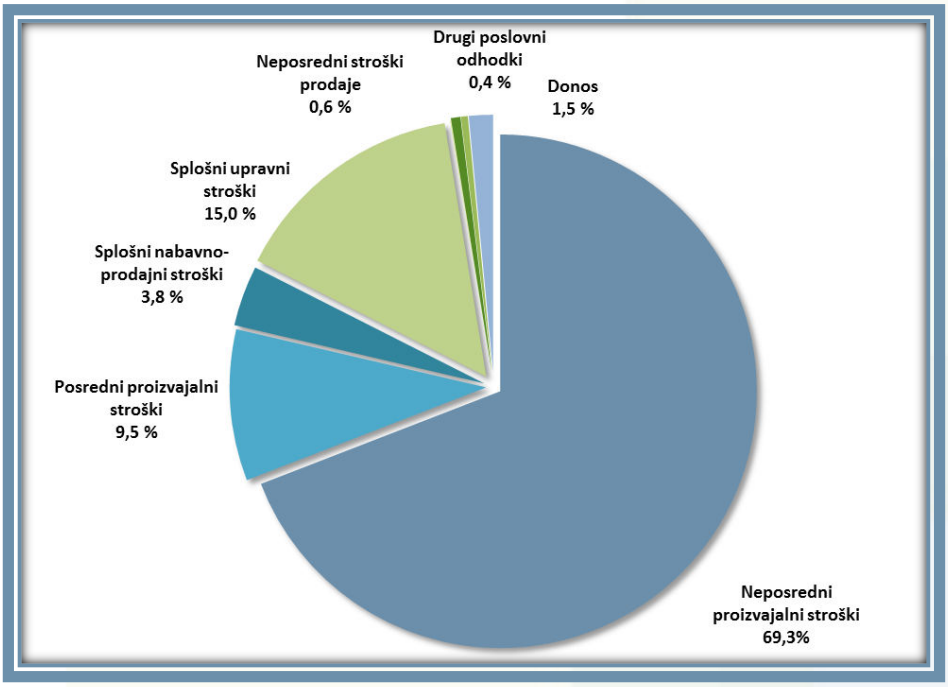

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Vpliv obračunskih količin in gostote odjema na stroške opravljanja storitev

Karakteristike kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, pogojujejo gostoto in strukturo odjema, kar posledično vpliva na količino odvedene odpadne vode na odjemno mesto. Količina odvedene komunalne odpadne vode je odvisna predvsem od porabe pitne vode in je, kot edina merjena količina, tudi obračunska kategorija za porazdelitev stroškov odvajanja odpadne vode. Dejanske količine odvedene odpadne vode poleg komunalne vključujejo tudi industrijsko in padavinsko odpadno vodo. Stroški povezani z odvajanjem padavinske odpadne vode z javnih površin povečujejo stroške opravljanja storitev in se na porabnike, ki so priključeni na kanalizacijski sistem, porazdeljujejo glede na porabljeno količino pitne vode. Značilnosti kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, pogojujejo gostoto in obseg odjema. V nadaljnji analizi sta količina in gostota odjema upoštevani kot obračunana količina odvedene vode in število faktorjev na kilometer kanalizacijskega omrežja ter analiziran vpliv na višino stroškovne cene.

Izvajalci so v analizi glede na obračunano količine odvedene vode na kilometer kanalizacijskega omrežja uskupinjeni v tri skupine:

- do 5.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja (13 izvajalcev);
- od 5.000 do 7.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja (15 izvajalcev);
- nad 7.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja (11 izvajalcev).

GRAF 14	Škatlični diagram stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino na kilometer kanalizacijskega omrežja

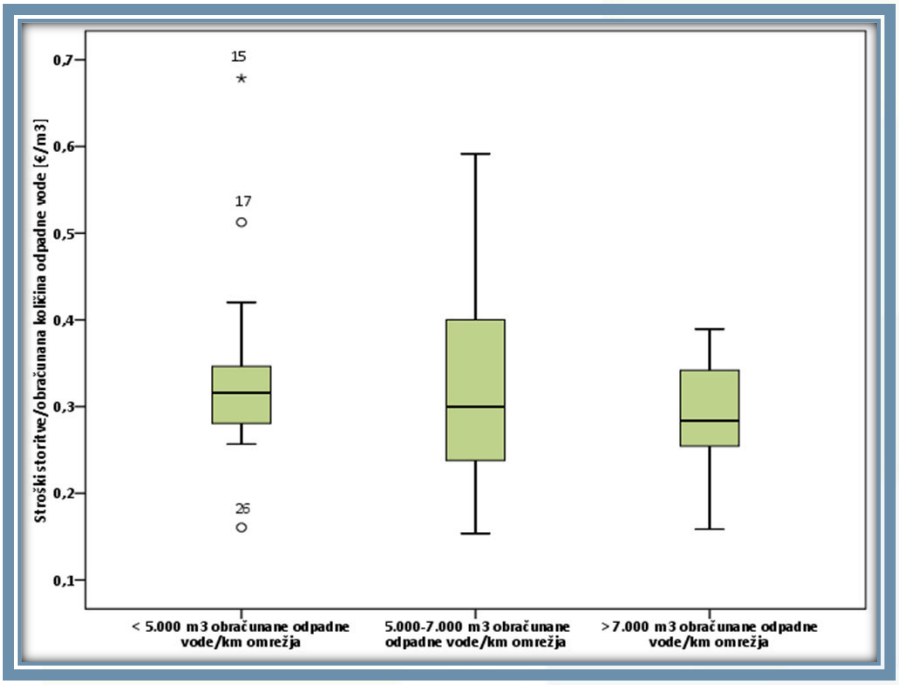

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Povprečne srednje vrednosti stroškovnih cen storitev odvajanja odpadne vode posameznih skupin z večanjem obsega obračunane odpadne vode na kilometer kanalizacijskega omrežja značilno padajo. Iz škatličnega diagrama je v prvi skupini opazen večji odklon ene od vrednosti navzdol ter dveh vrednosti navzgor, ki so prikazane izven škatličnega diagrama, pri čemer je vrednost z večjim odklonom označena z zvezdico. V drugi skupini so glede na srednjo vrednost opazne velike razlike stroškovnih cen navzgor, kar vpliva na povprečno stroškovno cene skupine, ki je le nekoliko nižja od prve skupine z manjšo količino obračunane količine odpadne vode na km kanalizacijskega omrežja.

Povprečne stroškovne cene znotraj posamezne skupine znašajo:

- v skupini do 5.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja 0,3359 €/m^3;
- od 5.000 do 7.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja 0,3313 €/m^3;
- nad 7.000 m^3 letno obračunane odpadne vode na kilometer omrežja 0,2865 €/m^3.

GRAF 15	Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev glede na obračunano količino odvedene odpadne vode na kilometer kanalizacijskega omrežja

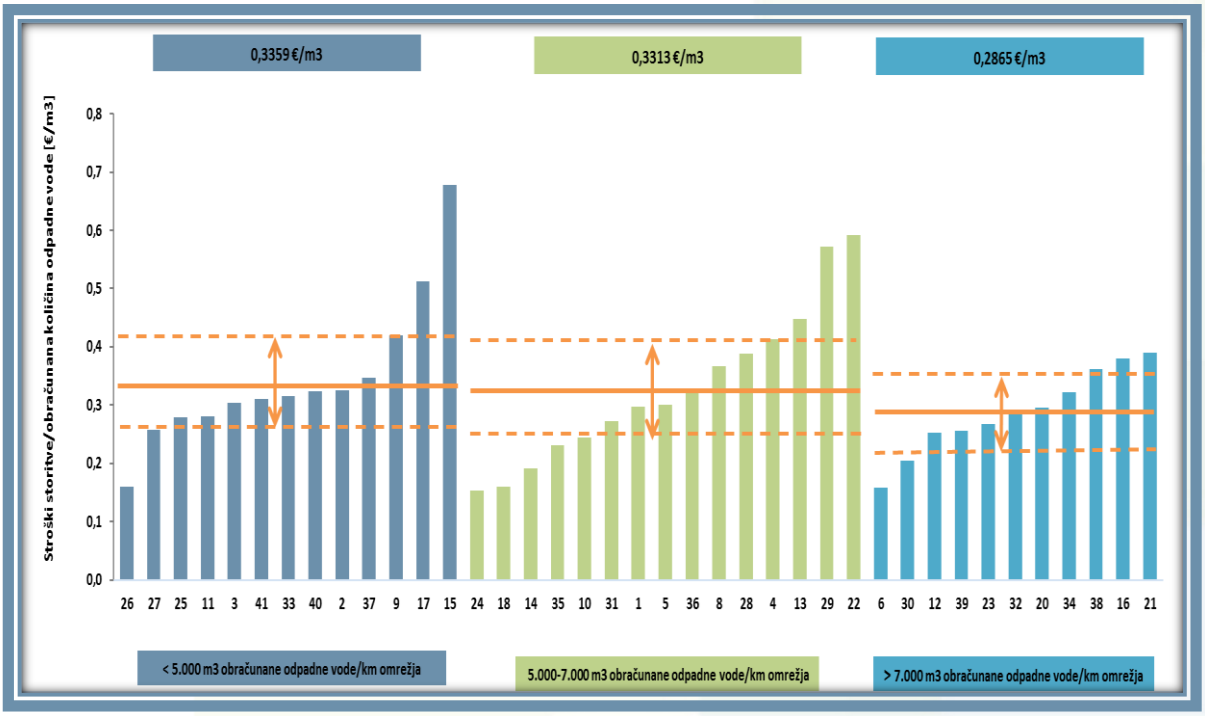

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V analizi vpliva gostote odjema na stroške storitev odvajanja odpadne vode so izvajalci glede na število faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja uskupinjeni v tri skupine:

- do 50 faktorjev omrežnine na kilometer omrežja (12 izvajalcev);
- od 50 do 60 faktorjev omrežnine na kilometer omrežja (13 izvajalcev);
- nad 60 faktorjev omrežnine na kilometer omrežja (14 izvajalcev).

Iz škatličnega diagrama je razvidno, da stroškovna cena opravljanja storitev odvajanja odpadne vode z večanjem gostote odjema pada. V prvi skupini je opazen velik razpon zgornjega in spodnjega kvartila, v drugi pa večji odklon vrednosti, ki je s krožcem označena izven škatličnega diagrama.

Povprečne stroškovne cene znotraj posamezne skupine znašajo:

- do 50 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 0,3754 €/m^3,
- od 50 do 60 m^3 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 0,3046 €/m^3,
- nad 60 m^3 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 0,2888 €/m^3.

GRAF 16	Škatlični diagram stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na število faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja

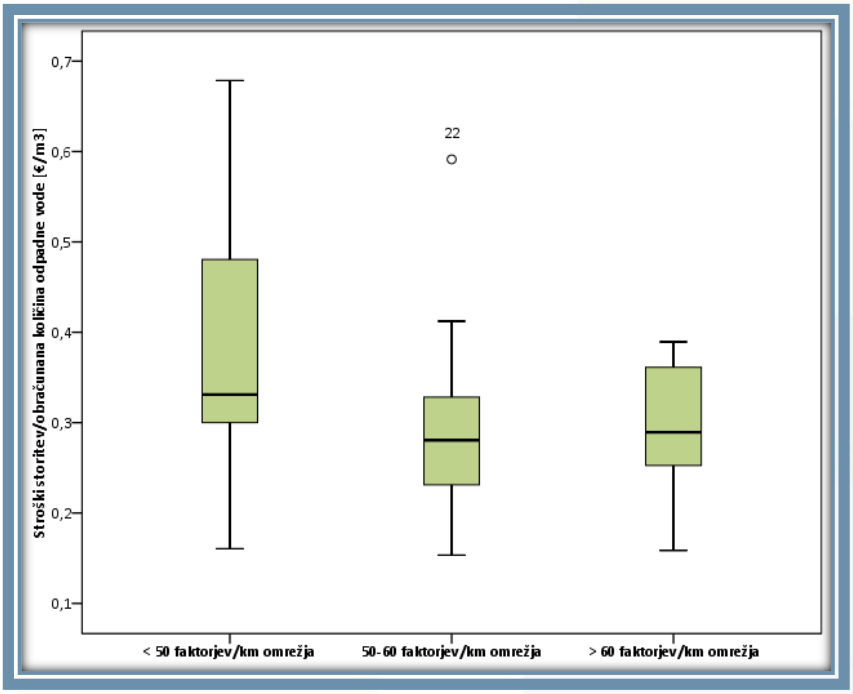

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 17	Stroškovna razvrstitev anketiranih izvajalcev glede na število faktorjev omrežnine na kilometer vodovodnega omrežja

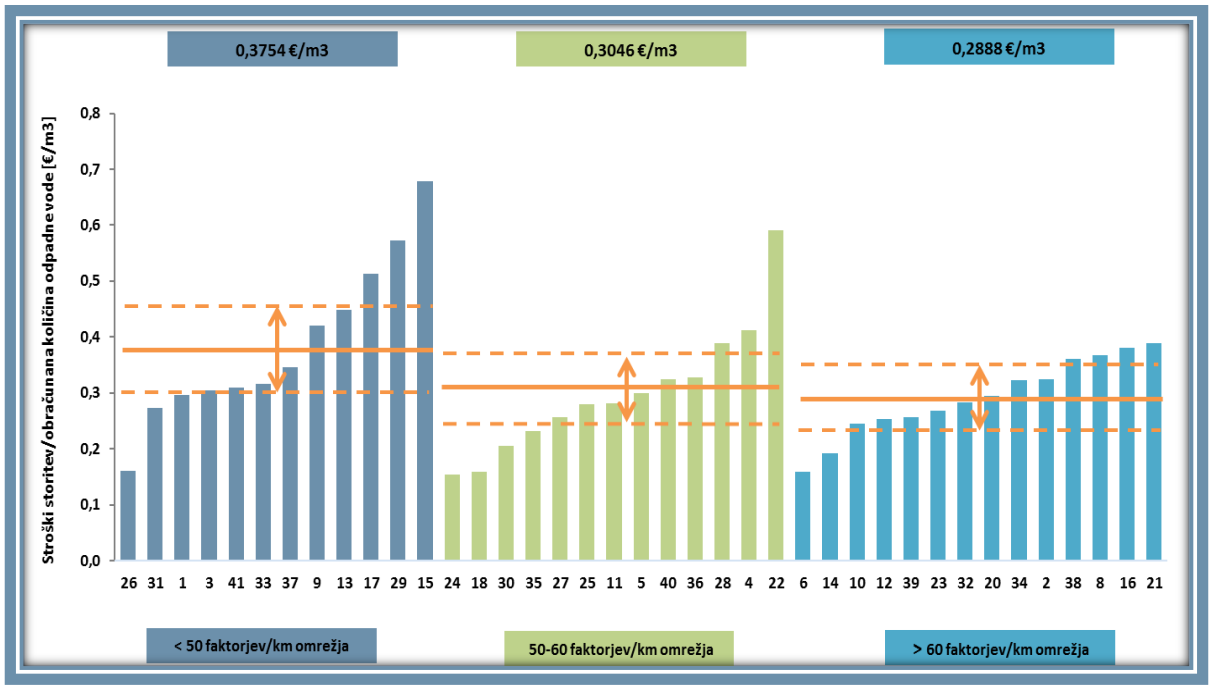

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot ± 20 %, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja odvajanja odpadne vode, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnanost in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE

V nadaljevanju so analizirani tudi skupni stroški izvajanja javne službe, ki vključujejo stroške omrežnine in stroške opravljanja storitev.

Skupni stroški odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin analiziranih izvajalcev se glede na faktor omrežnine gibljejo od 3,1350 do 16,4353 EUR/faktor/mesec, povprečno 7,8336 EUR/faktor/mesec, zmanjšani za prihodke posebnih storitev pa 7,5666 EUR/faktor/mesec. Skupni stroški glede na obračunano količino odpadne vode se gibljejo med 0,3725 in 1,6639 EUR /m^3, povprečno 0,9124 EUR/m^3, zmanjšani pa 0,8810 EUR/m^3.

GRAF 18	Skupni stroški izvajanja javne službe odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino odpadne vode in faktor omrežnine

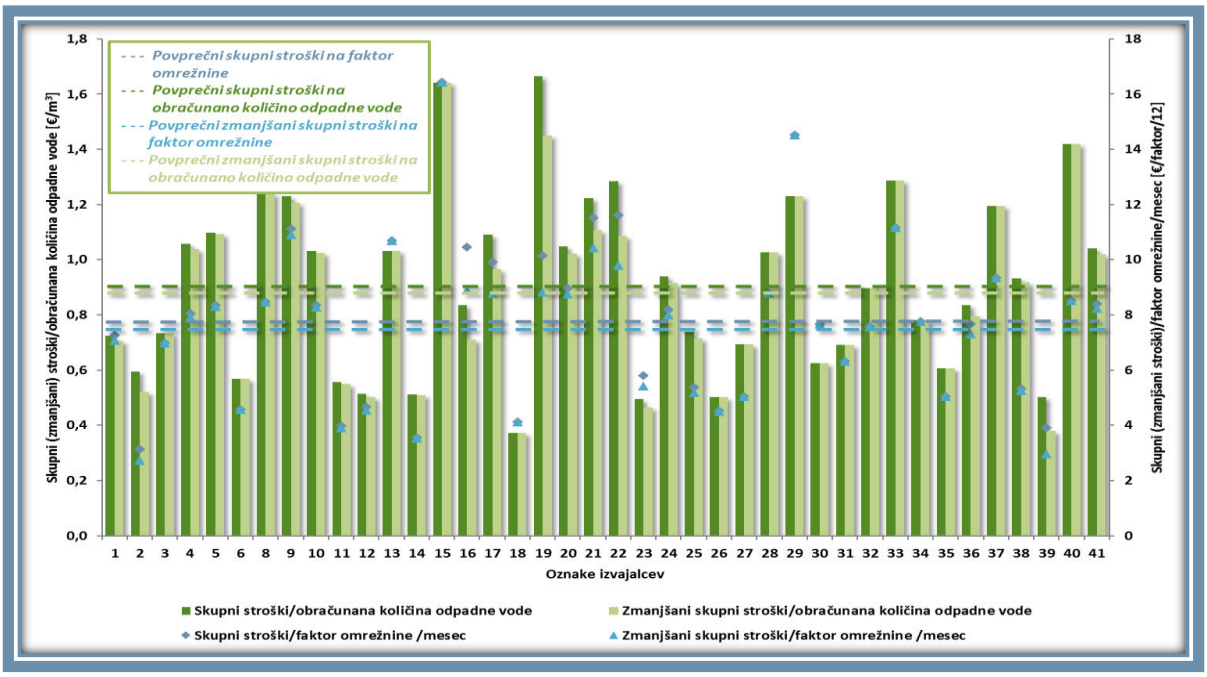

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2017 IN 2018

Za izvajalce, ki so sodelovali v primerjalni analizi izvajanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin za leti 2017 in 2018, in so podali obračunske stroške, je v nadaljevanju prikazana primerjava obračunske lastne cene javne infrastrukture - omrežnine in obračunske lastne cene opravljanja storitev za obe leti.

Zmanjšana obračunska lastna cena omrežnine se je v letu 2018 glede na leto 2017 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, pri nekaterih znižala, pri drugih pa povečala. Povprečna zmanjšana obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 povečala za 1,3 %.

GRAF 19 **Primerjava stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2017 in 2018**

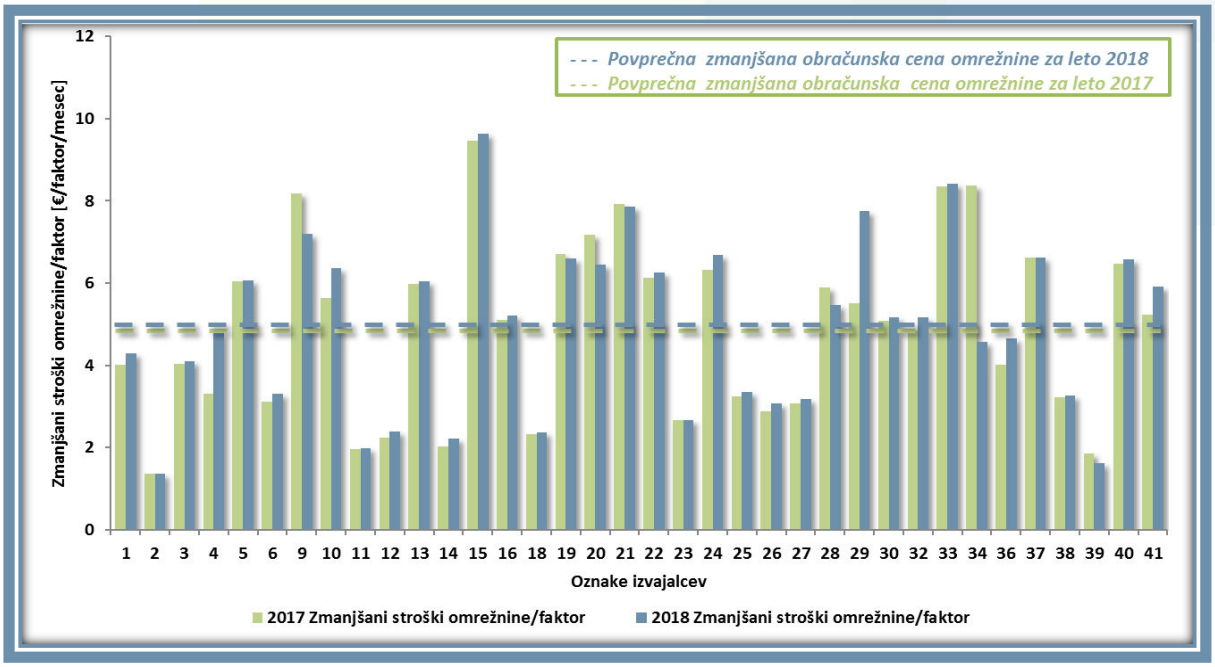

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2017 in 2018, Inštitut za javne službe, 2019, 2020.

V nadaljevanju je podana primerjava obračunske lastne cene opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, zmanjšane za prihodke iz naslova posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev se je v letu 2018 glede na leto 2017 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, od 36,5 % znižanja do 285,3 % povečanja. Povprečna zmanjšana obračunska cena opravljana storitev analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 zvišala za 3,8 % glede na predhodno leto.

GRAF 20	Primerjava stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2017 in 2018

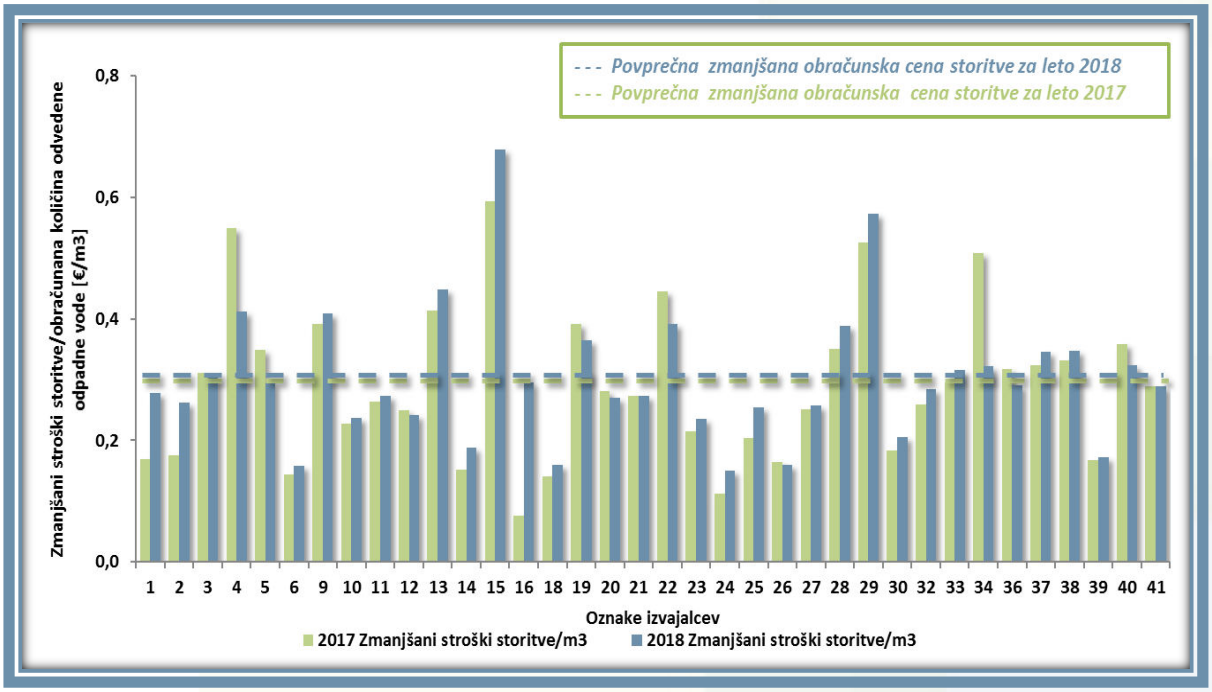

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2017 in 2018, Inštitut za javne službe, 2019, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH – OMREŽNINE

V naslednjem grafu so podani stroški omrežnine glede na obračunsko količino odvedene padavinske odpadne vode s streh po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 0,0599 do 0,2553 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,1385 EUR/m^3.

Višino omrežnine pojasnjuje struktura stroškov javne infrastrukture, ki so vključeni v omrežnino posameznega izvajalca. V strukturi prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 92,3 % in se giblje v razponu od 38,9 do 100 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 7,4 % in se gibljejo v razponu od 0 do 61,1 %, nizka sta deleža stroškov odškodnin za infrastrukturo in odhodkov financiranja, v povprečju znašata 0,2 % oz. 0,1 %.

GRAF 21	Stroški javne infrastrukture odvajanja padavinske odpadne vode s streh - omrežnina

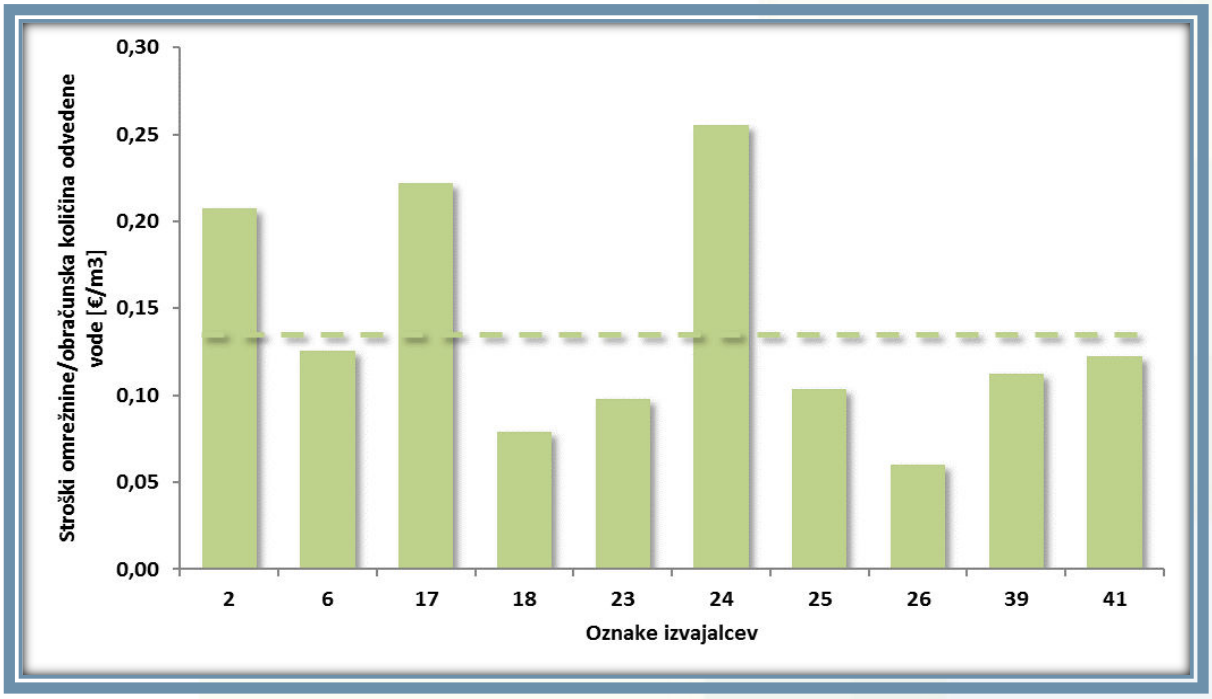

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 22	Struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja padavinske odpadne vode s streh - omrežnina

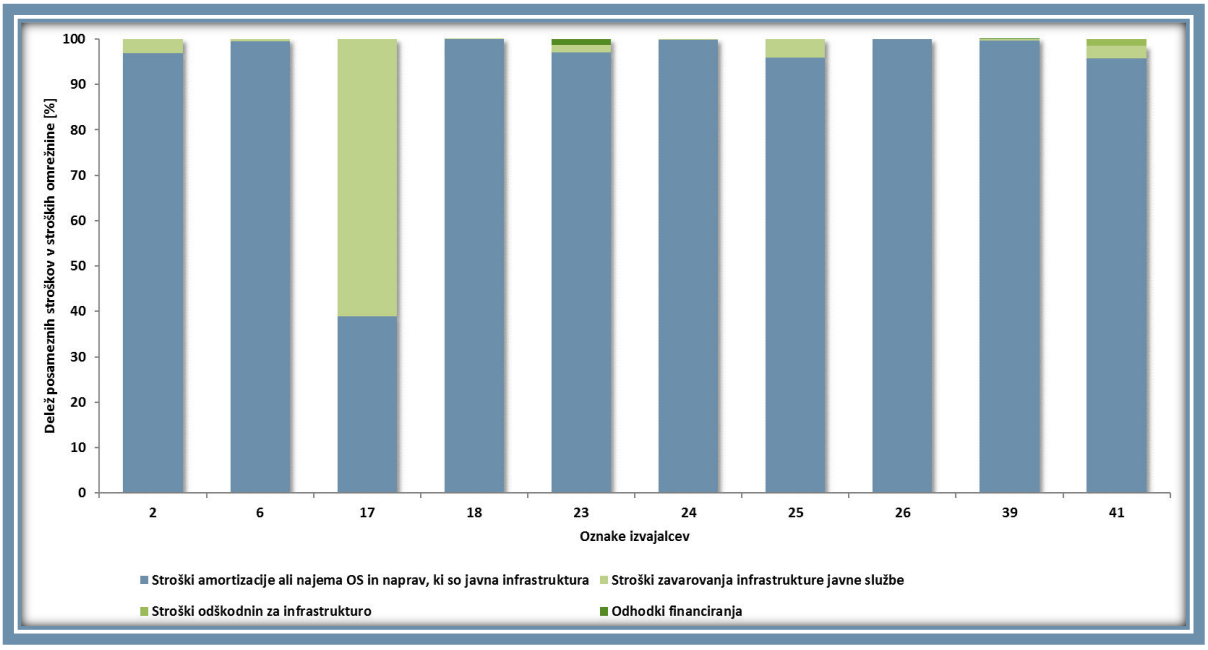

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 23	Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja padavinske odpadne vode s streh - omrežnina

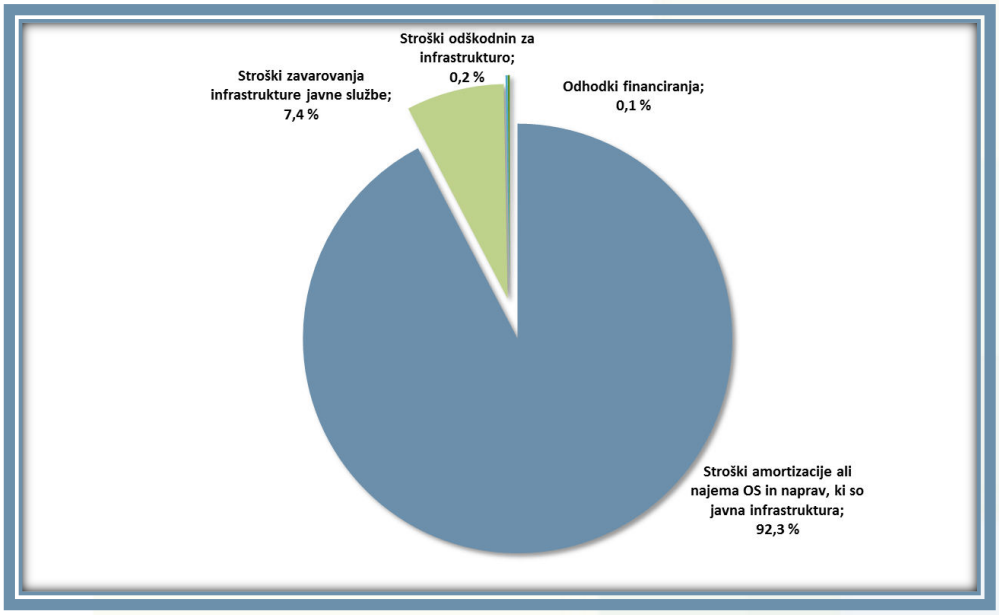

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH

V nadaljevanju so grafično prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino odvedene vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena storitev se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0309 do 0,2477 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,1035 EUR/m^3. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev odvajanja zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev odvajanja padavinske odpadne vode s streh je v povprečju znašala 0,1035 EUR/m^3. Zmanjšani stroški opravljanja storitev s poračunom za preteklo obračunsko obdobje so v povprečju znašali 0,1047 EUR/m^3.

V strukturi stroškov opravljanja storitev največji delež predstavljajo neposredni proizvajalni stroški, ki se gibljejo od 25,9 do 89,4 %, povprečno 66,4 %. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 73,8 % in povprečno predstavlja 22,1 % stroškov opravljanja storitev. Delež posrednih proizvajalnih stroškov se giblje od 0 do 15,7 %, povprečno 4,0 %, splošnih nabavno–prodajnih stroškov od 0 do 29,8 %, povprečno 6,1 %, in delež donosa na poslovno potrebna sredstva izvajalca od 0 do 4,3 %, povprečno 1,2 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

GRAF 24	Stroški opravljanja storitev odvajanja padavinske odpadne vode s streh

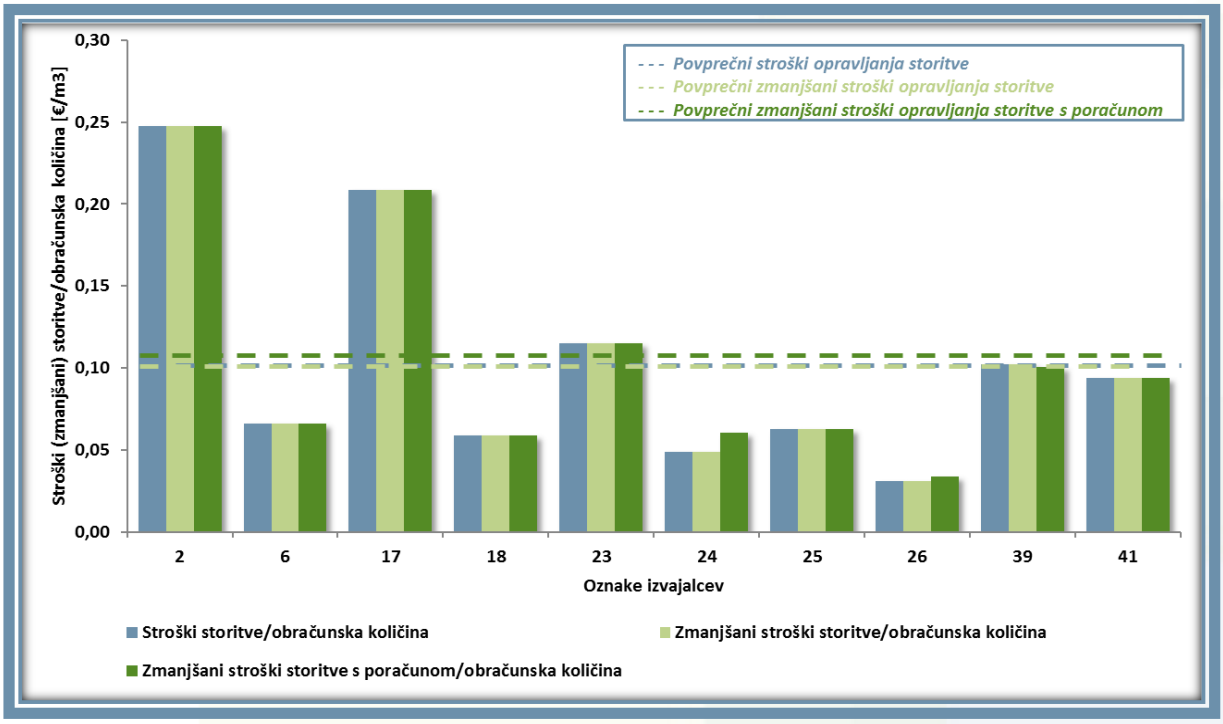

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 25	Struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja padavinske odpadne vode s streh

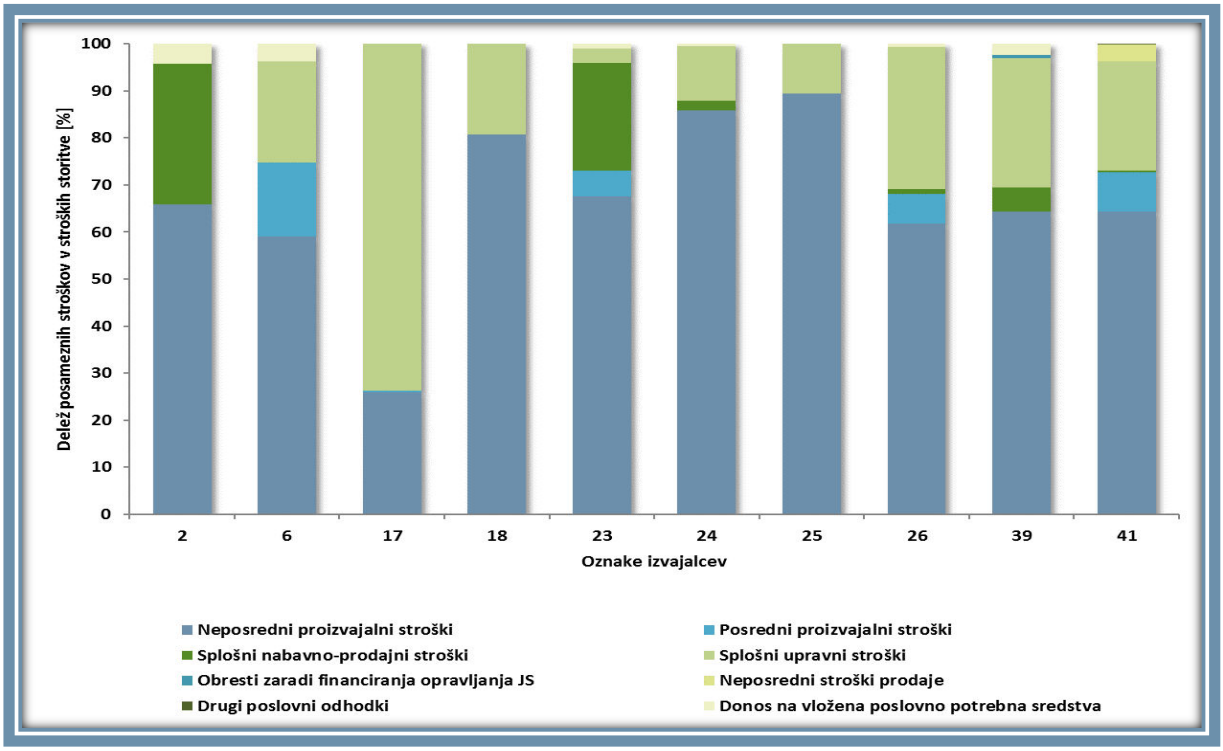

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 26	Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja padavinske odpadne vode s streh

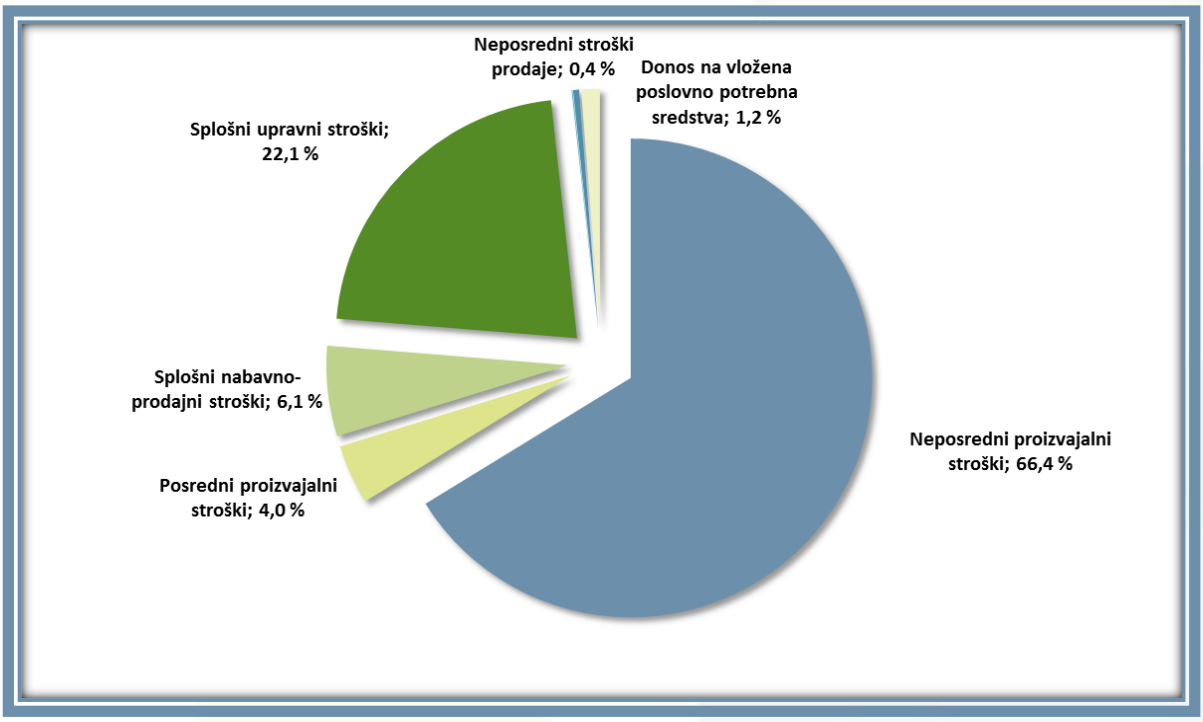

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN TER ODVAJANJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH

Analiza vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja posameznega izvajalca in razvrstitev izvajalcev v skupine s primerljivimi pogoji izvajanja javne službe omogoča presojo stroškov omrežnine in stroškov opravljanja storitev glede na gostoto odjema, ki je eden ključnih povzročiteljev stroškov in s tem tudi kriterij za presojo upravičenih stroškov.

Stroški omrežnine in stroški opravljanja storitev se z večjo gostoto odjema izraženo s številom faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja in obračunano količino odvedene odpadne vode na kilometer kanalizacijskega omrežja praviloma značilno znižujejo in obratno, z manjšo gostoto odjema so stroški izvajanja javne službe praviloma višji.

Velja poudariti, da na stroške izvajanja javne službe vplivajo tudi drugi dejavniki, zato je treba pri presoji stroškovne upravičenosti upoštevati tudi druge pogoje izvajanja javne službe, ki lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške. Pojasnjevalni kriteriji omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Za odvajanje komunalnih in padavinskih odpadnih voda je značilna neizgrajenost sistemov ter njihova velika razdrobljenost. Odvajanje odpadne vode se tako na posameznih oskrbovalnih območjih izvaja pod različnimi pogoji. Prostorska urejenost oskrbovalnih območij in različni tehnično-tehnološki pogoji izvajanja storitev so izrazito lokalno opredeljeni in pomembno vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe. Karakteristike in stroškovna zahtevnost kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, vplivajo na povprečno lastno ceno izvajanja storitev, zato je poznavanje pogojev izvajanja pomembno pri presoji upravičenih cen.

V nadaljevanju so analizirani nekateri pomembnejši dejavniki odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode, ki poleg ključnih kriterijev, t. j. gostote odjema in obračunske količine odpadne vode, vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij.

PROSTORSKA UREJENOST ODVAJANJA ODPADNE VODE

Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

Prostorska urejenost z gostoto priključitve in količino odpadne vode močno vpliva na izvajanje dejavnosti odvajanja odpadne vode po posameznih kanalizacijskih sistemih, kot tudi na celotnem območju, ki ga upravlja posamezni izvajalec.

Oskrbovalno območje izvajalcev odvajanja odpadne vode je zelo različno. 17 analiziranih izvajalcev odvaja odpadno vodo le na območju ene občine, ostali oskrbujejo večje število občin, v povprečju 2,8.

Večina izvajalcev javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode upravlja en večji in več manjših kanalizacijskih sistemov. Izvajalci vključeni v analizo, ki so posredovali podatke o kanalizacijskih sistemih, upravljajo od 1 do 31 kanalizacijskih sistemov. V povprečju so analizirani izvajalci v letu 2018 upravljali 7,3 kanalizacijskih sistemov.

GRAF 27	Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

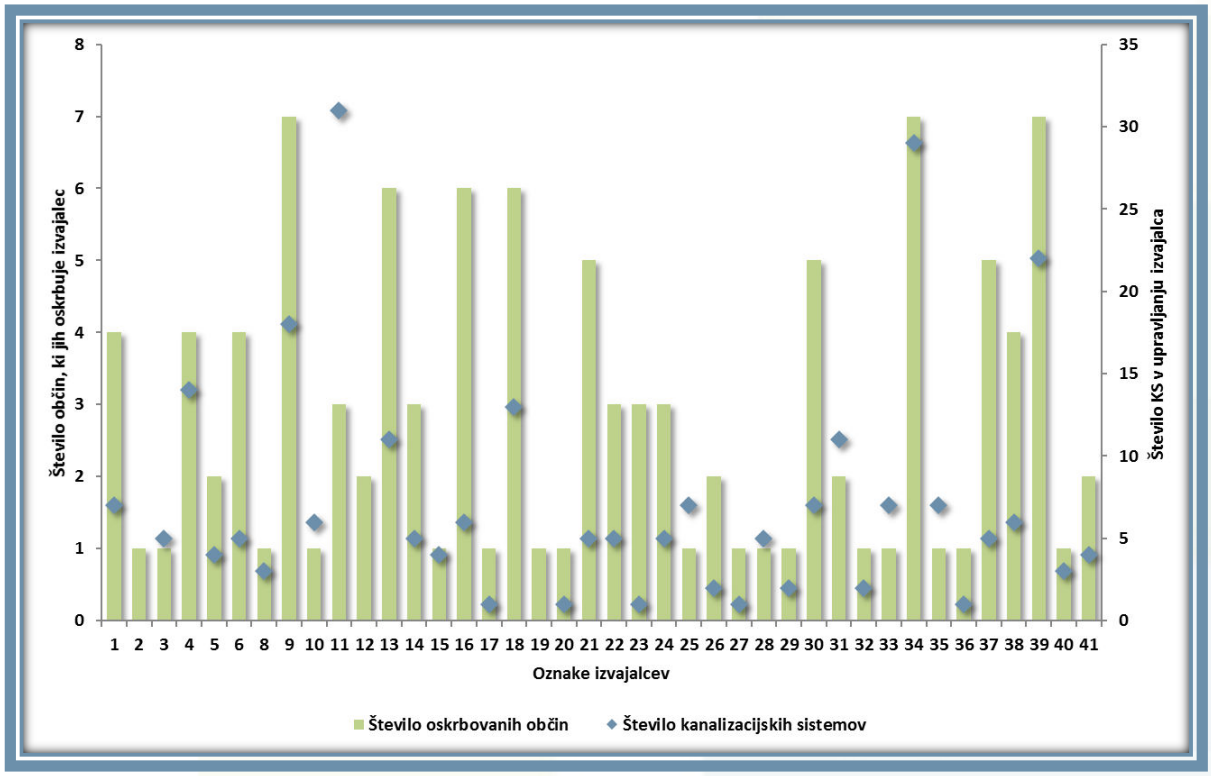

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 28	Število oskrbovanih prebivalcev in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

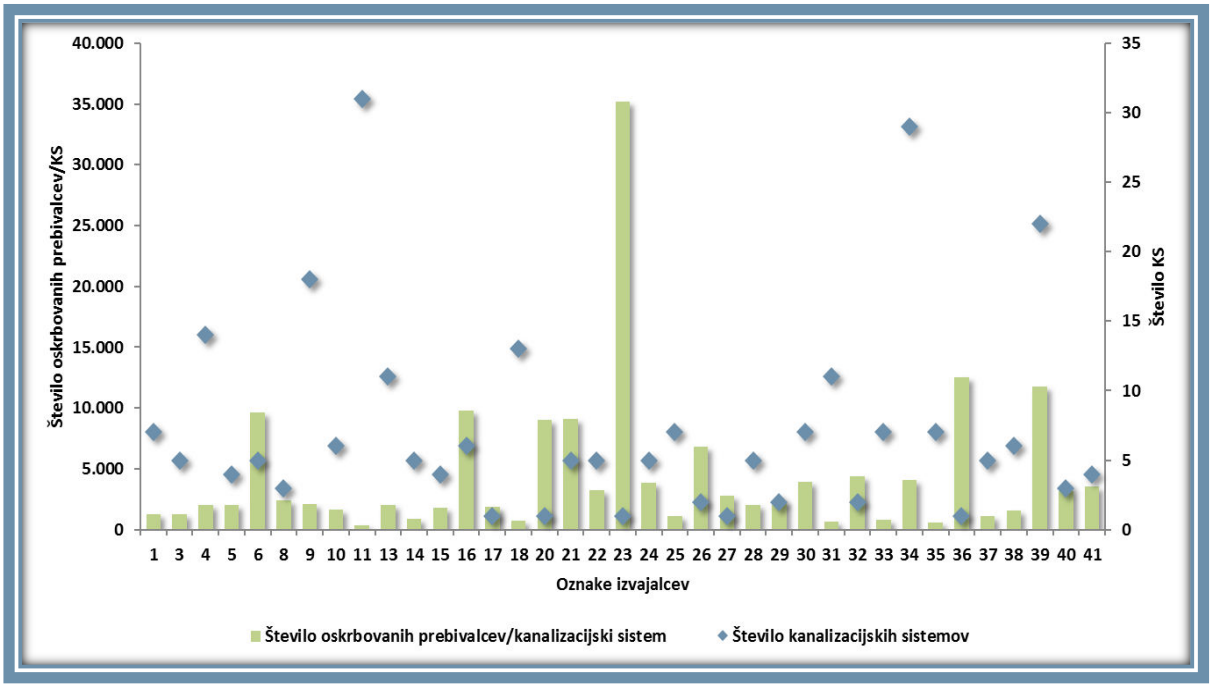

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Velikost kanalizacijskih sistemov izvajalcev je mogoče ilustrirati s številom priključkov in oskrbovanih prebivalcev. Razlike med njimi so velike. V povprečju so kanalizacijski sistemi v upravljanju analiziranih izvajalcev oskrbovali 4.417 prebivalcev. Izvajalec, ki upravlja en večji kanalizacijski sistem, je oskrboval 35.164 prebivalcev, izvajalec, ki upravlja 31 manjših kanalizacijskih sistemov, pa v povprečju le 360 prebivalcev na kanalizacijski sistem.

Velike razlike so med analiziranimi izvajalci tudi glede povprečne dolžine kanalizacijskega omrežja in števila obračunskih vodomerov v kanalizacijskih sistemih, ki jih upravljajo. Dolžina omrežja v posameznih kanalizacijskih sistemih se giblje od 5 do 262 kilometra, povprečno 36 kilometrov. Na posameznem kanalizacijskem sistemu je od 172 do 8.900 obračunskih vodomerov, povprečno 1.342.

GRAF 29	Število obračunskih vodomerov in dolžina kanalizacijskega omrežja na kanalizacijski sistem

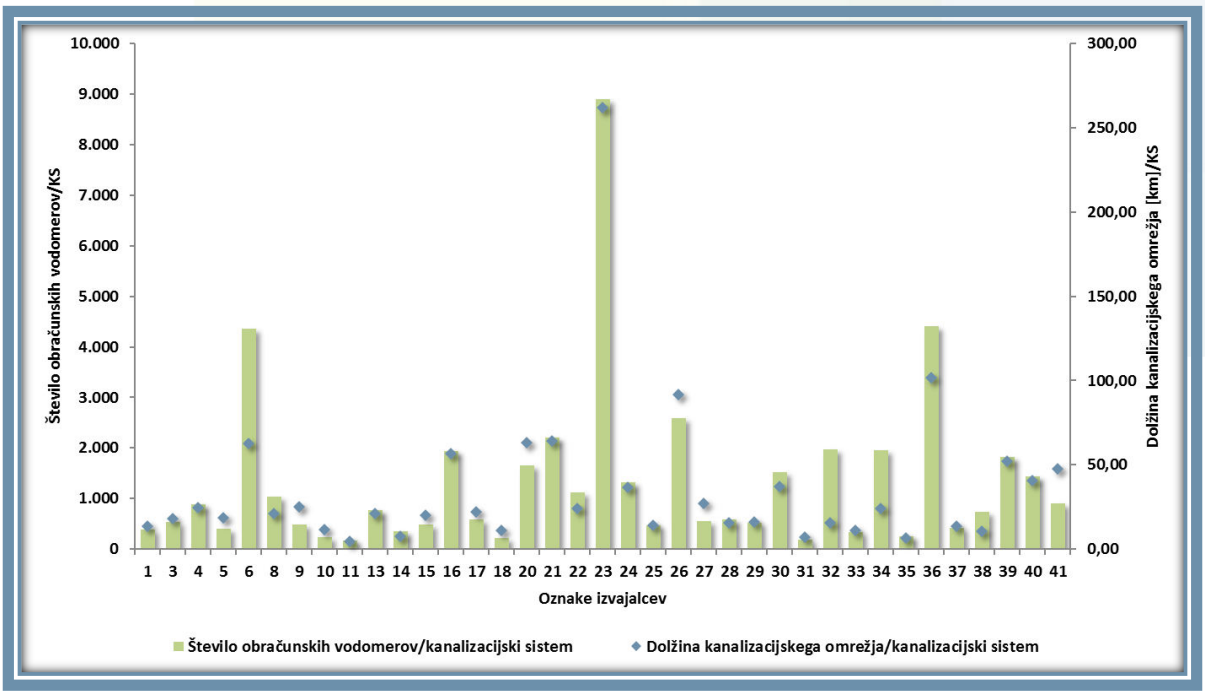

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Število in velikost kanalizacijskih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca vplivata na stroške opravljanja storitev. Veliko število manjših kanalizacijskih sistemov je predvsem posledica razpršene poselitve. V primeru velikih kanalizacijskih sistemov so stroški odvajanja odpadne vode praviloma nižji, medtem ko so stroški malih kanalizacijskih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe.

Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov

Prostorska urejenost z gostoto in velikostjo odjema močno vpliva na odvajanje odpadne vode po posameznih kanalizacijskih sistemih, kot tudi na celotnem območju, ki ga upravlja posamezni izvajalec.

Izvajalci upravljajo različne kanalizacijske sisteme, in sicer mešane ter ločene kanalizacijske sisteme, ki odvajajo samo komunalno odpadno vodo ali pa so namenjeni le za odvod padavinske odpadne vode, kar vpliva na dolžino kanalizacijskega omrežja.

Iz analize podatkov izhaja, da se minimalne, maksimalne in povprečne vrednosti glede števila priključenih objektov na kilometer kanalizacijskega omrežja na oskrbovalnem območju posameznih izvajalcev zelo razlikujejo.

GRAF 30 Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov

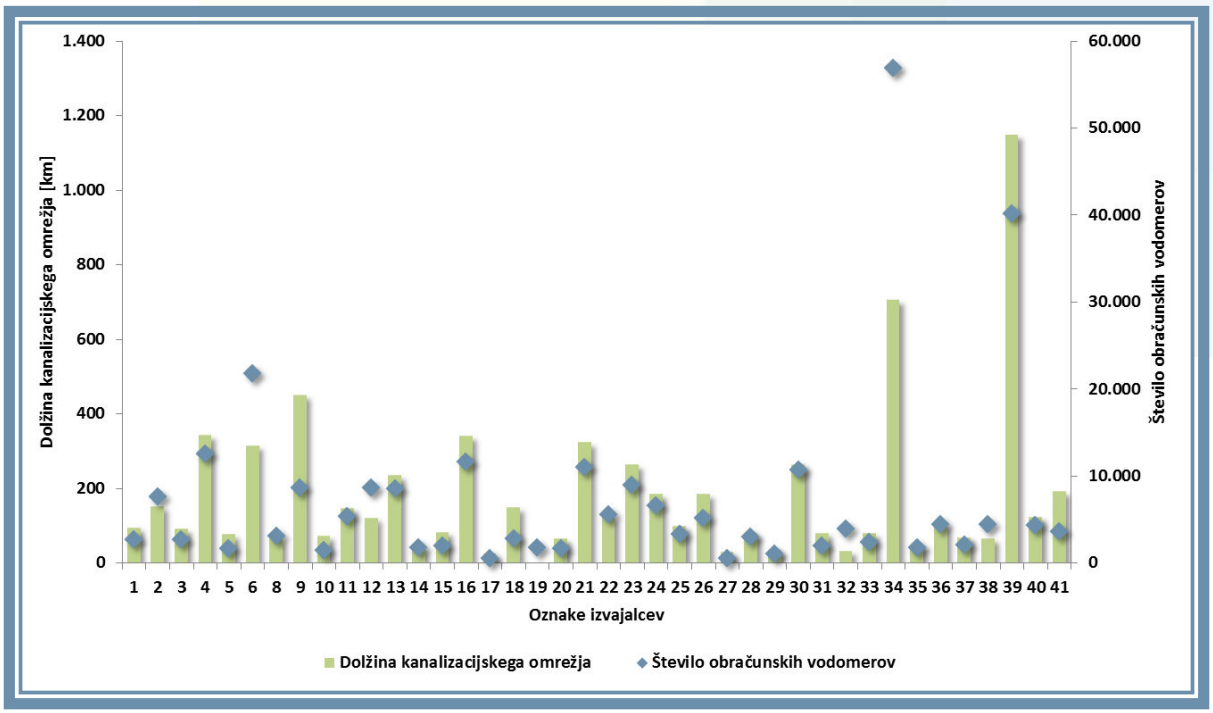

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Na oskrbovalnem območju analiziranih izvajalcev se število obračunskih vodomerov giblje med 19 do 128 na kilometer kanalizacijskega omrežja, v povprečju 39. Velike razlike so tudi glede števila faktorjev omrežnine na kilometer omrežja, ki kažejo na število večstanovanjskih objektov in s tem gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca. Število faktorjev omrežnine na kilometer omrežja se giblje od 19 do 149, povprečno 63.

Gostota odjema vpliva na stroške izvajanja javne službe, manjše število obračunskih vodomerov oz. faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja vpliva na višje stroške in obratno. Stroški se praviloma z večjo gostoto odjema na enoto znižujejo.

GRAF 31	Število obračunskih vodomerov in faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja

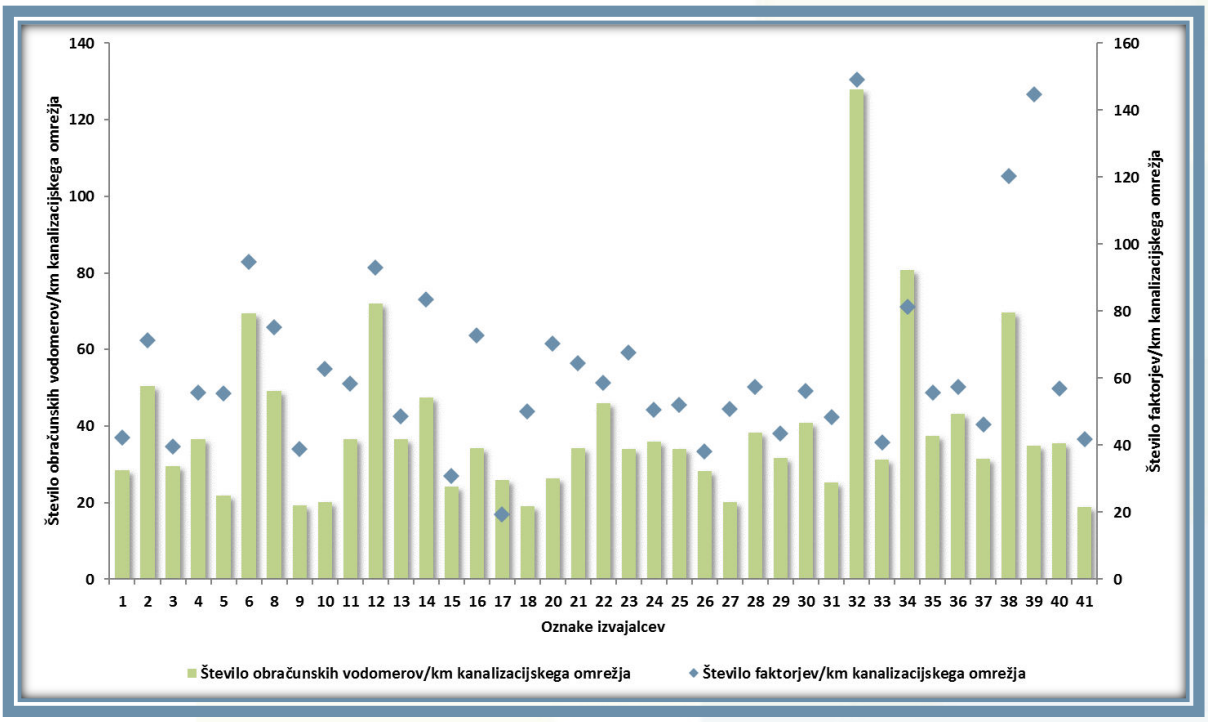

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Količina odvedene odpadne vode

Pri odvajanju odpadne vode se količin ne meri, predvideva se, da je količina odvedene odpadne vode sorazmerna količini prodane in z vodomeri izmerjene količine pitne vode. Pri obračunu odpadne vode se tako upošteva t. i. verjetnostno merilo in porabnikom zaračuna količino, ki je enaka količini prodane pitne vode.

Prostorska urejenost pomembno pogojuje obračunano količino odvedene vode na kilometer kanalizacijskega omrežja, ki se na oskrbovalnih območjih analiziranih izvajalcev giblje med 2.104 in 15.092 m^3/km, povprečno 6.437 m^3/km.

Poleg gostote odjema na obračunano količino odpadne vode pomembno vpliva tudi struktura odjema pitne vode uporabnikov, ki so priključeni na kanalizacijski sistem. Izvajalci oskrbujejo različno število gospodarskih odjemalcev, ki glede na dejavnost odvzemajo na posameznem odjemnem mestu različno količino vode, prav tako pa se razlikuje poraba med gospodinjskimi odjemalci, za katere je predvsem v urbanih področjih značilna visoka poraba na posamezno odjemno mesto (večstanovanjski objekti). Posledično so med izvajalci velike razlike glede na obračunano količino odvedene vode na obračunski vodomer in faktor omrežnine. Obračunana količina odvedene vode na obračunski vodomer se pri analiziranih izvajalcih giblje med 81 in 387 m^3, povprečno 178 m^3, obračunana odpadna voda na faktor omrežnine pa med 63 in 150 m^3, povprečno 104 m^3. Izvajalci z manjšo gostoto odjema in večjim deležem gospodinjskih odjemalcev praviloma dosegajo manjšo obračunano količino odpadne vode na obračunski vodomer in imajo višje stroške izvajanja javne službe.

GRAF 32	Količina obračunane odvedene vode na obračunski vodomer, faktor omrežnine in km kanalizacijskega omrežja

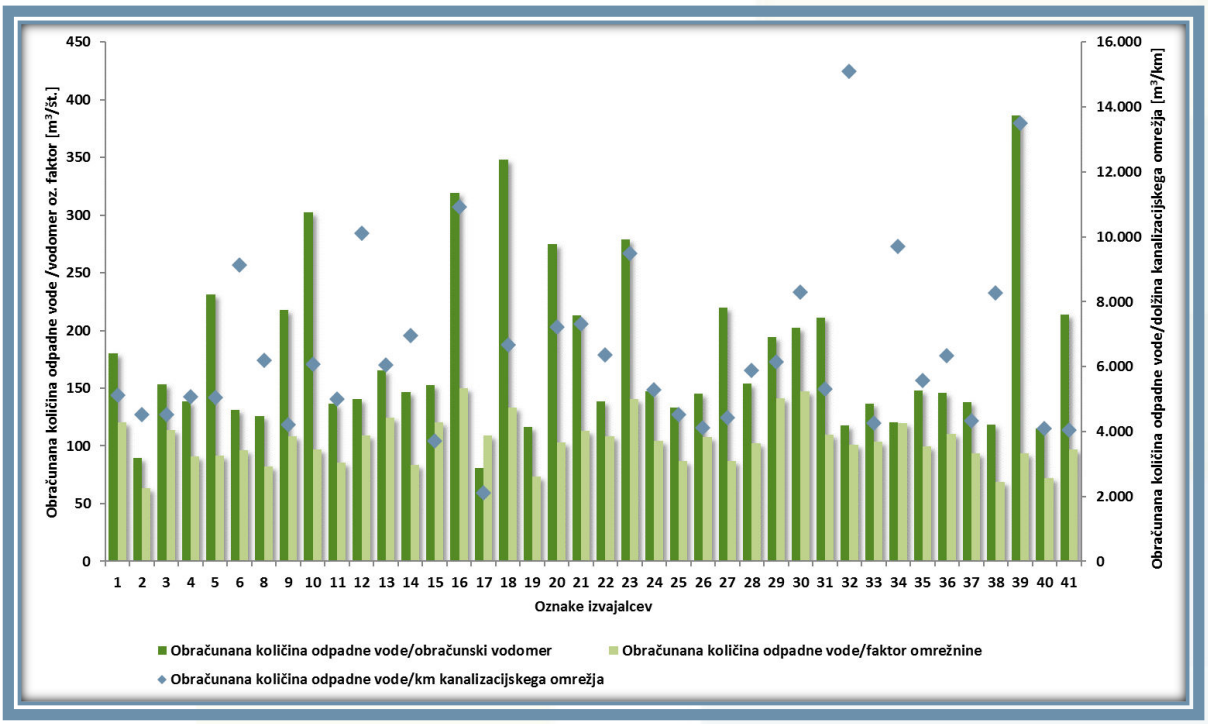

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Različne oskrbovalne pogoje posameznih izvajalcev nazorno prikazuje naslednji graf, v katerem obračunana količina odvedene odpadne vode na obračunski vodomer in število vodomerov na kilometer kanalizacijskega omrežja določata pozicijo posameznega izvajalca na skali grafičnega prikaza, obračunana količina odpadne vode na meter kanalizacijskega omrežja pa velikost kroga.

GRAF 33	Gostota odjema in obračunana količina odvedene odpadne vode glede na število obračunskih vodomerov in dolžino kanalizacijskega omrežja

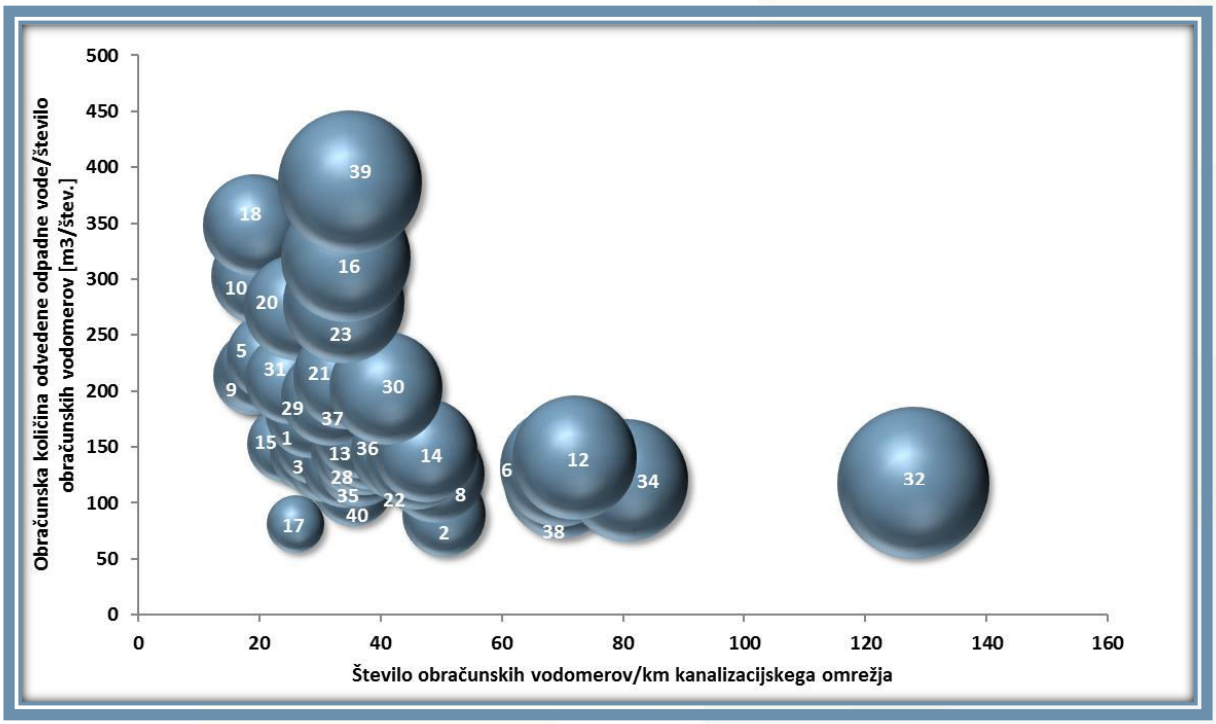

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Dejanske količine odpadne vode, ki se odvajajo po kanalizacijskih sistemih, so drugačne, praviloma višje. V kanalizacijskih sistemih se namreč poleg komunalne odpadne vode, ki nastaja v gospodinjstvih in gospodarstvu, zbirajo in odvajajo tudi industrijska odpadna voda ter padavinska in druga odpadna voda, ki so predvsem posledica vdora vode v kanalizacijske sisteme. Ravnanje z odpadno padavinsko vodo je predpisano z zakonodajo in zahteva izgradnjo in upravljanje ustrezne infrastrukture za njen zajem in čiščenje, kar vpliva na obseg in stroške izvajanja dejavnosti. Količina padavinske in druge odpadne vode je odvisna od velikosti in stopnje utrjenosti površin. Evidence utrjenih površin in streh v večini primerov še niso vzpostavljene, tako da so količine padavinske in druge odpadne vode zgolj ocenjene na podlagi iztoka odpadne vode iz kanalizacijskih sistemov. Glede na podatke lahko predpostavljamo, da je količina vtoka odpadne vode v kanalizacijske sisteme še višja od ocenjene.

Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da so deleži padavinske in druge odpadne vode neznanega izvora po posameznih izvajalcih zelo različni. Primerjava kaže pomembne količinske razlike, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne, glede na obračunano količino odpadne vode. Navedeno pogojuje večje količine odvedene odpadne vode glede na obračunsko mesto oz. km kanalizacijskega omrežja in s tem različne pogoje izvajanja dejavnosti.

V spodnjem grafu je podana primerjava med ocenjenim vtokom odpadne vode v kanalizacijski sistem in dejansko količino obračunane odvedene vode. Nadpovprečne količine padavinske odpadne vode so povezane z višjimi stroški, kar pri obračunu na podlagi porabljene pitne vode pomeni višjo ceno na enoto obračunane odvedene komunalne odpadne vode.

GRAF 34	Ocenjen vtok odpadne vode v kanalizacijski sistem in količina obračunane odpadne vode

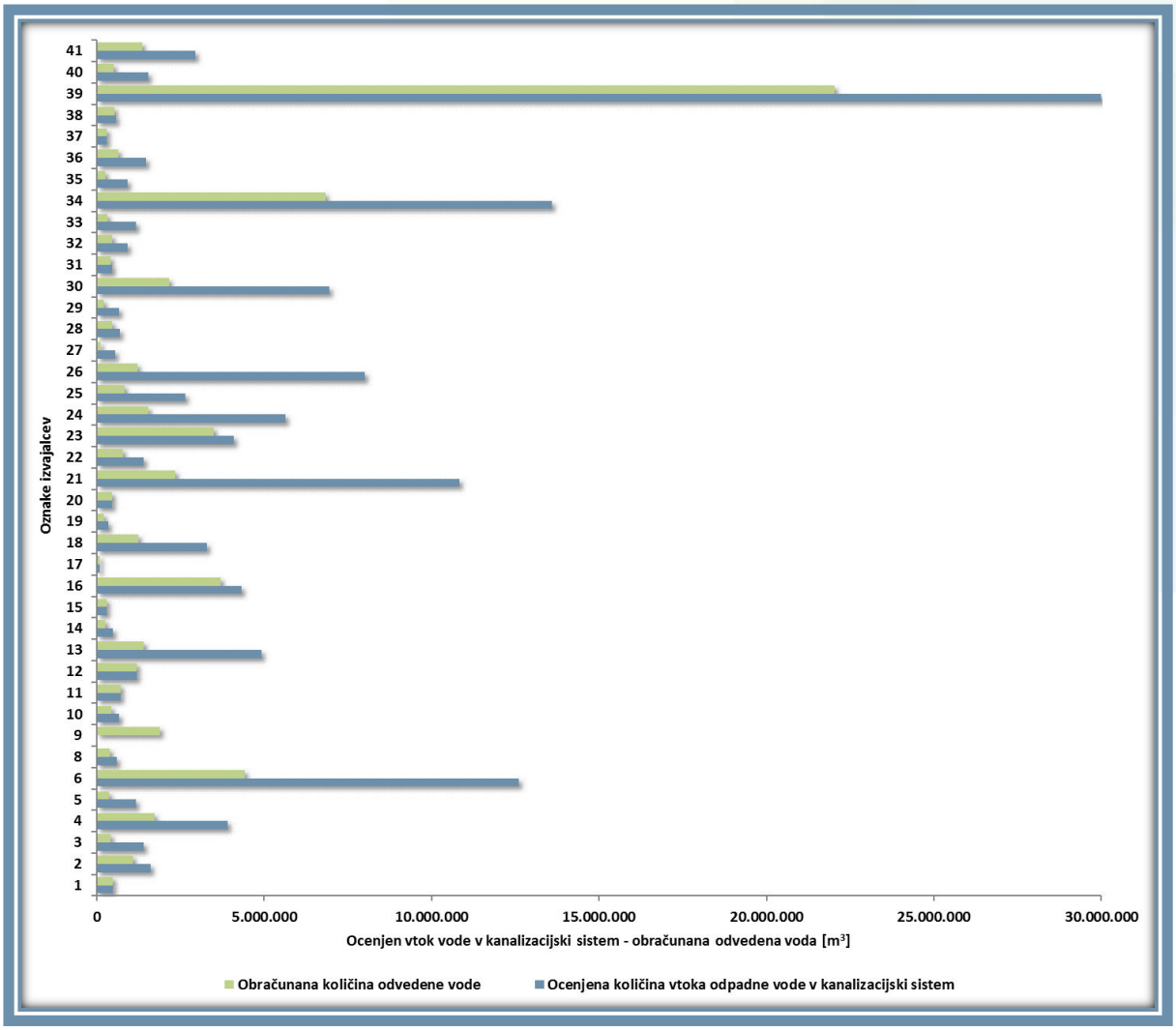

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ODVAJANJA ODPADNE VODE

Urbanistično se prostor ureja z območji urejanja, v katerih je upoštevana dejavnost prebivalcev povezana s porabo vode. Gospodarske dejavnosti so normativno povezane z večjo porabo vode od gospodinjskih. Temu ustrezna je tudi količina komunalne odpadne

vode, ki jo je treba odvajati z mešanimi ali ločenimi kanalizacijskimi sistemi. Z meritvami porabe pitne vode se obračunava tudi količina odvedene odpadne vode, le večji industrijski uporabniki storitev odvajanja odpadne vode imajo vgrajene merilnike odvedene količine odpadne vode, pri čemer odvajanje industrijske odpadne vode ni storitev javne službe.

Odvajanje padavinske odpadne vode z javnih površin in streh je javna služba, medtem ko odvajanje padavinske odpadne vode s površin, ki niso javne, ni javna služba, vendar v večini primerov izvajalci še nimajo vzpostavljene potrebne evidence za obračunavanje teh količin odvedene odpadne vode. Ker evidence o javnih oz. nejavnih površinah še niso vzpostavljene, le redki izvajalci navajajo količine za padavinsko odpadno vodo iz javnih in nejavnih površin, kar je razvidno tudi iz spodnjega grafa ocenjene strukture odvedene odpadne vode.

GRAF 35 **Struktura odvedene odpadne vode na podlagi ocenjenih količin vtoka odpadne vode v kanalizacijski sistem**

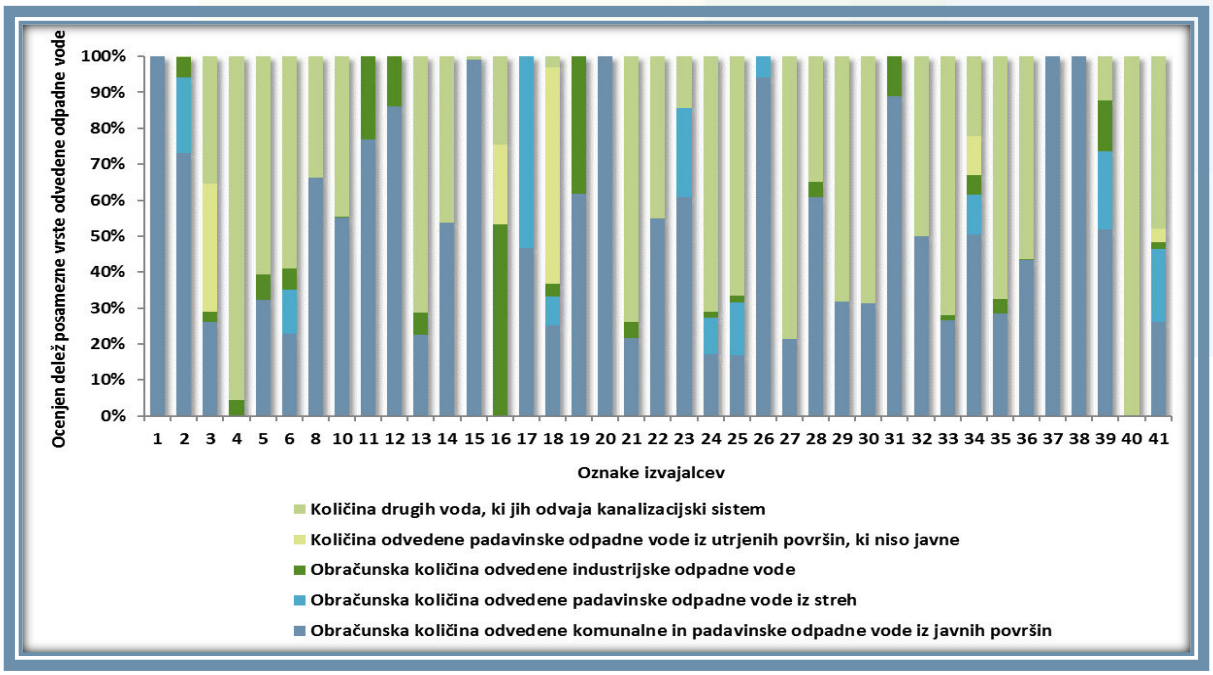

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Iz primerjalne analize podatkov o strukturi vtoka odpadne vode in obračunskih količin odvedene odpadne vode lahko sklepamo, da izvajalci v okviru javne službe kalkulativno upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo. Razlog je predvsem v tem, da v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje in obračunavanje stroškov odvajanja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne. Posledično so stroški izvajanja javne službe med izvajalci v tem delu omejeno primerljivi.

TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST

Odvajanje onesnaženih voda je pomembno z vidika varovanja zdravja, varovanja pred poplavami in z ekološkega vidika varovanja hidrosfere, to je zaščite odvodnikov pred prekomernim onesnaženjem. Urejeno zbiranje, odvajanje in čiščenje odpadnih voda je v neposredni povezavi tudi z zaščito kakovosti vodnih virov.

Kanalizacijski sistemi so najgloblje ležeča komunalna infrastruktura in zato investicijsko tudi med najdražjimi. Odvajanje odpadne vode se večinoma vrši gravitacijsko, zato mora biti kanalizacijska infrastruktura prilagojena naravnim topografskim danostim.

Za obstoječe kanalizacijsko omrežje je značilno, da starejši kanalizacijski sistemi v mestih in večjih naseljih niso vodotesni in nimajo zgrajenih zadrževalnikov za lovljenje kritičnega čistilnega vala, manjša naselja pa so praviloma celo brez kanalizacijskih sistemov. Trajnost izvajanja javne službe zagotavlja poleg izgradnje novih kanalizacijskih sistemov tudi obseg izvedenih obnov kanalizacijskega omrežja. Glede na to je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje trajnostnega razvoja kanalizacijske infrastrukture.

Starost kanalizacijskega omrežja

Starost kanalizacijskega omrežja se pri izvajalcih, ki so posredovali podatek o starosti, giblje med 4 in 40 let, v povprečju znaša 21 let.

GRAF 36 Starost kanalizacijskega omrežja

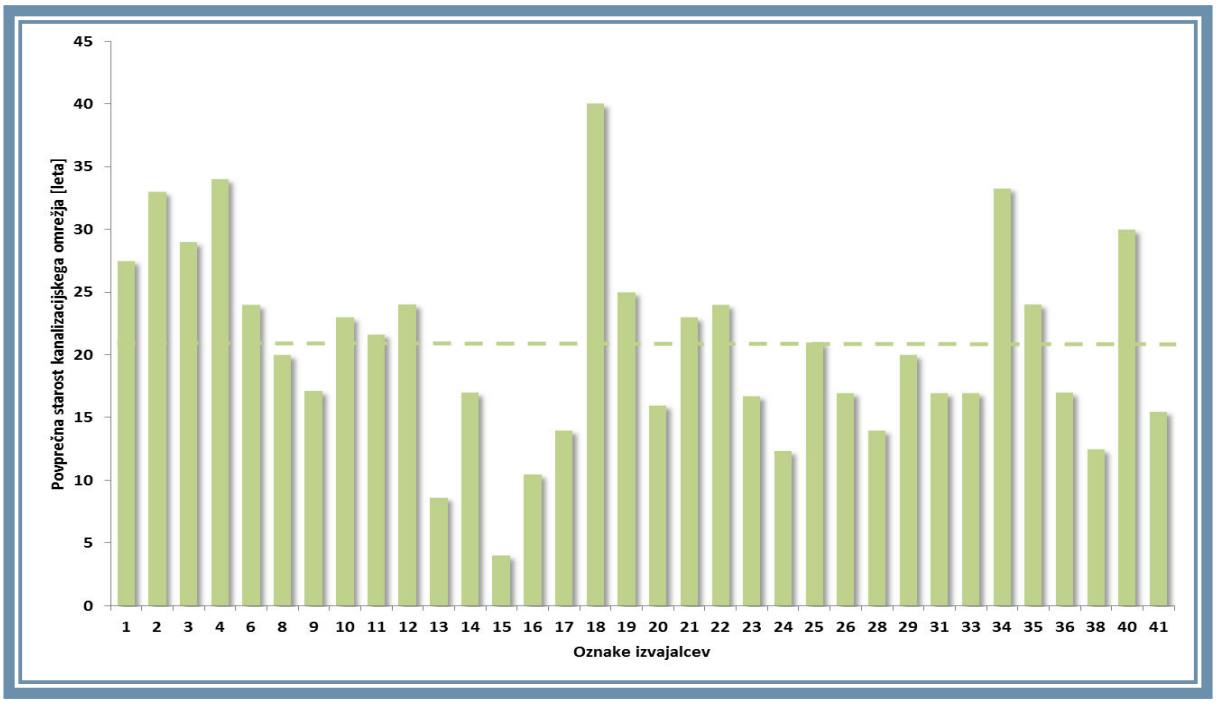

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture

Stroški amortizacije oz. najema kanalizacijske infrastrukture pri analiziranih izvajalcih v povprečju predstavljajo 97 % vseh stroškov javne infrastrukture in pomembno vplivajo na višino omrežnine. Višina stroškov amortizacije je odvisna od realno ovrednotene infrastrukture ter upoštevane stopnje amortizacije. Z Uredbo MEDO se amortizacija izračunava enotno, po metodi časovnega amortiziranja, glede na stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti infrastrukture javne službe in ob upoštevanju življenjske dobe oz. amortizacijske stopnje, ki jo predpisuje Uredba MEDO. Pri tem mora biti najemnina, ki jo občina kot lastnica infrastrukture zaračunava izvajalcu javne službe, najmanj v višini obračunane amortizacije.

Kanalizacijsko omrežje predstavlja ključen del javne infrastrukture, zato smo analizirali, v kakšni višini je pri posameznih izvajalcih obračunan strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na kilometer kanalizacijskega omrežja.

Preračunano na kilometer kanalizacijskega omrežja znaša strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo od 701 do 9.263 EUR/km omrežja, povprečno 3.381 EUR/km. Lahko predpostavljamo, da je velik razpon posledica dejstva, da infrastruktura v vseh primerih ni realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike pomembno vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

GRAF 37	Strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na dolžino kanalizacijskega omrežja

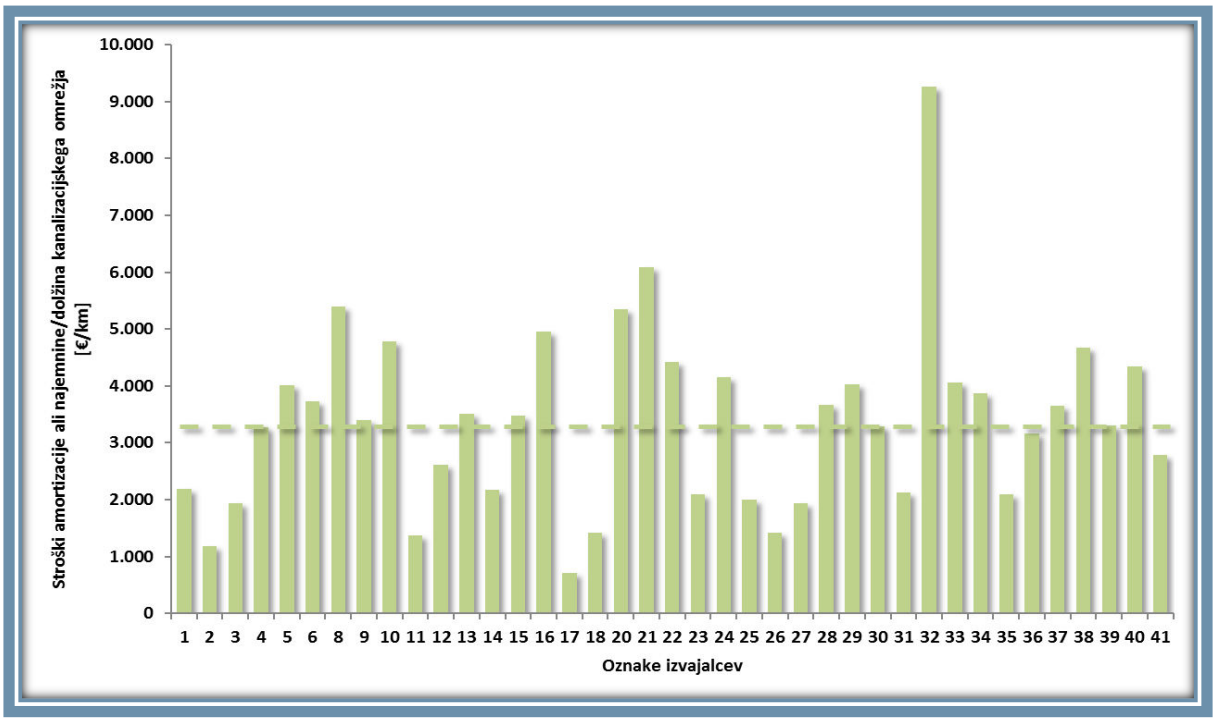

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki

Trajnostno in nemoteno odvajanje odpadne vode z ekonomskega vidika zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. Povprečna stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode je znašala 99,7 % in se je gibala od 77,4 do 125,6 %. Iz anketnih vprašalnikov izhaja, da je od 40 analiziranih izvajalcev 18 izvajalcev (45 %) v letu 2018 poslovanje dejavnosti zaključilo z izgubo.

GRAF 38	Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode

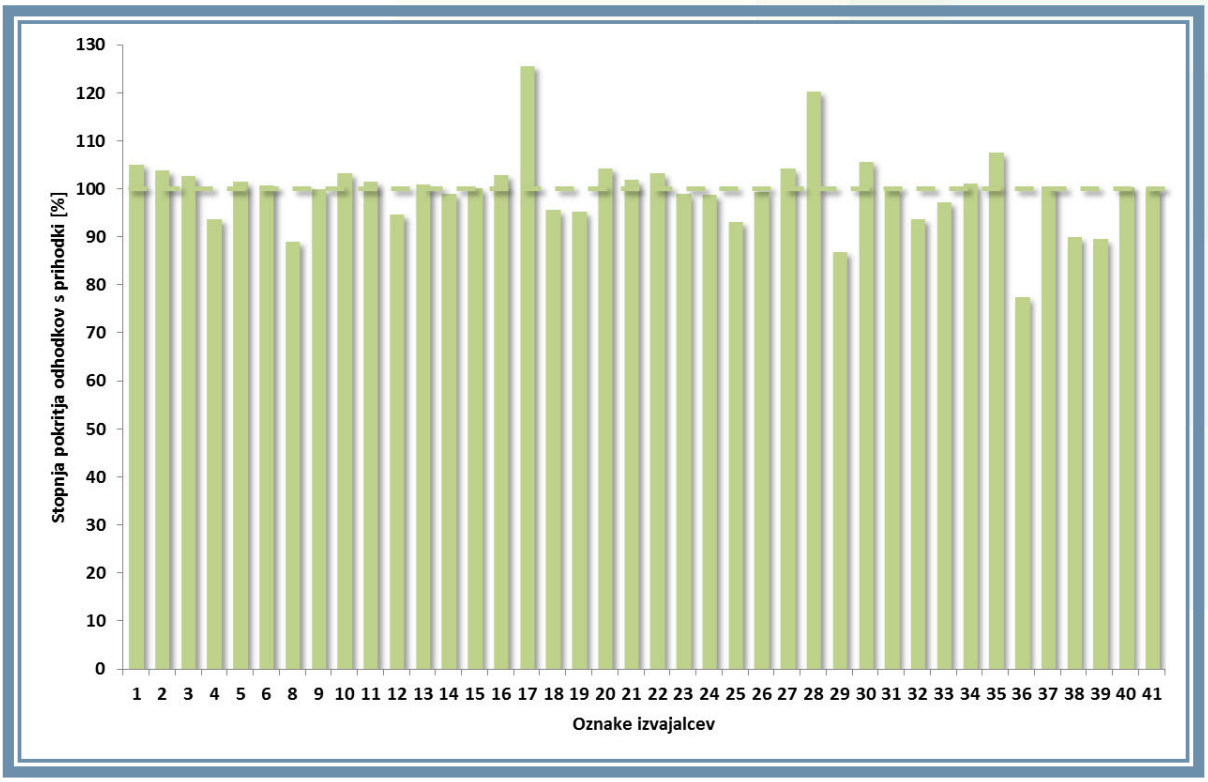

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Prostorska urejenost odvajanja odpadne vode

Število kanalizacijskih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca pomembno vpliva na stroške izvajanja javne službe. Stroški odvajanja odpadne vode v velikih kanalizacijskih sistemih so praviloma nižji, medtem ko so stroški malih kanalizacijskih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe. Izvajalci, ki zagotavljajo odvajanje odpadne vode na pretežno ruralnih območjih, za katere je značilna razpršena poselitev in veliko število manjših kanalizacijskih sistemov, imajo praviloma višje stroške izvajanja javne službe.

Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov kažeta gostoto odjema, ki vpliva na stroške izvajanja javne službe. Manjše število obračunskih vodomerov oz. faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja vpliva na višje stroške in obratno.

Kakovost in zanesljivost odvajanja odpadne vode

Pri odvajanju odpadne vode se v okviru javne službe količin ne meri, predvideva se, da je količina odvedene odpadne vode sorazmerna količini prodane pitne vode oz. količini padavin na tlorisno površino streh. V letu 2018 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh. Predpostavimo lahko, da so stroški odvajanja navedenih količin vključeni med stroške odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin. Višje količine odvedene odpadne vode so povezane z višjimi stroški, kar pri obračunu na podlagi porabljene pitne vode pomeni višjo ceno na enoto obračunane odvedene komunalne odpadne vode.

Iz podatkov o strukturi vtoka odpadne vode lahko sklepamo, da izvajalci v okviru javne službe kalkulativno upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo, ker v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje stroškov odvajanja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne. Posledično so stroški izvajanja javne službe med izvajalci v tem delu omejeno primerljivi.

Trajnostna naravnanost in stroškovna učinkovitost

Z vidika trajnostnega razvoja je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje razvoja in obnovo kanalizacijske infrastrukture. Velike razlike v višini obračunane amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo kažejo, da infrastrukturna sredstva v vseh primerih niso realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Z ekonomskega vidika trajnost odvajanja odpadne vode zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. V letu 2018 je 45 % analiziranih izvajalcev na dejavnosti odvajanja odpadne vode poslovalo negativno, kar omejuje zanesljivo in nemoteno izvajanje javne službe.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA STORITEV POVEZANIH Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI – KLJUČNI KRITERIJI

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE STORITEV POVEZANIH Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI – KLJUČNI KRITERIJI

Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju vključeval kalkulacijo lastne cene storitev povezanih z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami, pripravljeno skladno z določili veljavne Uredbe MEDO. V nadaljevanju je podana ločena analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami.

V letu 2018 je 30 od 41 analiziranih izvajalcev (73 %) posredovalo podatke o storitvah povezanih z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami. Kljub omejeni reprezentativnosti vzorca je v poročilo vključena analiza stroškov opravljanja storitev za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ZA STORITVE POVEZANE Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI – OMREŽNINE

V naslednjem grafu so podani letni stroški omrežnine glede na faktor omrežnine po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 0,0206 do 5,5215 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 1,4116 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški omrežnine zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala 1,3944 EUR/faktor/mesec, zmanjšani stroški omrežnine s poračunom za preteklo obračunsko obdobje pa 1,3834 EUR/faktor/mesec.

GRAF 39	Stroški javne infrastrukture za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami - omrežnina

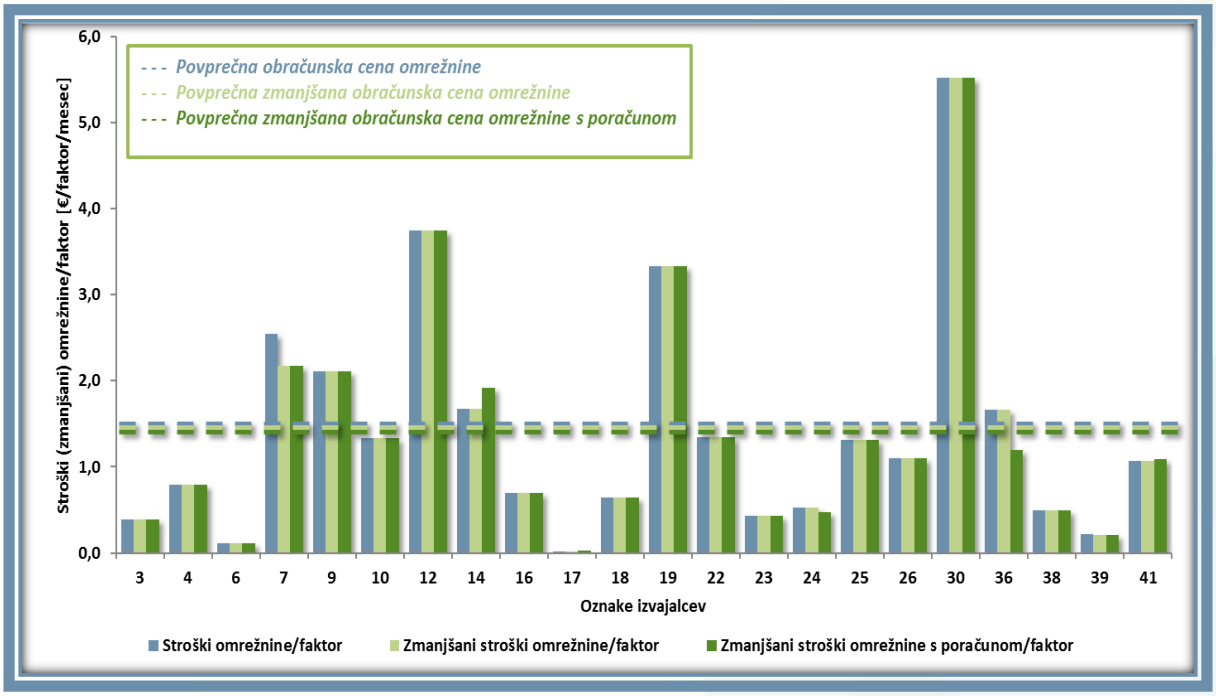

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 40	Struktura stroškov javne infrastrukture za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami - omrežnina

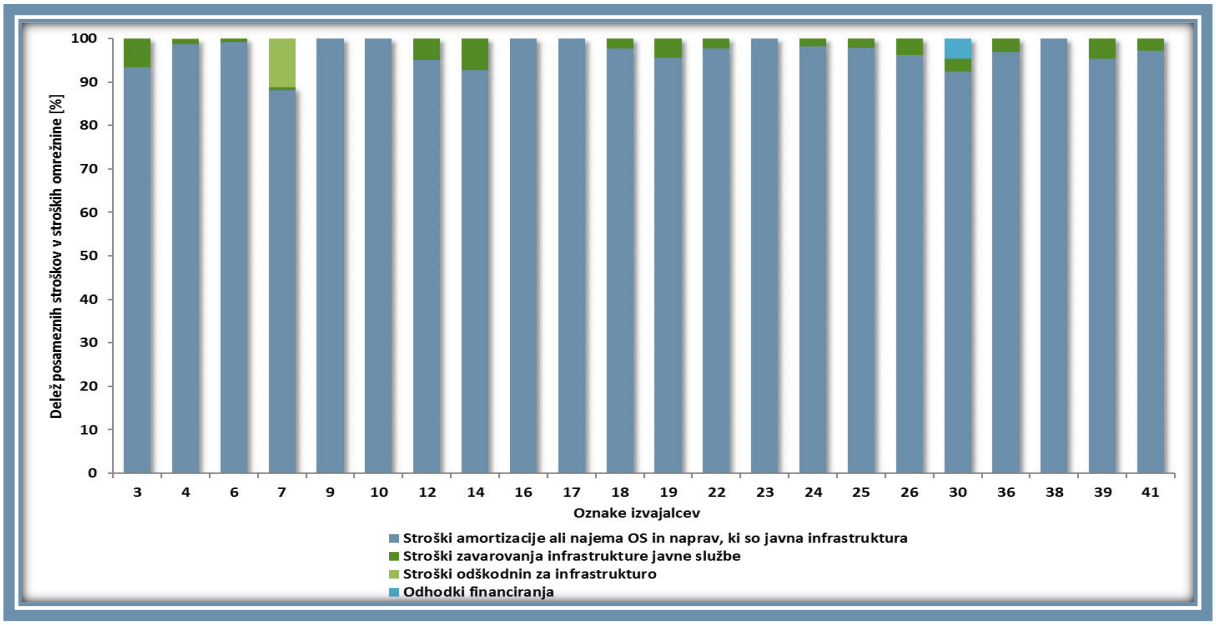

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V strukturi stroškov javne infrastrukture prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 96,9 % in se giblje v razponu od 88,1 do 100 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 2,3 % in se gibljejo v razponu od 0 do 7,2 %, nizka sta tudi deleža stroškov odškodnin za infrastrukturo in odhodkov financiranja, ki v povprečju znašata 0,6 oz. 0,2 %.

GRAF 41	Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami - omrežnina

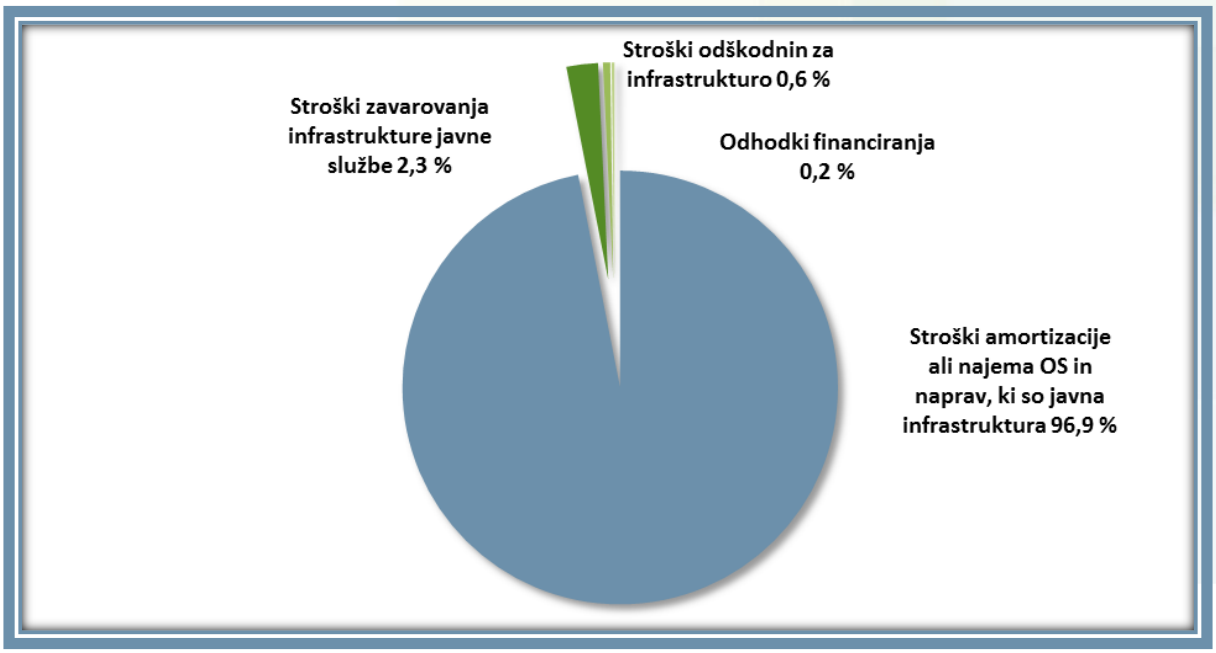

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ZA STORITVE POVEZANE Z NEPRETOČNIMI GREZNICAMI, OBSTOJEČIMI GREZNICAMI IN MALIMI KOMUNALNIMI ČISTILNIMI NAPRAVAMI

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino opravljenih storitev po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena storitev se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0411 do 0,7194 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,3891 EUR/m^3. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev je v povprečju znašala 0,3593 EUR/m^3. Zmanjšani stroški opravljanja storitev s poračunom za preteklo obračunsko obdobje so v povprečju znašali 0,3752 EUR/m^3.

GRAF42	Stroški opravljanja storitev za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami

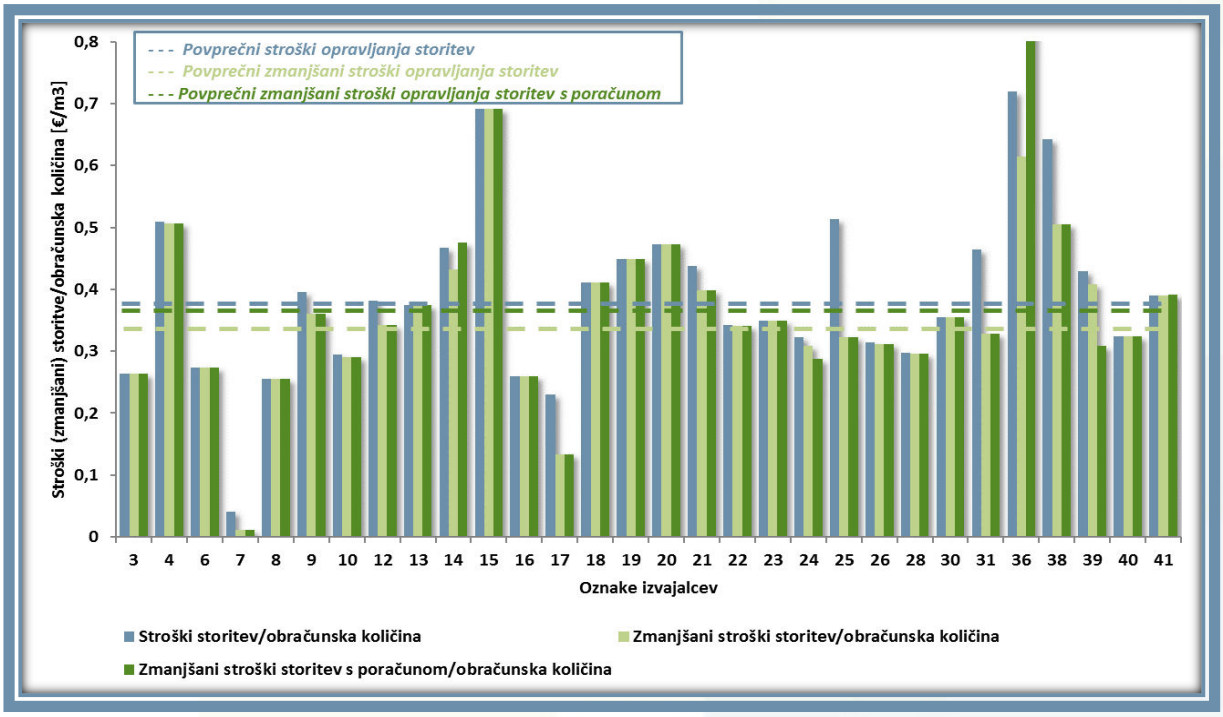

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 43	Struktura stroškov opravljanja storitev za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami

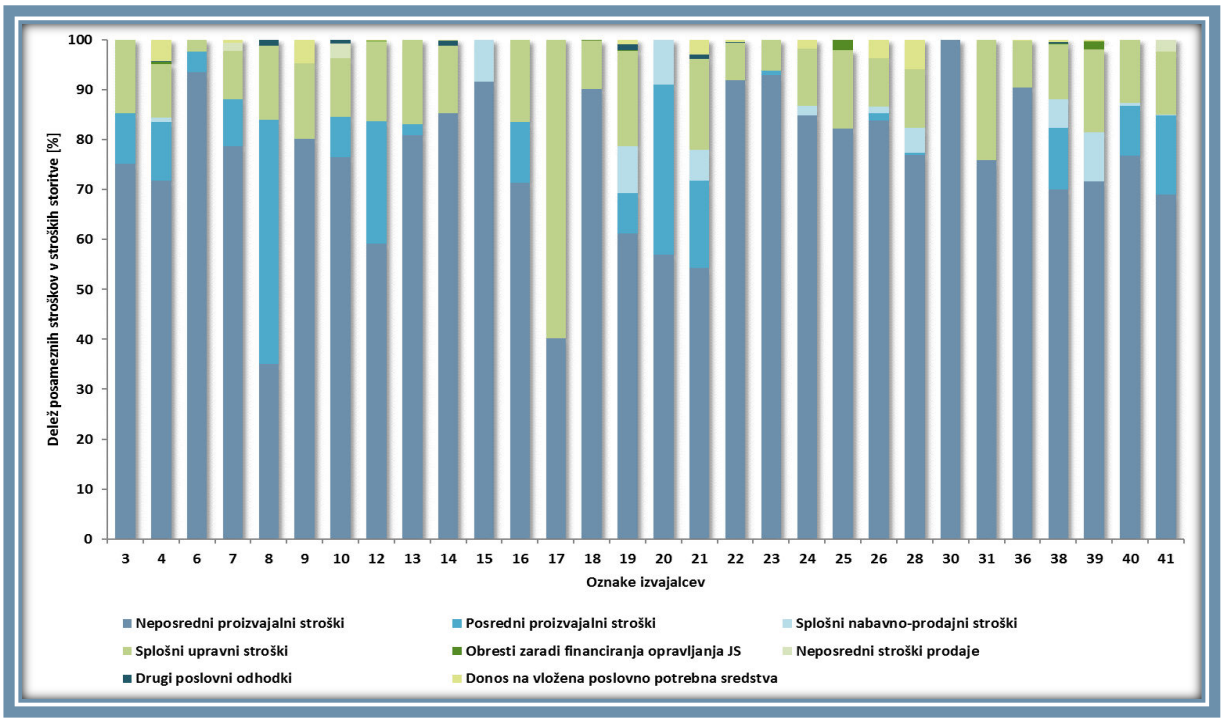

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V strukturi stroškov opravljanja storitev največji delež predstavljajo neposredni proizvajalni stroški, ki se gibljejo od 35,1 do 100 %, povprečno 75,6 %. Delež posrednih proizvajalnih stroškov se giblje od 0 do 48,9 % in povprečno predstavlja 8,0 % stroškov opravljanja storitev. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 59,8 %, povprečno 13,2 %, splošnih nabavno–prodajnih stroškov pa od 0 do 9,9 %, povprečno 1,9 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

GRAF 44	Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami

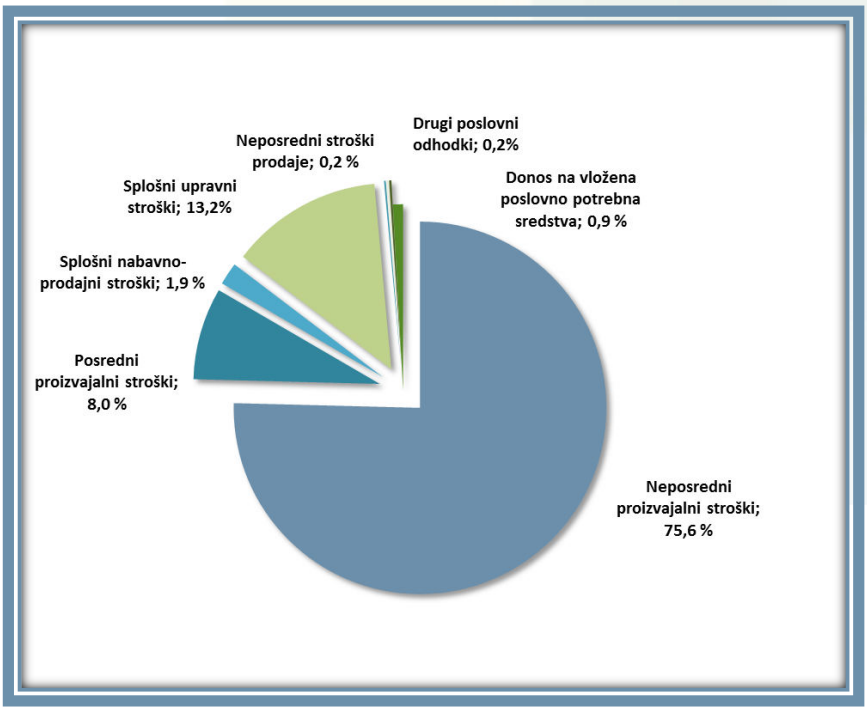

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju vključeval izkaz poslovnega izida izvajalca javne službe in dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode ter kalkulaciji lastne cene storitve čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ter storitve čiščenja padavinske odpadne vode s streh, pripravljenimi skladno z določili veljavne Uredbe MEDO.

V nadaljevanju je podana ločena analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev za čiščenje komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin.

V letu 2018 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov čiščenja padavinske odpadne vode s streh. Kljub omejeni reprezentativnosti vzorca (podatke je posredovalo 7 od 38 analiziranih izvajalcev) je v poročilo vključena analiza stroškov čiščenja padavinske odpadne vode s streh.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE

V naslednjem grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na faktor po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 0,7972 do 7,2878 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 3,4385 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški omrežnine, zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala 3,3186 EUR/faktor/mesec. Nekateri izvajalci so v letu 2018 izvedli poračun za preteklo obračunsko obdobje. Zmanjšani stroški omrežnine s poračunom so v povprečju znašali 3,2929 EUR/faktor/mesec.

GRAF 45	Stroški javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin - omrežnina

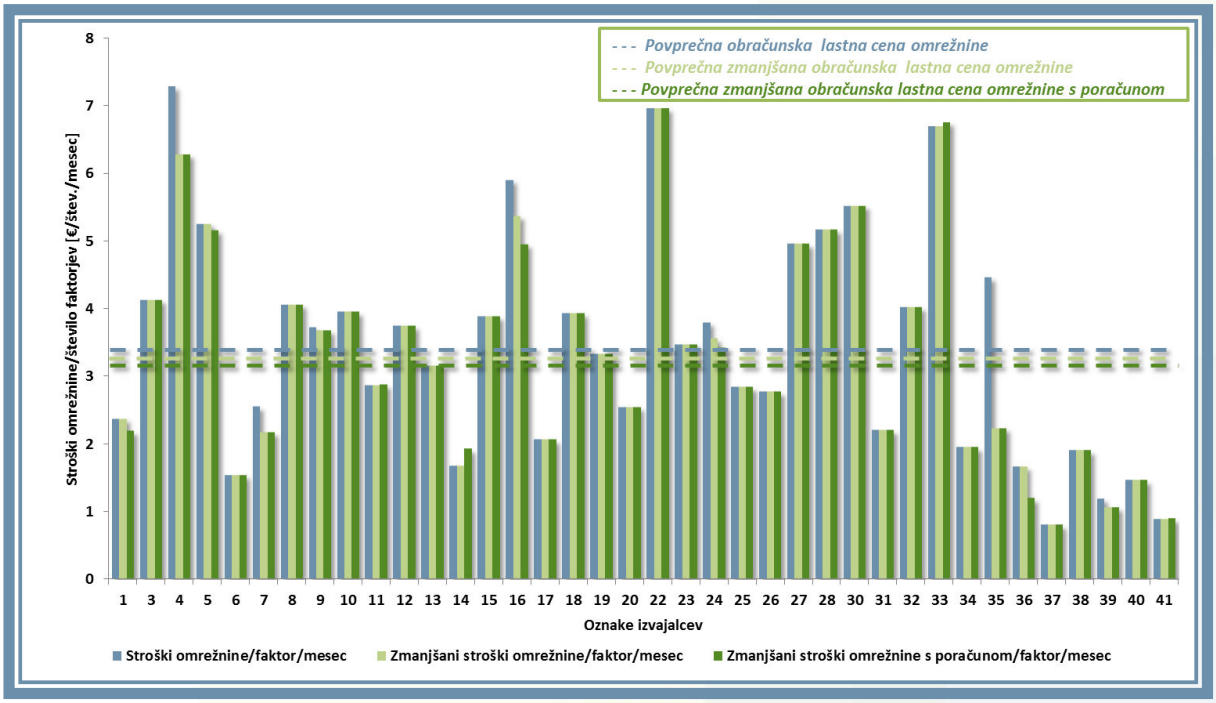

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 46	Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

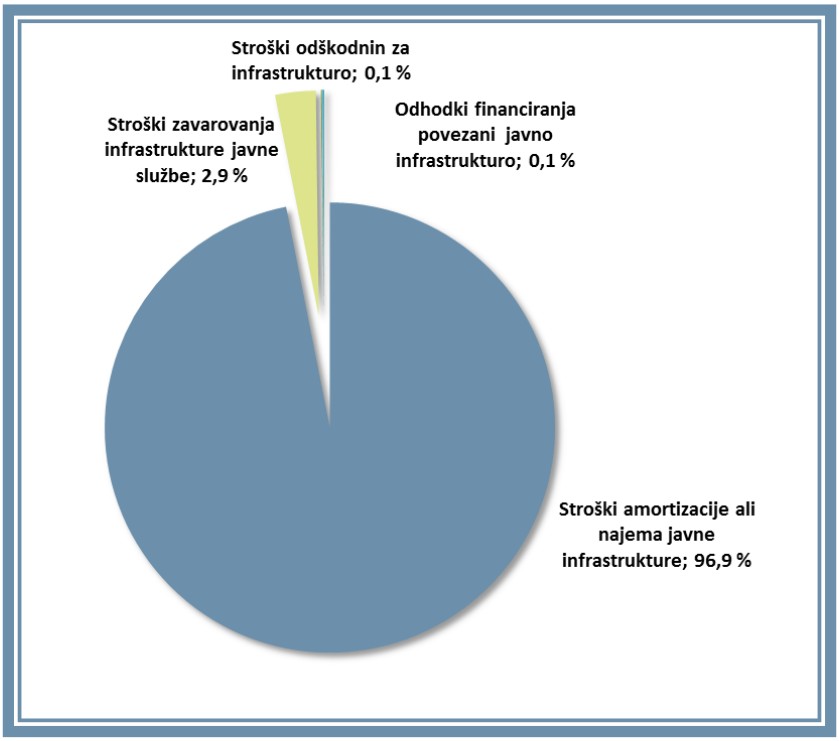

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V strukturi stroškov omrežnine prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 96,9 % in se giblje v razponu od 83,3 do 100 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 2,9 % in se gibljejo v razponu od 0 do 16,7 %, delež stroškov odškodnin za infrastrukturo in delež odhodkov financiranja povezanih s financiranjem javne infrastrukture v povprečju znašata 0,1 %.

GRAF 47 **Struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin**

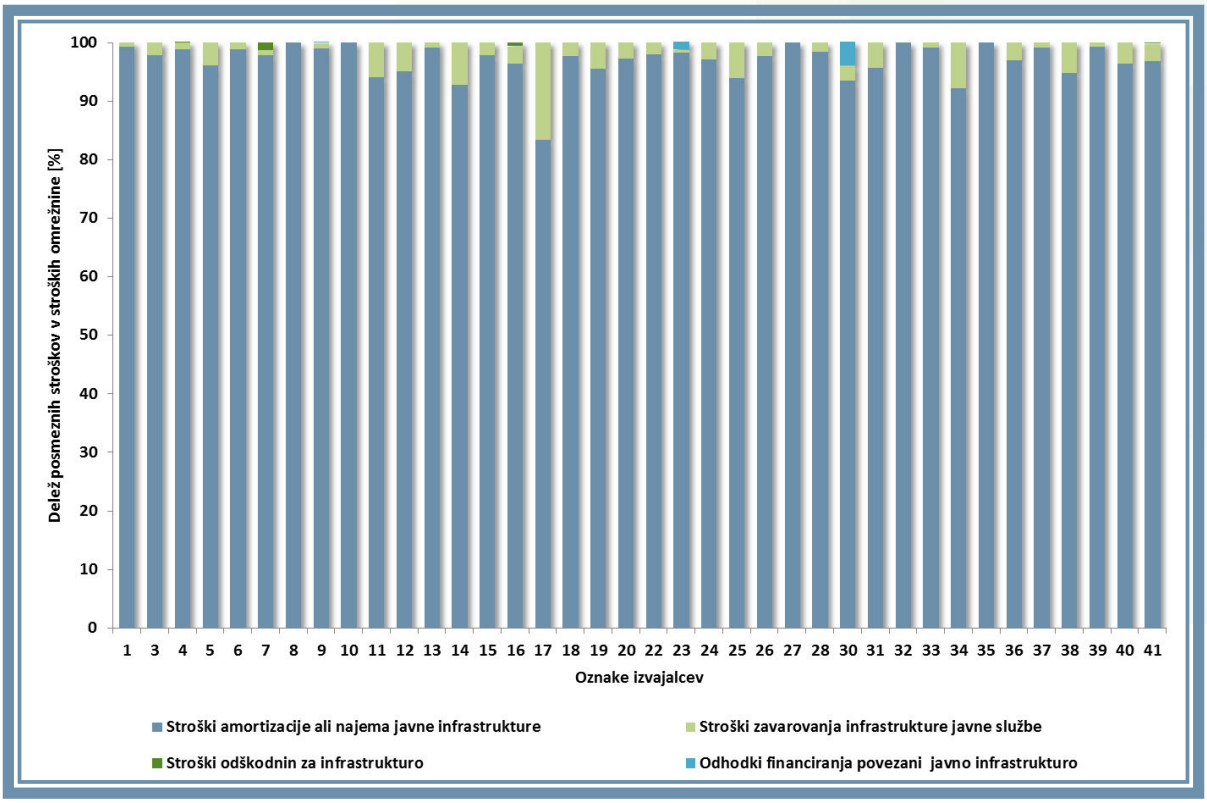

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Stroški javne infrastrukture in s tem obračunska lastna cena omrežnine so pomembno odvisni od značilnosti in stroškovne zahtevnosti čistilnih naprav, ki jih upravlja posamezni izvajalec. Na stroške infrastrukture vplivajo predvsem projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav ter v kakšni meri se očisti onesnažena odpadna voda. Čistilne naprave, ki jih upravlja posamezni izvajalec, izvajajo različne stopnje čiščenja odpadne vode. Ker podatki o lastnih cenah za večino čistilnih naprav niso razpoložljivi, smo analizo izvedli na podlagi povprečne lastne cene omrežnine, ob upoštevanju stopnje čiščenja, ki predstavlja prevladujoči delež vseh čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca, ter glede na povprečno projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca.

Glede na prevladujočo stopnjo čiščenja odpadne vode so izvajalci uskupinjeni v dve skupini in sicer:

- primarno in sekundarno čiščenje (7 izvajalcev) in
- terciarno čiščenje, ki vključuje tudi dezinfekcijo (30 izvajalcev).

Glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju so izvajalci uskupinjeni v tri skupine in sicer:

- do skupno 15.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (15 izvajalcev);
- od skupno 15.000 do 30.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (12 izvajalcev);
- nad 30.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (10 izvajalcev).

V nadaljevanju so skupine grafično prikazane s pomočjo škatličnih (*boxplot*) diagramov[4], ki omogočajo prikaz razporeditve obračunskih cen omrežnine po skupinah glede na prevladujočo stopnjo čiščenja odpadne vode oz. glede na skupno projektirano zmogljivost čistilnih naprav.

Srednja vrednost stroškov omrežnine v skupini izvajalcev s prevladujočo višjo stopnjo čiščenja je značilno višja. V skupini s primarno in sekundarno stopnjo čiščenja je opazen večji odklon vrednosti, ki je z zvezdico označena izven škatličnega diagrama.

Iz razporeditve obračunskih cen omrežnine glede na skupno projektirano zmogljivost čistilnih naprav so opazna velika odstopanja obračunski cen od srednje vrednosti posamezne skupine. Opazen je odklon vrednosti v skupini izvajalcev s projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav od 15.000 do 30.000 PE, ki je s krožcem označena izven škatličnega diagrama.

[4] Iz škatličnega diagrama so za vsako skupino razvidne bistvene informacije o kvartilni porazdelitvi obračunskih lastnih cen. Odebeljen črni del označuje mediano oz. drugi kvartil. Spodnji in zgornji del škatličnega diagrama označujeta prvi oziroma tretji kvartil. Črtni »T-ji« s katerimi se zaključi posamezni škatlični diagram označujejo maksimalno oz. minimalno vrednost. V primeru večjih posameznih odklonov je takšna vrednost prikazana izven škatličnega diagrama, označena kot krožec, oziroma kot zvezdica, če gre za velike odklone.

GRAF 48	Škatlični diagram stroškov omrežnine čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja

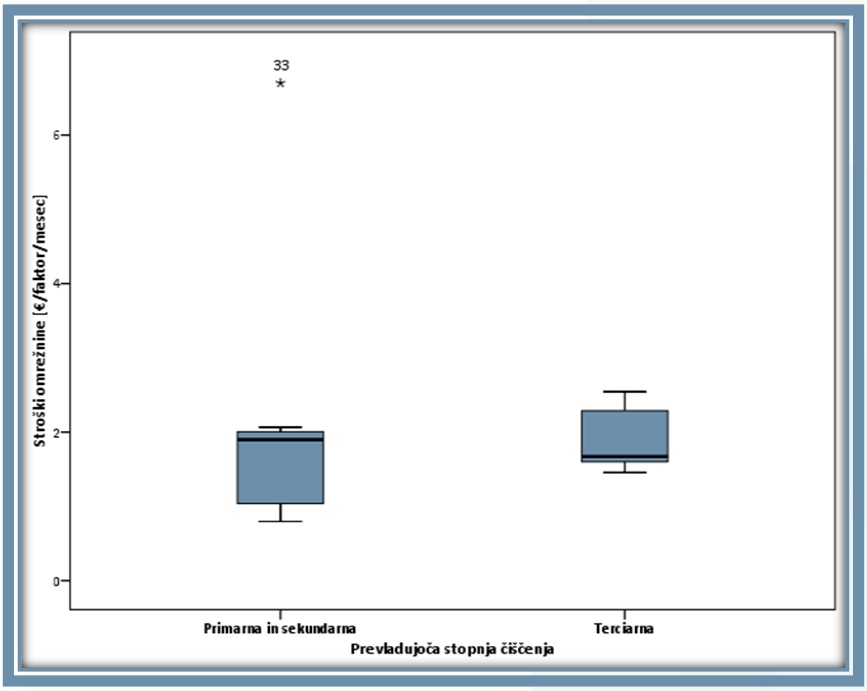

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 49	Škatlični diagram stroškov omrežnine čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

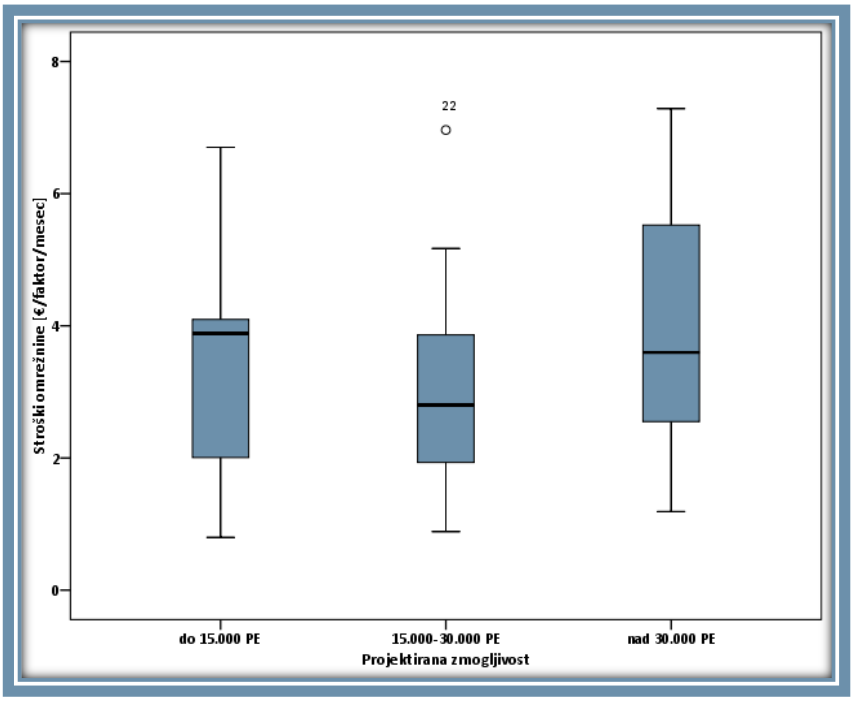

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V analizi stroškov omrežnine glede na projektirano zmogljivost povprečne stroškovne cene skupin z večjo projektirano zmogljivostjo značilno padajo in znašajo:

- v skupini do 15.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav 3,5846 EUR/faktor/mesec;
- v skupini od 15.000 do 30.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav 3,0692 EUR/faktor/mesec in
- v skupini nad 30.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav 2,9748 EUR/faktor/mesec.

Obračunska cena omrežnine je po posameznih izvajalcih, uskupinjenih glede na prevladujočo stopnjo čiščenja, razvidna iz naslednjega grafa. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja povprečje skupine[5].
Povprečni stroški omrežnine posamezne skupine izvajalcev oblikovane glede na prevladujočo stopnjo čiščenja znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja 2,2118 EUR/faktor/mesec;
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja 3,6907 EUR/faktor/mesec.

GRAF 50 **Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja**

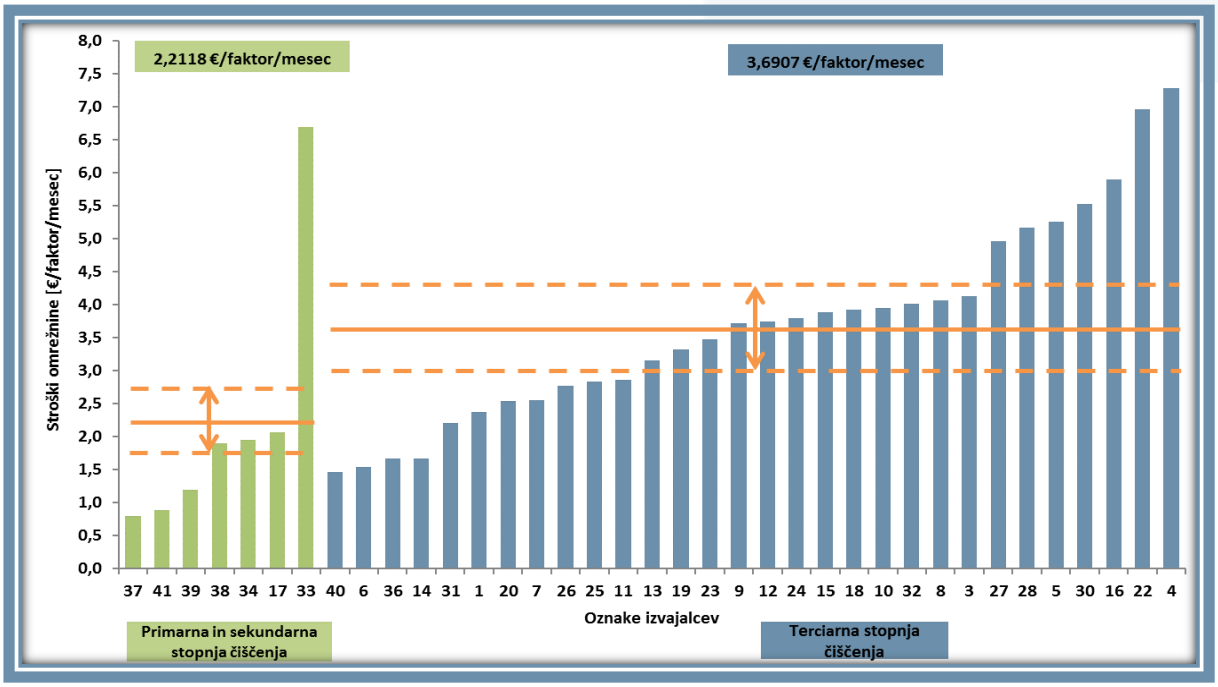

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

[5] Povprečne vrednosti skupin so pod močnim vplivom ekstremnih vrednosti. Primerjalna analiza je omejena s številom analiziranih izvajalcev, z uskupinjevanjem pa se število izvajalcev v posamezni skupini zmanjša, s čimer se vpliv odstopajočih vrednosti na povprečje skupine poveča. Zaradi navedenih omejitev so izračunane povprečne vrednosti predvsem orientacijske narave.

Iz analize izhaja, da na stroške infrastrukture vplivata tako stopnja čiščenja odpadne vode kot tudi projektirana zmogljivost čistilnih naprav, zato smo v nadaljnji primerjalni analizi stroškovne cene omrežnine upoštevali oba dejavnika. Izvajalci so najprej uskupinjeni glede na prevladujočo stopnjo čiščenja in nato še glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju.

Povprečni stroški omrežnine posamezne skupine izvajalcev znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja:
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 30.000 PE 2,2451 EUR/faktor/mesec (6 izvajalcev);
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 30.000 PE 1,1880 EUR/faktor/mesec (1 izvajalec);
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja:
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 30.000 PE 3,4283 EUR/faktor/mesec (21 izvajalcev);
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 30.000 PE 3,9340 EUR/faktor/mesec (9 izvajalcev).

GRAF 51 **Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja in projektirano velikost čistilnih naprav**

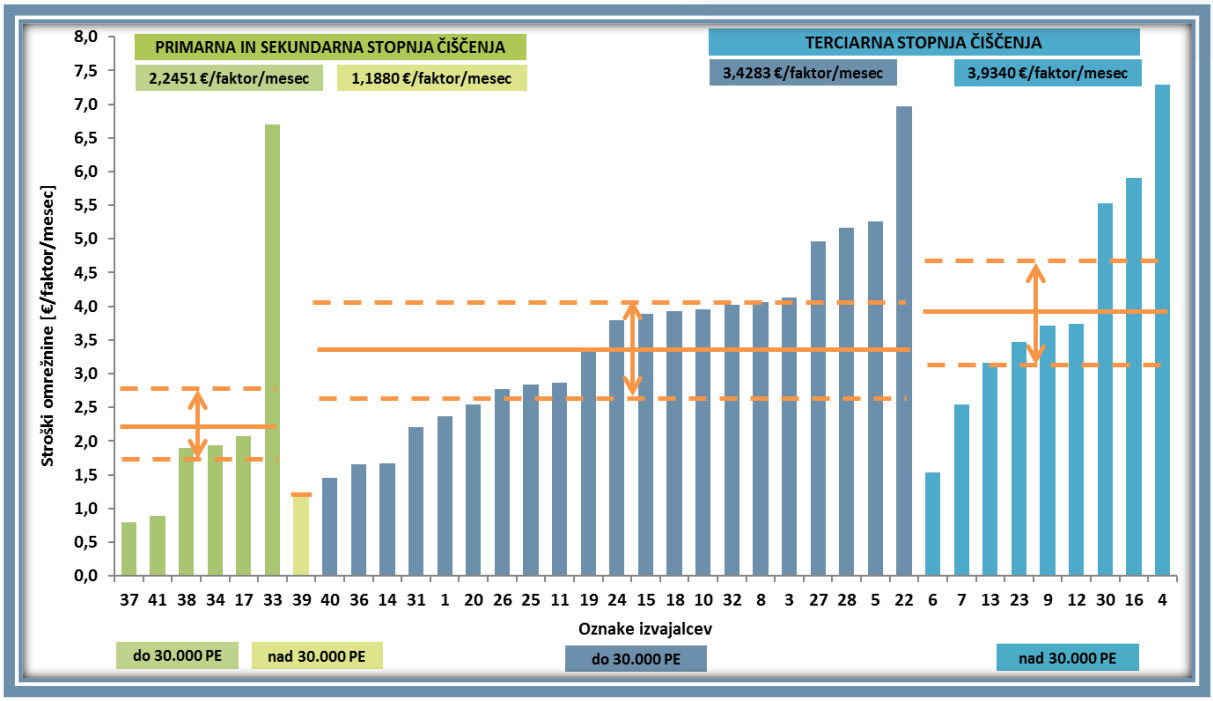

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Znotraj prve skupine s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja ter projektirano zmogljivostjo do 30.000 PE so opazna velika odstopanja od povprečne vrednosti skupine, tako navzgor kot tudi navzdol. Skupno projektirano zmogljivost nad 30.000 PE in

prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja ima le en izvajalec, zato je kot povprečna vrednost navedena njegova obračunska cena omrežnine.

Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot ± 20 %, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kriterijev, ki upoštevajo značilnosti in pogoje čiščenja odpadne vode, ki so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE

Stroški opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin predstavljajo del cene storitve javne službe in vključujejo stroške izvajalca, povezane z izvajanjem čiščenja odpadne vode. Cena opravljanja storitev je variabilni del cene, ki se uporabnikom obračunava glede na količino prodane pitne vode. Stroški izvajanja dejavnosti čiščenja odpadne vode posameznega izvajalca so odvisni od karakteristik in stroškovne zahtevnosti čiščenja čistilnih naprav v upravljanju. Izvajalci v večini primerov ne spremljajo stroškov po posameznih čistilnih napravah. Lastna cena čiščenja se tako oblikuje na podlagi skupnih stroškov, ki jih povzročajo vse čistilne naprave v upravljanju posameznega izvajalca.

GRAF 52 **Stroški opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin**

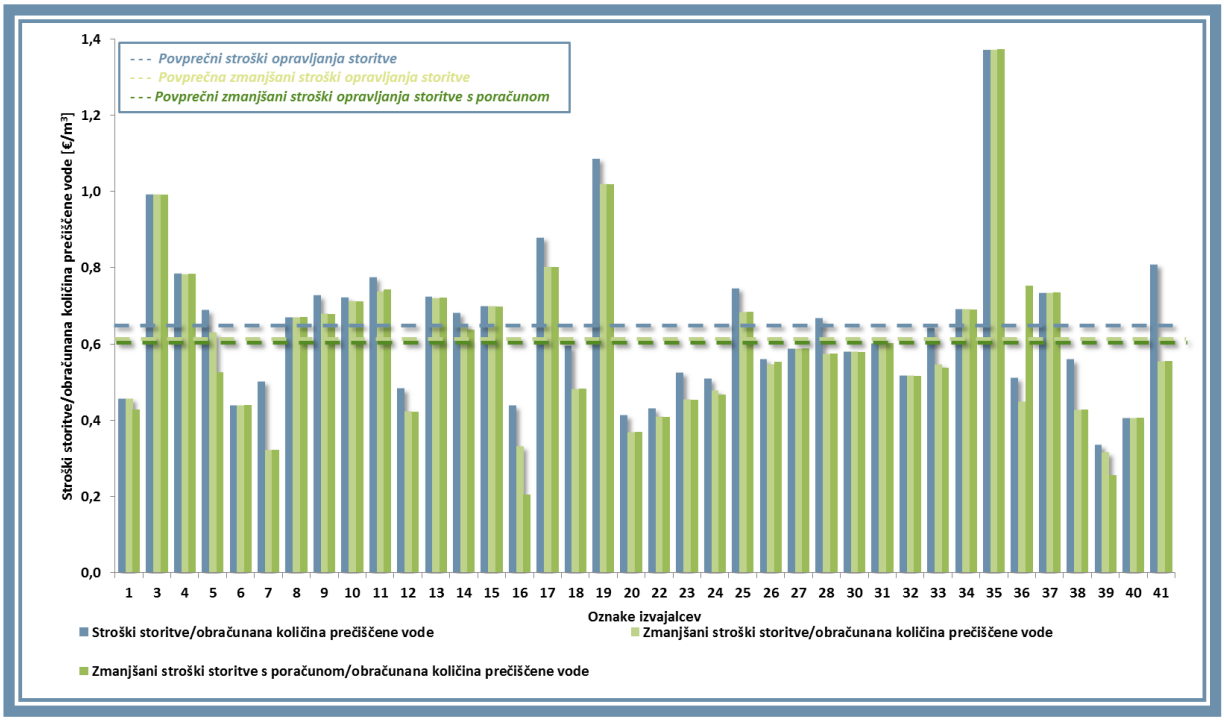

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljana storitev glede na obračunsko količino prečiščene odpadne vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena storitev se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,3355 do 1,3729 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,6464 EUR/m^3. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev čiščenja odpadne vode zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je v povprečju znašala 0,6015 EUR/m^3. Z upoštevanjem poračuna za preteklo obračunsko obdobje so zmanjšani stroški opravljanja storitev v povprečju znašali 0,6006 EUR/m^3.

V strukturi stroškov opravljanja storitev čiščenja odpadne vode predstavljajo neposredni proizvajalni stroški največji strukturni delež in se gibljejo od 34,7 do 93,6 %, povprečno 75,3 %. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 57,7 % in povprečno predstavlja 13,9 % stroškov opravljanja storitev. Delež posrednih proizvajalnih stroškov se giblje od 0 do 40,1 %, povprečno 7,2 %, delež splošnih nabavno-prodajnih stroškov pa od 0 do 21,5 %, povprečno 2,2 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

Tudi na področju čiščenja odpadne vode je analiza pokazala, da se posamezni elementi kalkulacije lastne cene med izvajalci zelo razlikujejo, tako vrednostno kot strukturno. Razlog so predvsem različni pristopi pri razporeditvi stroškov, ki nastajajo za potrebe več dejavnosti oziroma, če izvajalci izvajajo dejavnost na področju več občin.

GRAF 53 **Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin**

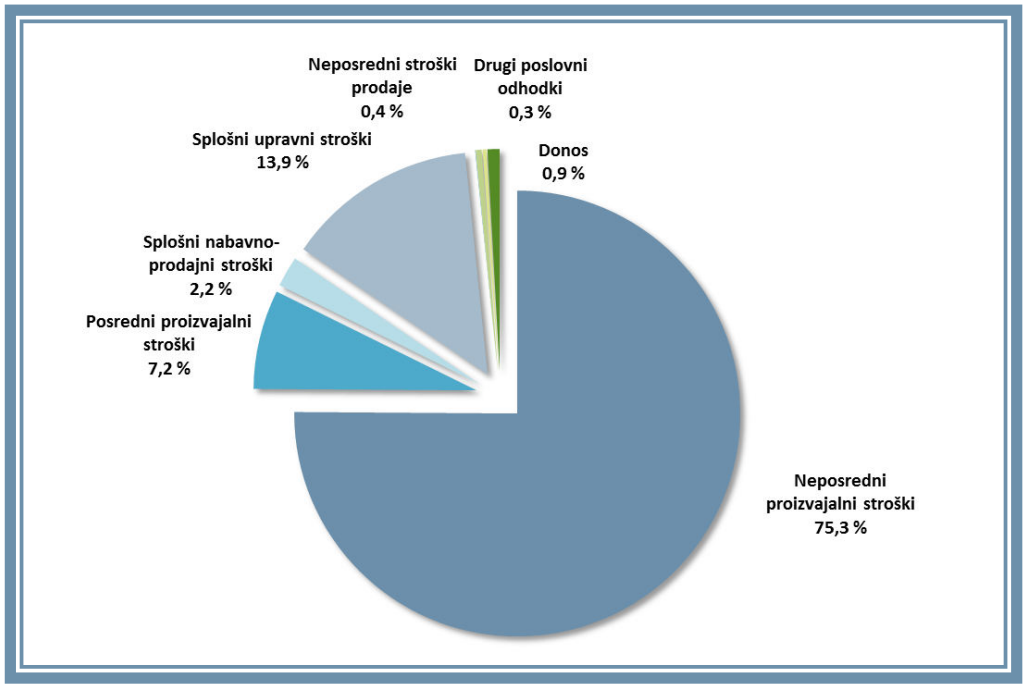

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 54	Struktura stroškov opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

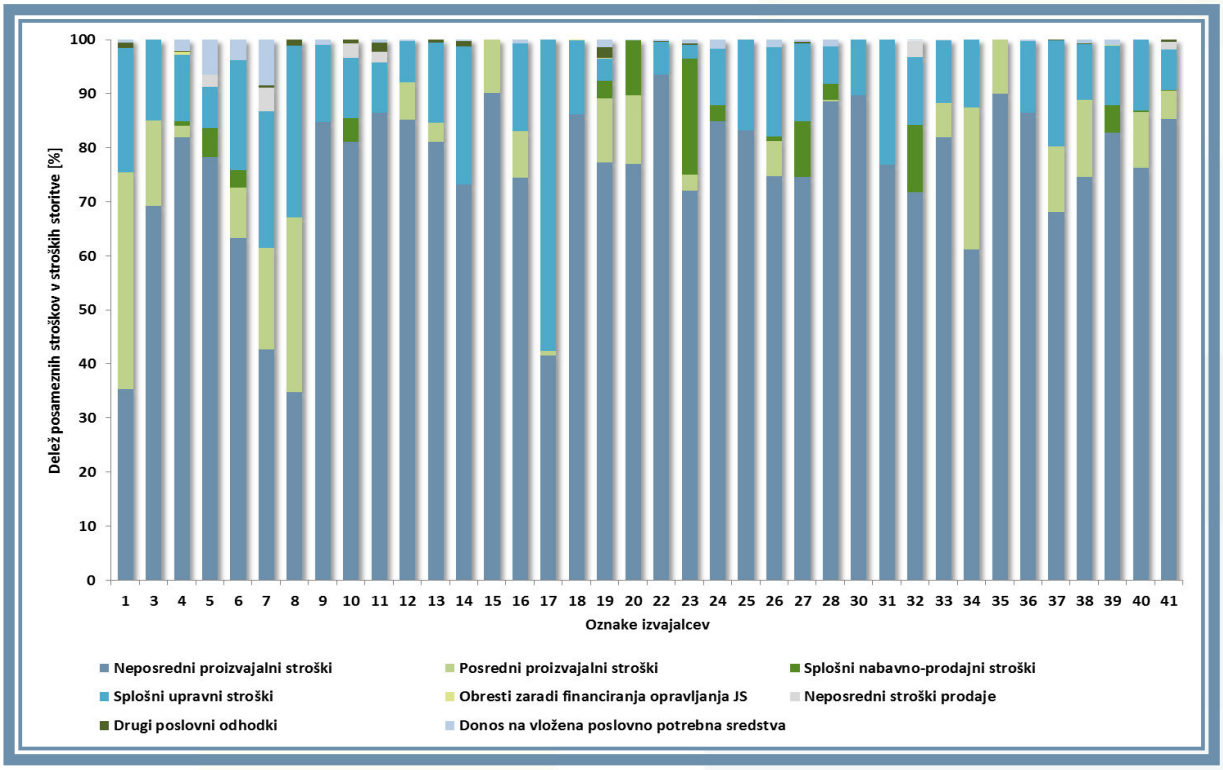

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Vpliv stopnje čiščenja in projektirane zmogljivosti čistilnih naprav na stroške opravljanja storitev

Na višino lastne cene opravljanja storitev čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode pomembno vpliva prostorska urejenost oskrbovalnega območja, predvsem stopnja čiščenja odpadne vode na čistilnih napravah, ki jih upravlja posamezni izvajalec.

V nadaljnji analizi stroškov opravljanja storitev sta upoštevani prevladujoča stopnja čiščenja odpadne vode in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca ter analiziran vpliv na višino stroškovne cene. Izvajalci so v analizi uskupinjeni v dve skupini glede na stopnjo čiščenja in štiri podskupine glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav in sicer:

- primarna in sekundarna stopnja čiščenja:
  - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav do 30.000 PE (6 izvajalcev);
  - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav nad 30.000 PE (1 izvajalec);
- terciarna stopnja čiščenja vključno z dezinfekcijo:
  - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav do 30.000 PE (21 izvajalcev);
  - skupna projektirana zmogljivostjo čistilnih naprav nad 30.000 PE (9 izvajalcev).

GRAF 55	Škatlični diagram stroškov opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na stopnjo čiščenja in projektirano zmogljivost

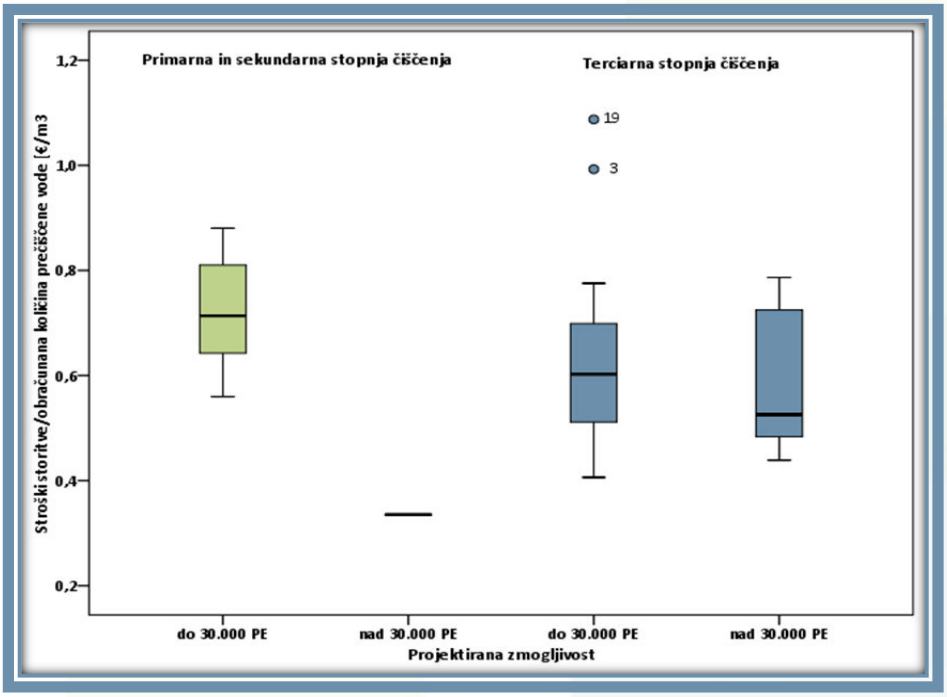

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Iz škatličnega diagrama so razvidni razpon in srednje vrednosti stroškov opravljanja storitev v posamezni skupini. Srednje vrednosti skupin značilno padajo z večjo projektirano zmogljivostjo. Opazna sta dva odklona navzgor v skupini z manjšo zmogljivostjo čistilnih naprav ter prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja. Velja izpostaviti netipično vrednost skupine s projektirano zmogljivostjo večjo od 30.000 PE in prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja, v katero je razvrščen le en izvajalec s primerjalno nizko stroškovno ceno.

Povprečni stroški opravljanja storitev čiščenja odpadne vode posamezne skupine izvajalcev znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja:
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 30.000 PE 0,7270 EUR/m^3;
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 30.000 PE 0,3355 EUR/m^3;
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja:
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 30.000 PE 0,6123 EUR/m^3;
  - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 30.000 PE 0,5629 EUR/m^3.

GRAF 56	Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev glede na stopnjo čiščenja in projektirano zmogljivost

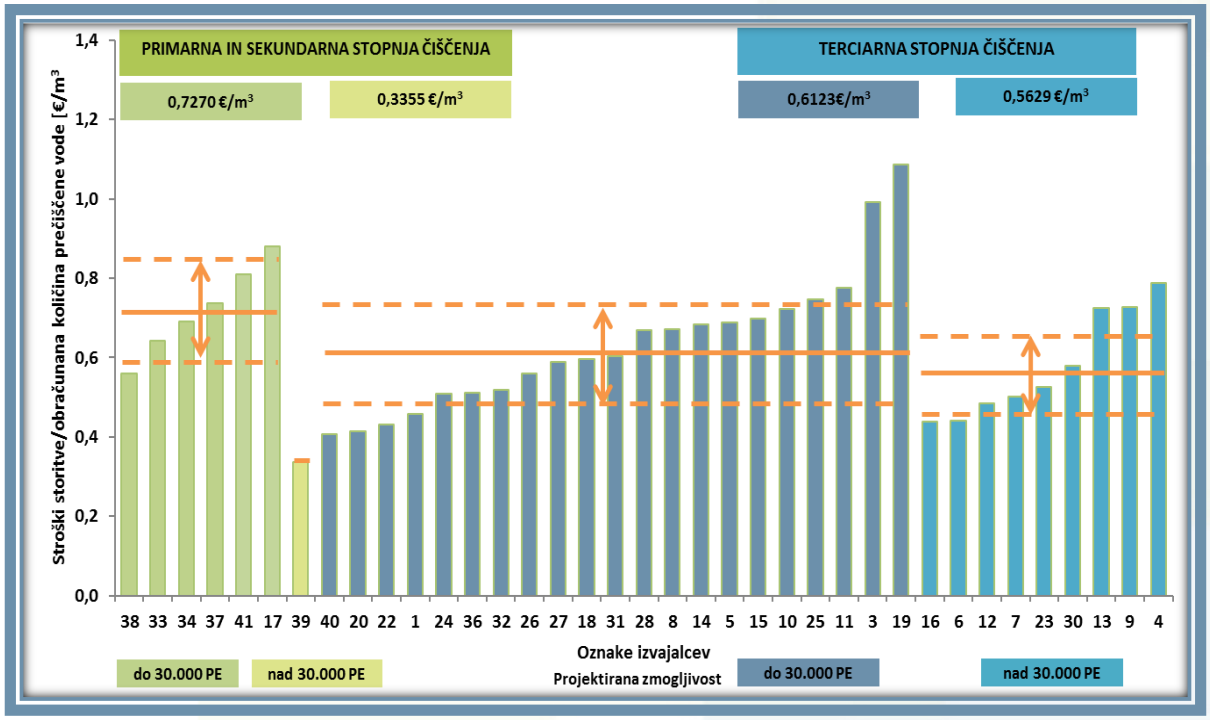

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot ± 20 %, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja čiščenja odpadne vode in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE

V letu 2018 vsi izvajalci še niso oblikovali in uveljavili cen v skladu z Uredbo MEDO ali pa so jih uveljavili med letom. V tem primeru so stroške izvajanja javne službe glede na razpoložljive evidence vsebinsko smiselno razčlenili na stroške omrežnine in stroške opravljanja storitve. Metodološko različni pristopi omejujejo primerljivost posamezne skupine stroškov, zato so v nadaljevanju analizirani tudi skupni stroški izvajanja javne službe.

GRAF 57	Skupni stroški izvajanja javne službe čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino očiščene vode in faktor omrežnine

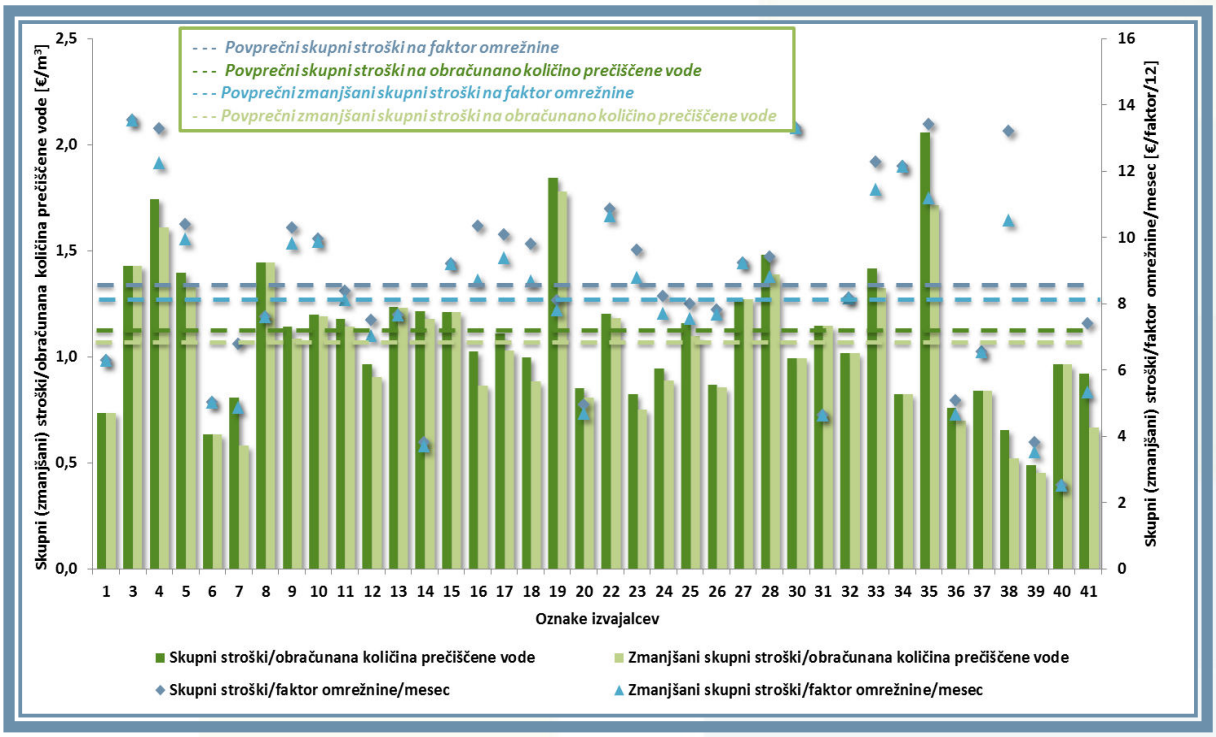

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Skupni stroški čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin analiziranih izvajalcev se glede na faktor omrežnine gibljejo od 2,5219 do 13,5349 EUR/faktor/mesec, povprečno 8,6524 EUR/faktor/mesec. Zmanjšani skupni stroški glede na faktor omrežnine v povprečju znašajo 8,1269 EUR/faktor/mesec. Skupni stroški glede na obračunano količino očiščene vode se gibljejo med 0,4876 in 2,0563 EUR /m^3, povprečno 1,1039 EUR/m^3. Zmanjšani skupni stroški čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino očiščene vode v povprečju znašajo 1,0426 EUR/m^3.

PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2017 IN 2018

Za izvajalce, ki so sodelovali v primerjalni analizi izvajanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2017 in 2018, je v nadaljevanju podana primerjava obračunske lastne cene javne infrastrukture - omrežnine in obračunske lastne cene izvajanja storitev za obe leti.

Zmanjšana obračunska lastna cena omrežnine se je v letu 2018 glede na leto 2017 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, pri nekaterih znižala, pri drugih pa povečala. Povprečna zmanjšana obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 zvišala za 2,1 %.

GRAF 58 **Primerjava stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2017 in 2018**

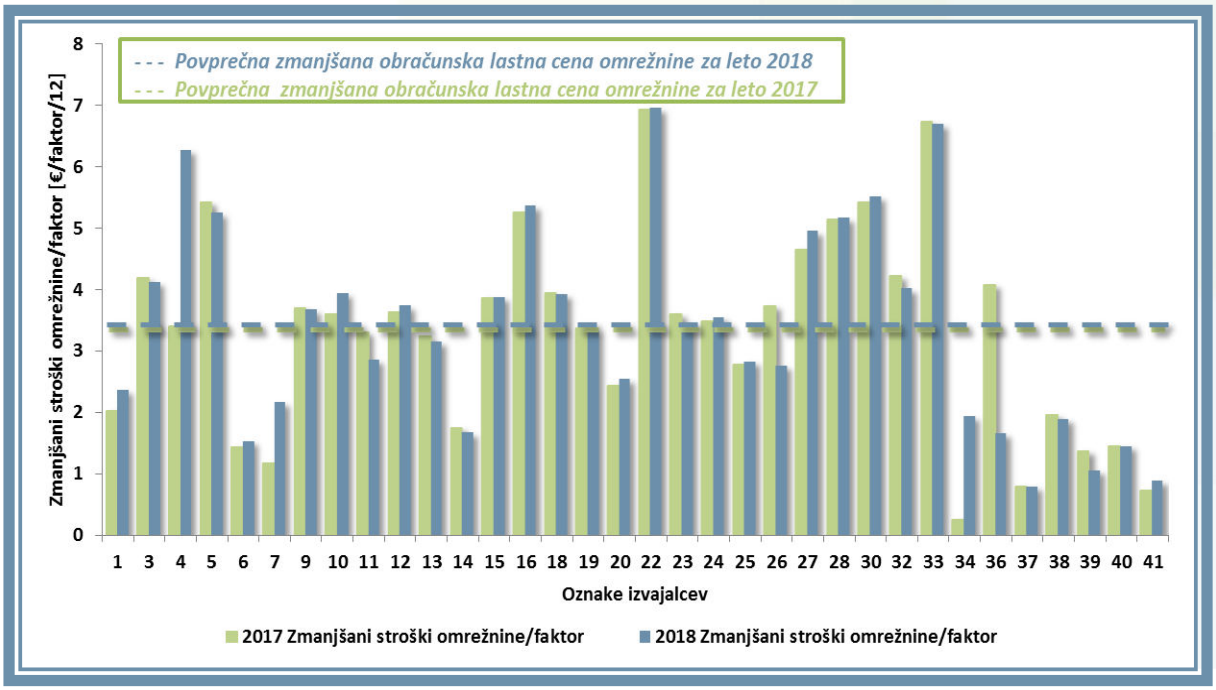

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2017 in 2018, Inštitut za javne službe, 2019, 2020.

V nadaljevanju je podana primerjava obračunske lastne cene opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin, zmanjšane za prihodke iz naslova posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev se je v letu 2018 glede na leto 2017 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, od 21,6 % znižanja do 38,8 % povečanja. Povprečna zmanjšana obračunska cena opravljana storitev analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 glede na predhodno leto zvišala za 2,0 %.

GRAF 59	Primerjava stroškov opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2017 in 2018

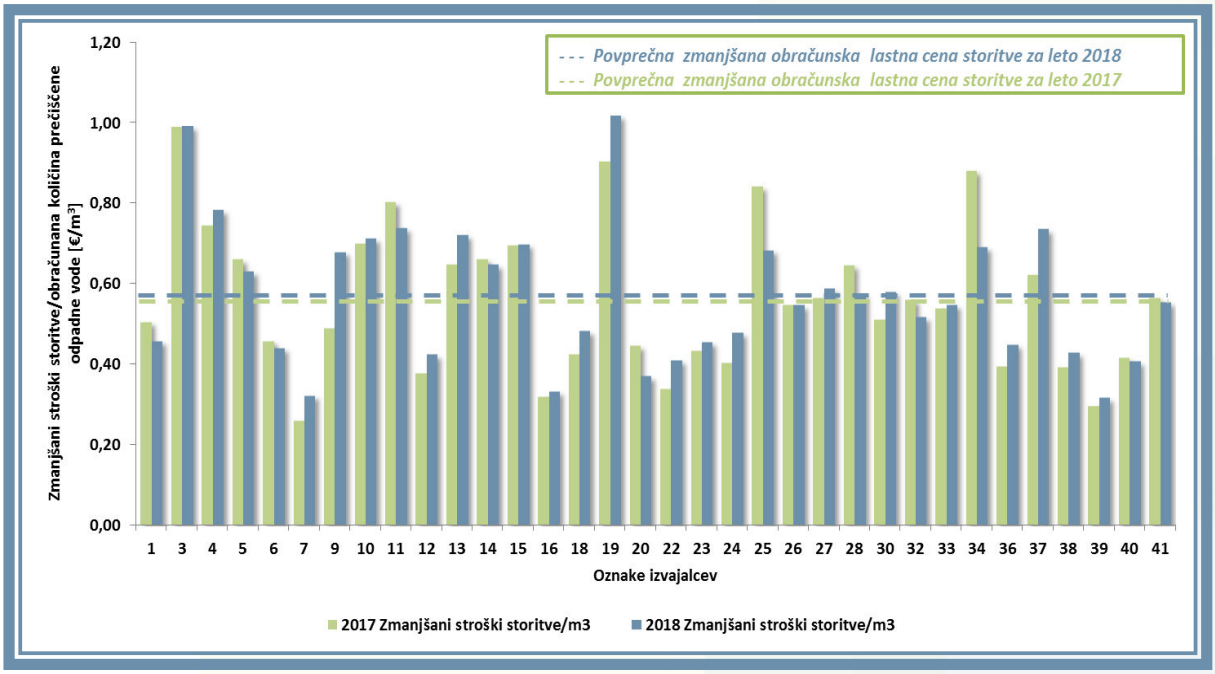

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2017 in 2018, Inštitut za javne službe, 2019, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH – OMREŽNINE

V naslednjem grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na obračunsko količino prečiščene padavinske odpadne vode s streh po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 0,0211 do 0,0812 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,0464 EUR/m^3.

GRAF 60	Stroški javne infrastrukture čiščenja padavinske odpadne vode s streh - omrežnina

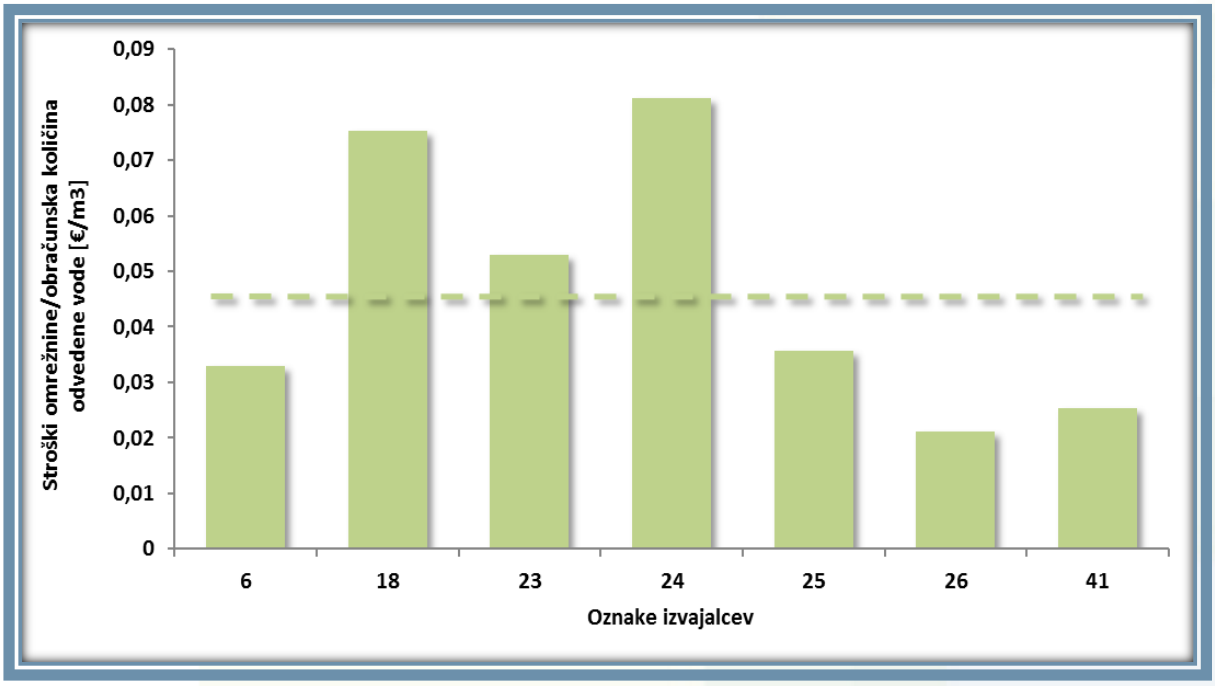

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 61	Struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja padavinske odpadne vode s streh - omrežnine

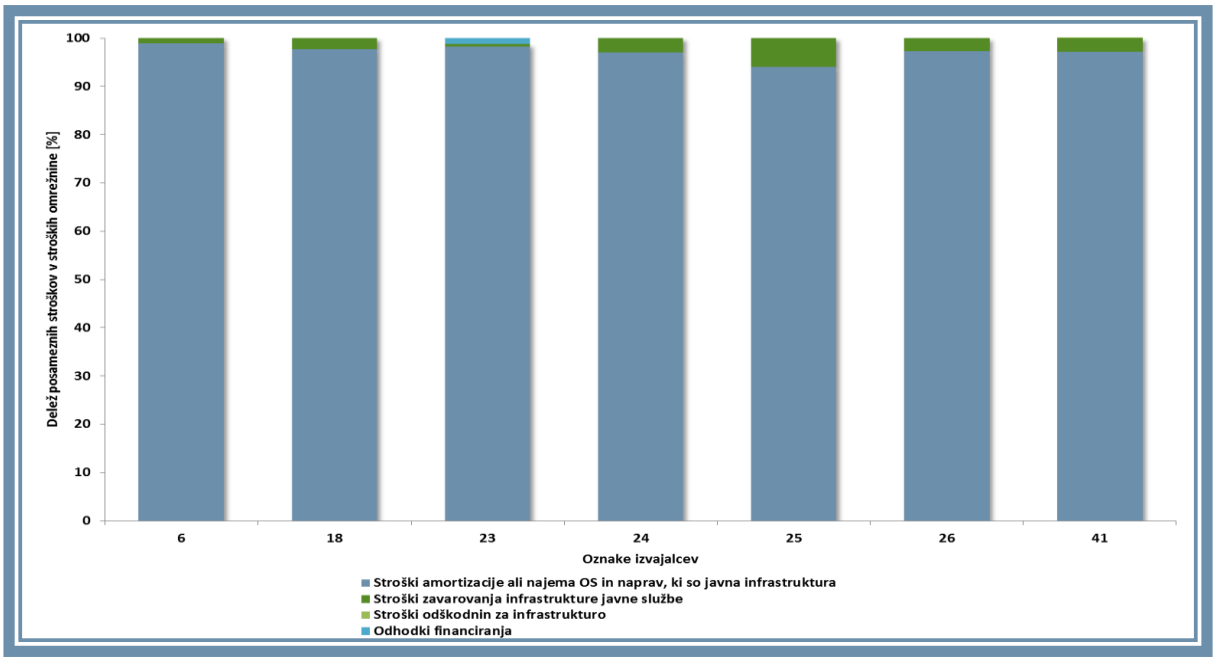

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Višino omrežnine pojasnjuje struktura stroškov javne infrastrukture, ki so vključeni v omrežnino posameznega izvajalca. V strukturi prevladujejo stroški amortizacije oz.

najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 97,2 % in se giblje v razponu od 94,0 do 98,9 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 2,6 % in se gibljejo v razponu od 0,5 do 6,0 %, nizek je delež odhodkov financiranja, v povprečju znaša 0,2 %.

GRAF 62	Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja padavinske odpadne vode s streh - omrežnina

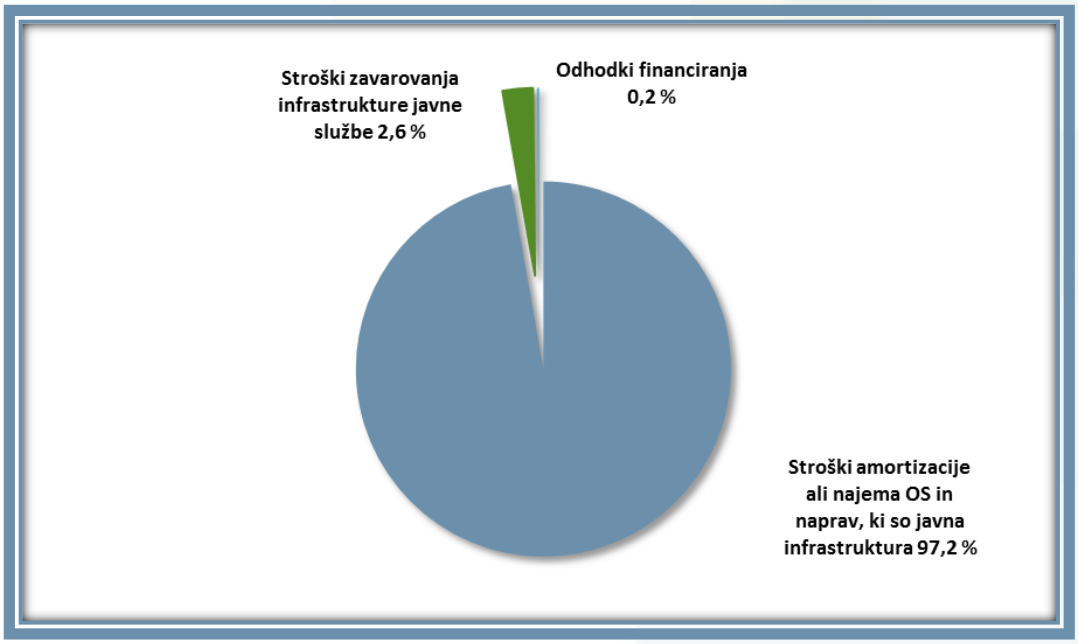

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino prečiščene vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena storitev se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0401 do 0,1392 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,0967 EUR/m^3. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev čiščenja, zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev čiščenja padavinske odpadne vode s streh je v povprečju znašala 0,0927 EUR/m^3. Z upoštevanjem poračuna za preteklo obračunsko obdobje so zmanjšani stroški opravljanja storitev v povprečju znašali 0,0971 EUR/m^3.

GRAF 63	Stroški opravljanja storitev čiščenja padavinske odpadne vode s streh

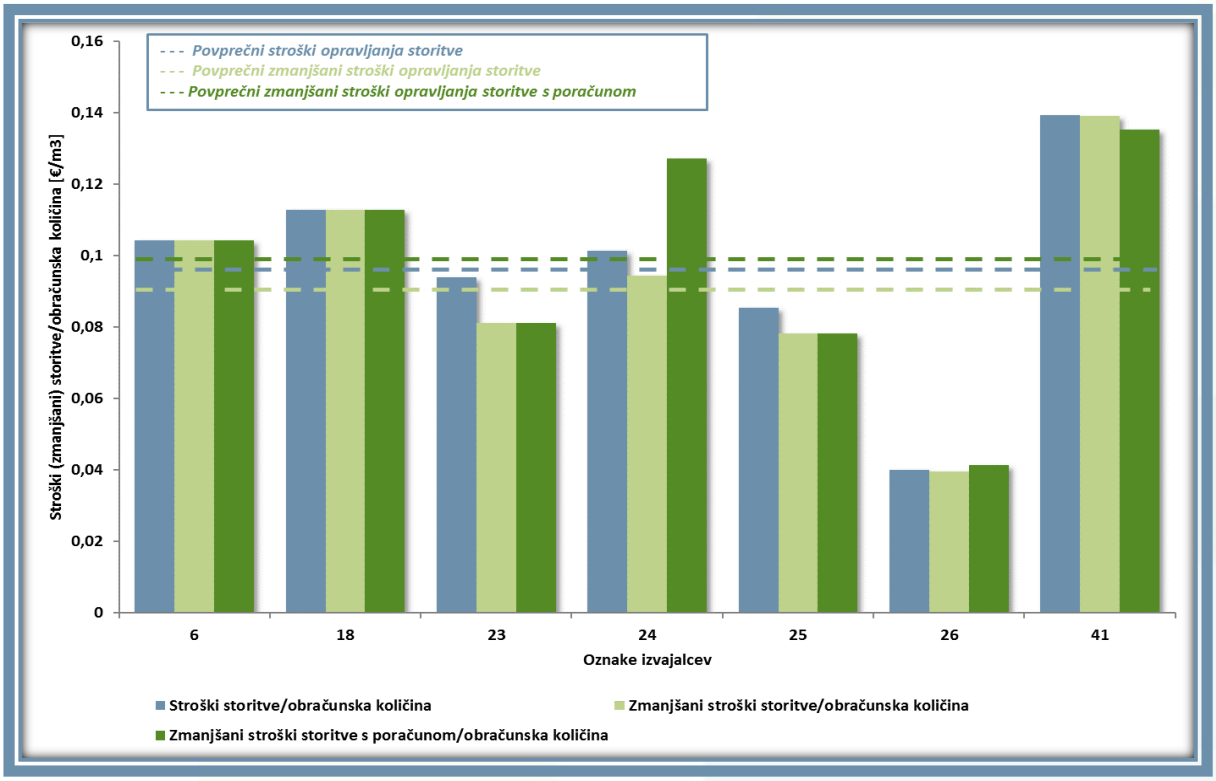

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 64	Struktura stroškov opravljanja storitev čiščenja padavinske odpadne vode s streh

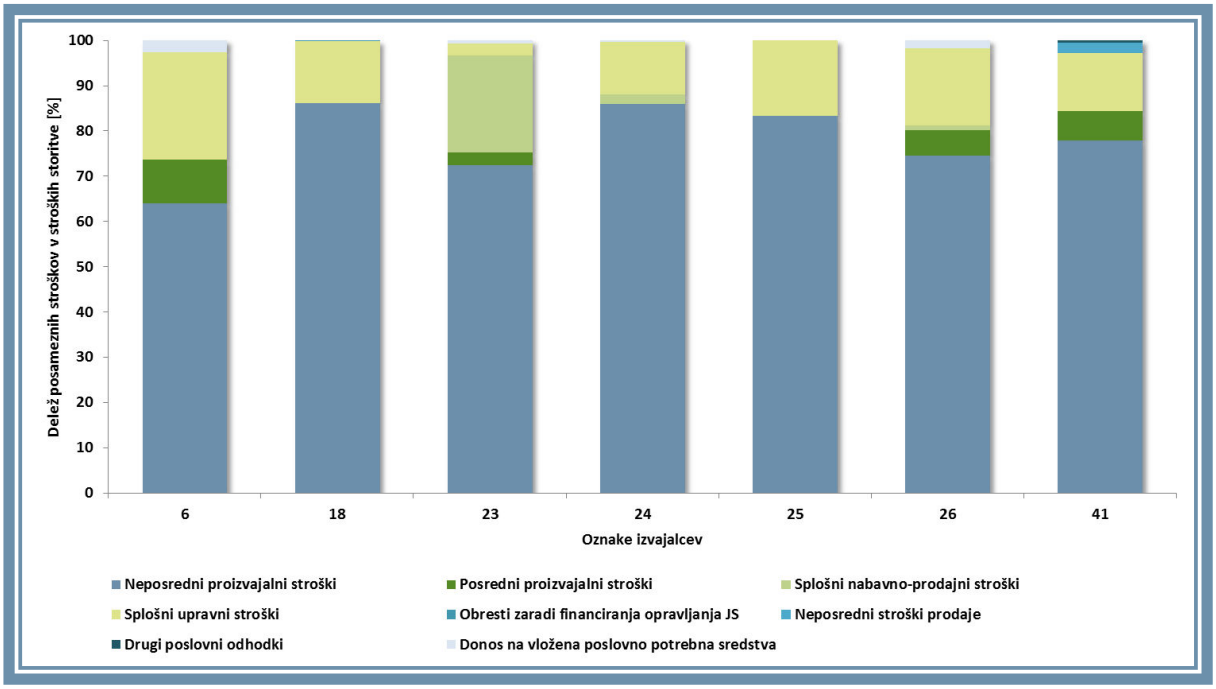

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

V strukturi stroškov opravljanja storitev največji delež predstavljajo neposredni proizvajalni stroški, ki se gibljejo od 64,0 do 86,1 %, povprečno 77,7 %. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 2,6 do 23,9 % in povprečno predstavlja 14,0 % stroškov opravljanja storitev. Delež posrednih proizvajalnih stroškov se giblje od 0 do 9,5 %, povprečno 3,5 %, delež splošnih nabavno–prodajnih stroškov od 0 do 21,5 %, povprečno 3,5 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

GRAF 65	Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev čiščenja padavinske odpadne vode s streh

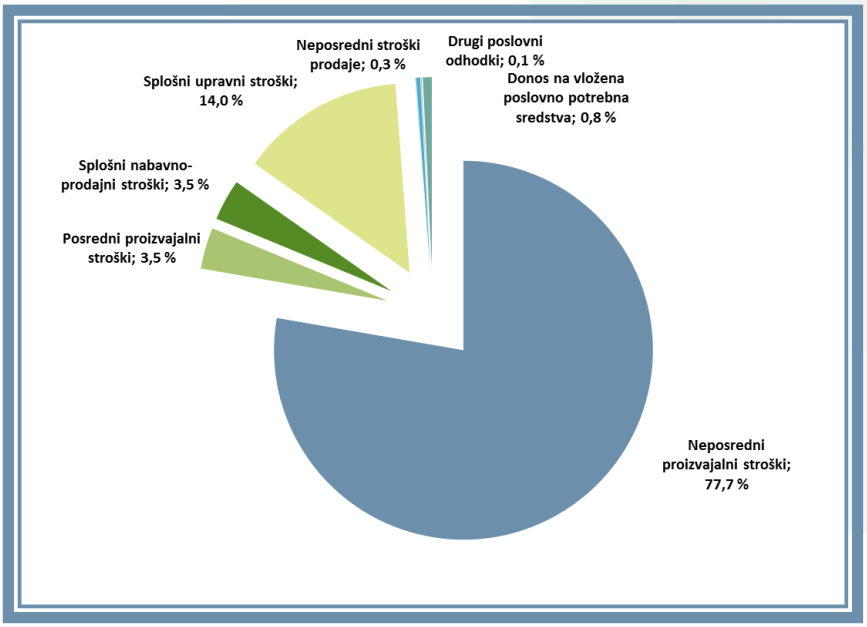

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN TER PADAVINSKE ODPADNE VODE S STREH

Analiza vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja posameznega izvajalca in razvrstitev izvajalcev v skupine s primerljivimi pogoji izvajanja javne službe omogoča presojo stroškov omrežnine in stroškov opravljanja storitev glede na stopnjo čiščenja, ki je eden ključnih povzročiteljev stroškov in s tem tudi kriterij za presojo upravičenih stroškov.

Stroški omrežnine in stroški opravljanja storitev se z višjo stopnjo čiščenja praviloma značilno zvišujejo in obratno, z nižjo stopnjo čiščenja so stroški izvajanja javne službe praviloma nižji. Poleg tega na višino stroškov izvajanja javne službe pomembno vplivajo tudi projektirana velikost čistilne naprave in stopnja njene izkoriščenosti kot tudi drugi dejavniki, zato je treba pri presoji stroškovne upravičenosti upoštevati tudi druge pogoje izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Glede na okoljske predpise je potrebno za vse vire onesnaževanja zagotoviti ustrezno čiščenje odpadne vode, kar zahteva velike investicijske potenciale na področju izgradnje čistilnih naprav.

Čiščenje odpadne vode se na posameznih oskrbovalnih območjih izvaja pod različnimi pogoji. Prostorska urejenost oskrbovalnih območij in različni tehnično-tehnološki pogoji izvajanja storitev so izrazito lokalno opredeljeni in pomembno vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe. Karakteristike in stroškovna zahtevnost čiščenja čistilnih naprav, ki jih upravlja posamezni izvajalec, vplivajo na povprečno lastno ceno izvajanja storitev, zato je poznavanje pogojev izvajanja pomembno pri presoji upravičenih cen.

V nadaljevanju so analizirani nekateri pomembnejši dejavniki čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, ki poleg ključnih kriterijev, t. j. stopnje čiščenja odpadne vode, velikosti čistilnih naprav in obračunske količine očiščene vode, vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij.

PROSTORSKA UREJENOST ČIŠČENJA ODPADNE VODE

Število oskrbovanih občin in čistilnih naprav v upravljanju

Oskrbovalno območje izvajalcev čiščenja odpadne vode je zelo različno. 16 od 38 analiziranih izvajalcev izvaja čiščenje odpadne vode le na območju ene občine, ostali na območju več občin, v povprečju 2,8. Analizirani izvajalci upravljajo od 1 do 24 čistilnih naprav, v povprečju 5,6. 10 analiziranih izvajalcev upravlja le eno čistilno napravo.

GRAF 66	Število oskrbovanih občin in čistilnih naprav v upravljanju

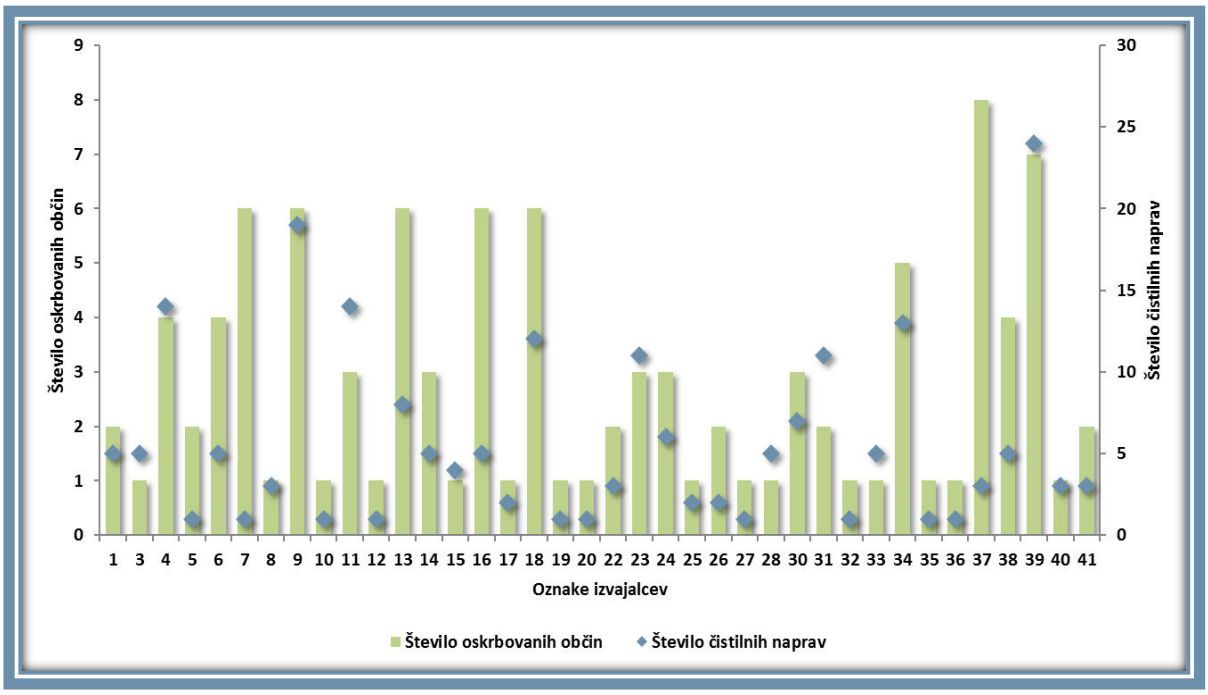

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju

Skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca se giblje od 1.430 do 379.530 PE, povprečno 39.874 PE. Pri tem večina izvajalcev poleg večje čistilne naprave upravlja tudi več manjših čistilnih naprav s projektirano zmogljivostjo manjšo od 1.000 PE. Veliko število manjših čistilnih naprav je predvsem posledica razpršene poselitve.

Dosežena stopnja izkoriščenosti posameznih čistilnih naprav je zelo različna. V nadaljevanju je grafično prikazana primerjava med projektirano zmogljivostjo in dejansko povprečno letno obremenitvijo čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca. Povprečna dosežena stopnja izkoriščenosti se giblje od 37,4 do 193,1 %, povprečno 76,8 %.

GRAF 67	Število in projektirana zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca

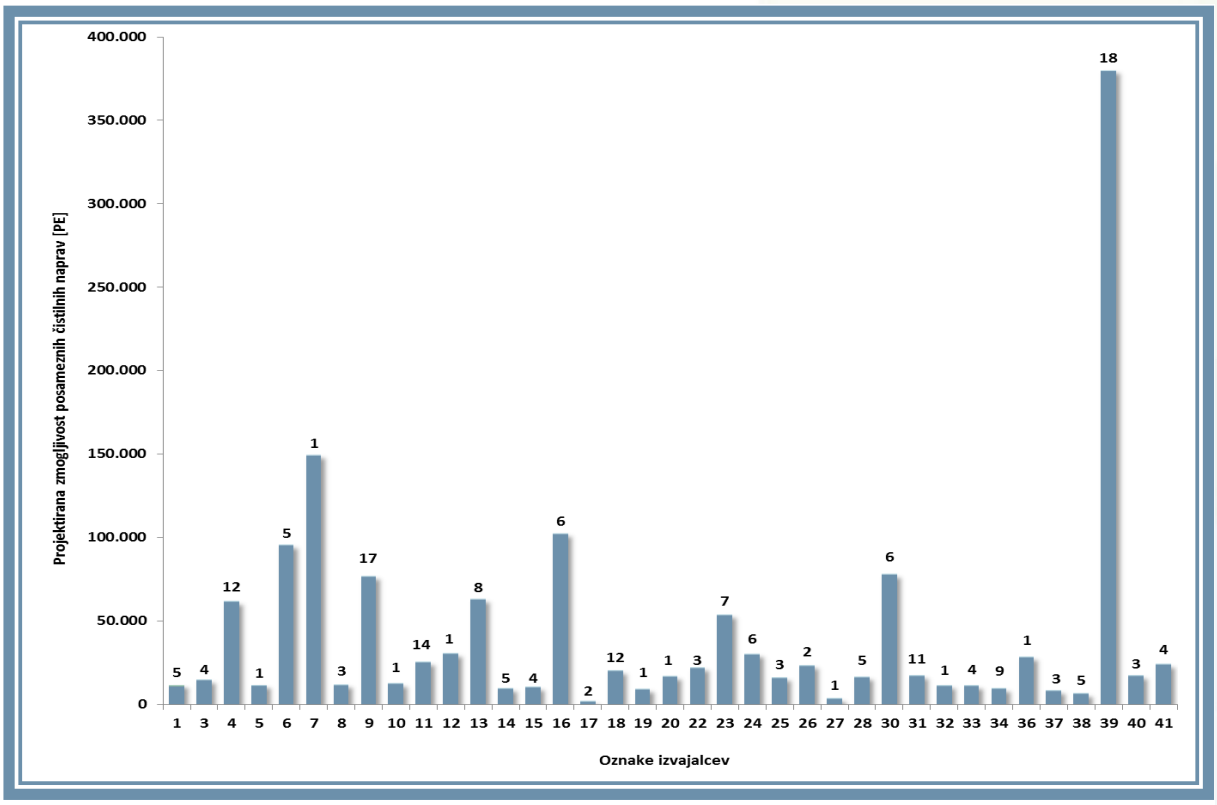

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 68	Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav

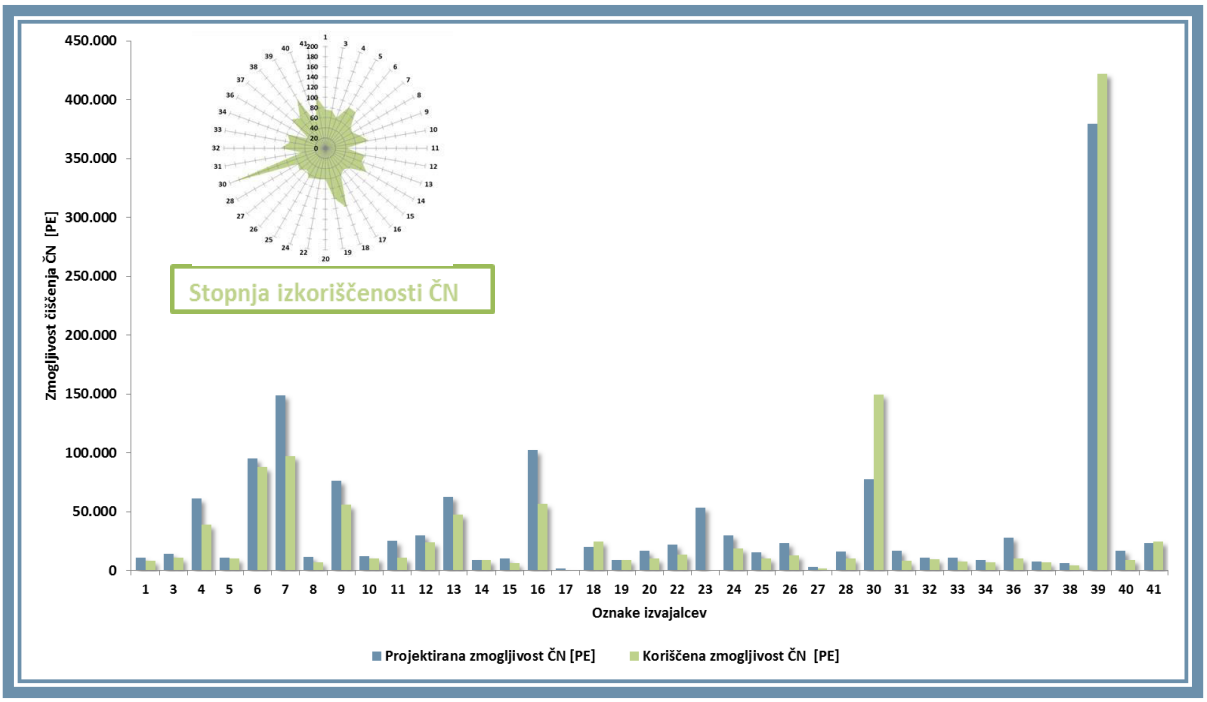

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 69	Število vodomerov in faktorjev omrežnine glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

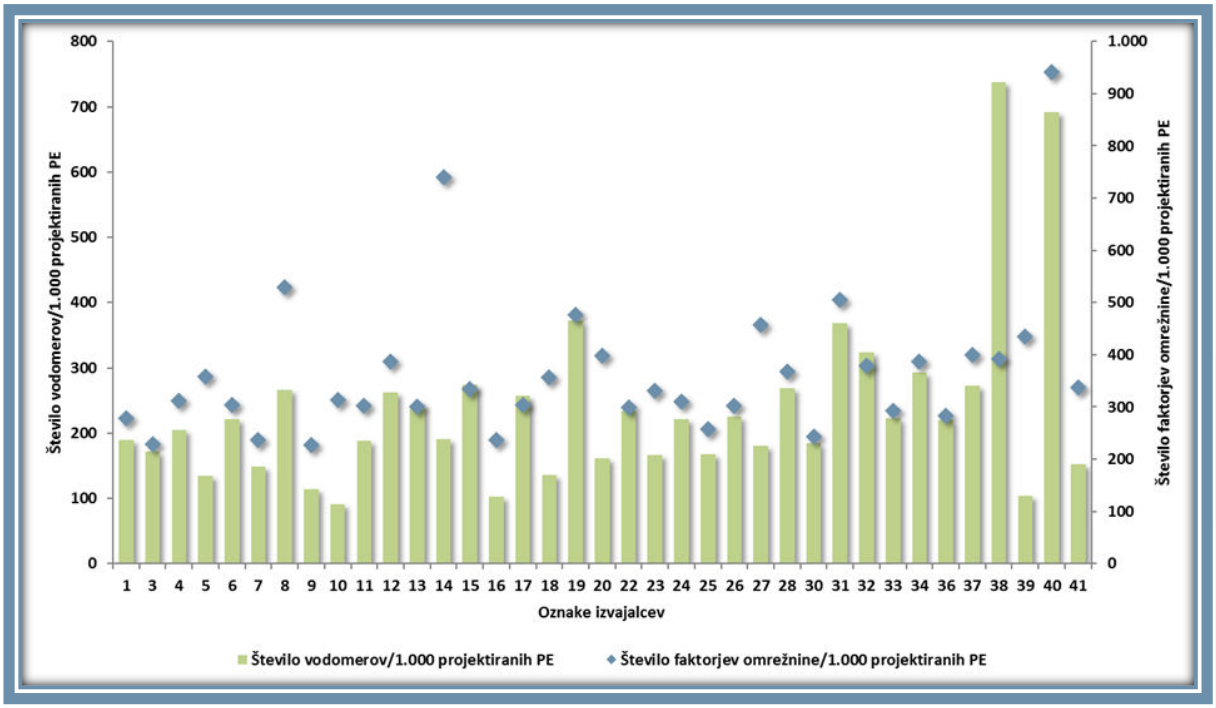

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Iz podrobnejše analize števila obračunskih vodomerov in vsote faktorjev omrežnine na 1.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca izhaja, da so razlike precejšnje, saj se število vodomerov na 1.000 PE projektirane zmogljivosti giblje med 91 in 738, povprečno 237, medtem ko se vsota faktorjev omrežnine giblje od 227 do 941, povprečno 366 faktorjev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti.

Podobno sliko kaže tudi primerjava števila oskrbovanih prebivalcev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti. Število se giblje od 350 do 1.546, povprečno analizirani izvajalci oskrbujejo 675 prebivalcev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav, ki jih upravljajo.

Število in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca, predvsem pa njihova projektirana in koriščena zmogljivost pomembno vplivajo na stroške opravljanja storitev. V primeru zmogljivih čistilnih naprav z visoko stopnjo izkoriščenosti so stroški čiščenja odpadne vode praviloma nižji. In obratno, v primeru izvajanja javne službe z večjim številom manj zmogljivih čistilnih naprav so stroški čiščenja praviloma višji.

GRAF 70	Projektirana zmogljivost čistilnih naprav in število oskrbovanih prebivalcev

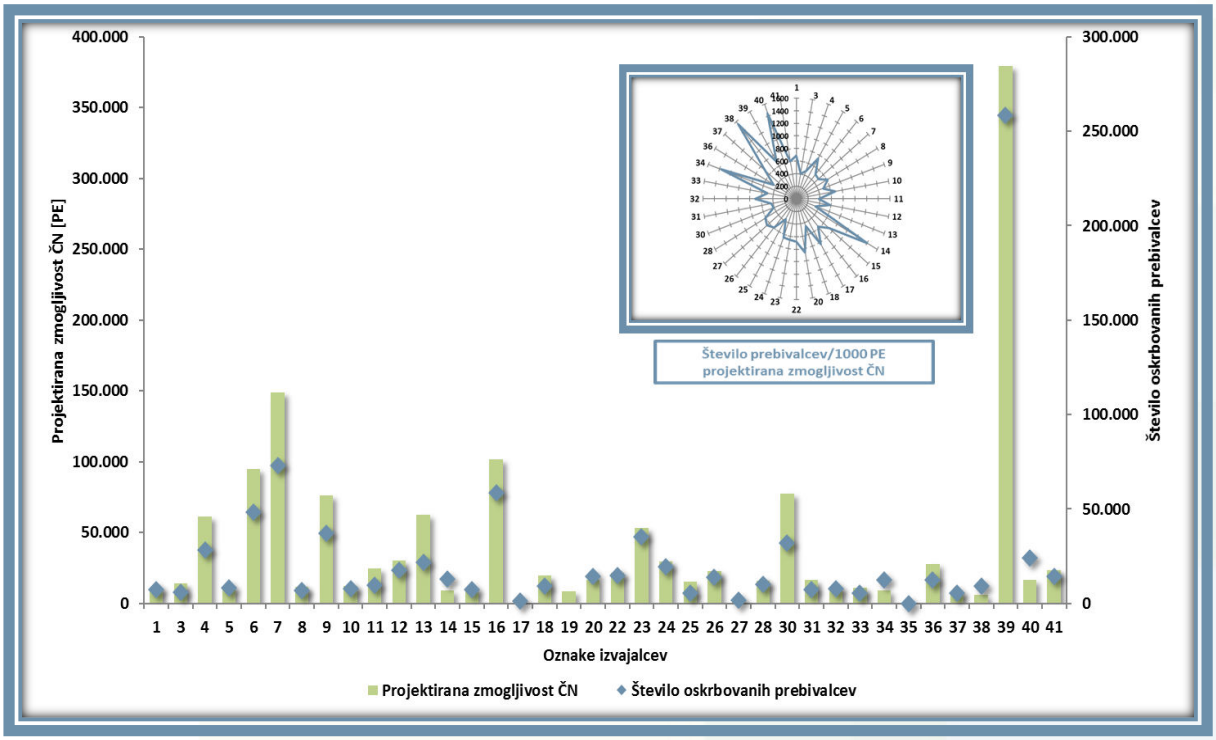

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Količina očiščene odpadne vode

Tudi pri obračunu čiščenja odpadne vode se, tako kot pri odvajanju, upošteva t. i. verjetnostno merilo in porabnikom zaračuna količino, ki je enaka količini prodane pitne vode. Dejanske količine odpadne vode, ki se čisti na čistilnih napravah, so praviloma višje. Na čistilnih napravah se namreč poleg komunalne odpadne vode, ki nastaja v gospodinjstvih in gospodarstvu, čistijo tudi industrijska odpadna voda ter padavinska in druga odpadna voda.

Čiščenje padavinske odpadne vode z javnih površin in streh je javna služba, medtem ko čiščenje padavinske odpadne vode s površin, ki niso javne, ni javna služba, vendar v večini primerov izvajalci še nimajo vzpostavljene potrebne evidence za obračunavanje teh količin očiščene odpadne vode. Izvajalci v okviru javne službe v večini primerov kalkulativno upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo. Razlog je predvsem v tem, da v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje in obračunavanje stroškov čiščenja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne.

V naslednjem grafu je podana primerjava med vtokom odpadne vode na čistilne naprave in dejansko količino obračunane očiščene vode. Primerjava kaže pomembne količinske razlike med očiščeno in obračunano količino, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne. Navedeno pogojuje večje količine očiščene odpadne vode glede na obračunano količino in s tem različne pogoje izvajanja dejavnosti.

GRAF 71	Vtok odpadne vode na čistilne naprave in obračunana količina očiščene odpadne vode

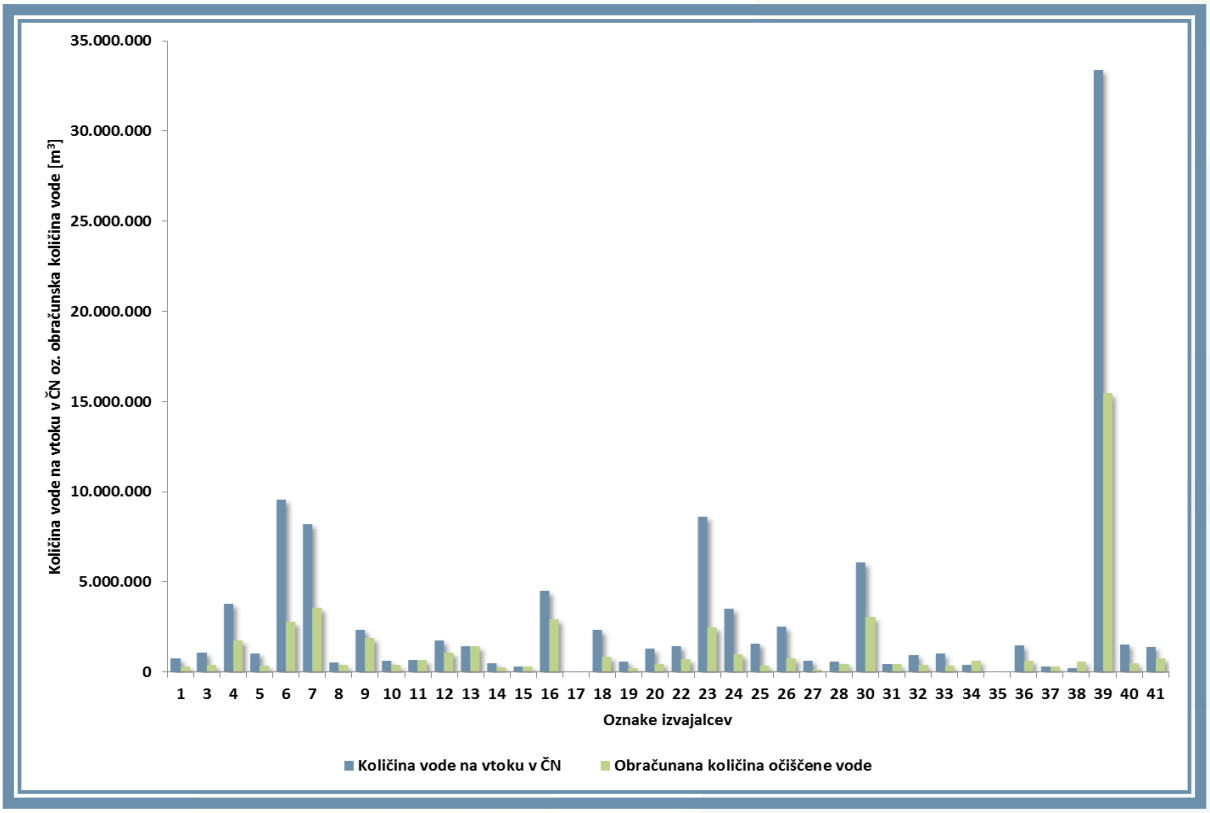

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ČIŠČENJA ODPADNE VODE

Glede na okoljske predpise je potrebno za vse vire onesnaževanja zagotoviti ustrezno čiščenje odpadne vode, zato je pomembno, ali čistilne naprave na iztoku zagotavljajo očiščeno vodo v skladu s predpisi pri vseh spremembah na vtoku.

Stopnja čiščenja odpadnih voda

Na naslednjih dveh grafih so prikazni povprečni učinki čiščenja, izračunani kot povprečno razmerje med vrednostmi posameznih parametrov odpadne vode na vtoku in iztoku iz posamezne čistilne naprave, ob upoštevanju projektirane velikosti analiziranih čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca.

Večja obremenitev odpadne vode na vtoku in posledično potrebno bolj učinkovito čiščenje zvišujeta stroške čiščenja odpadne vode.

GRAF 72	Povprečni učinki čiščenja odpadne vode po posameznih parametrih (neraztopljene snovi, amonijev dušik, celotni dušik, celotni fosfor) glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

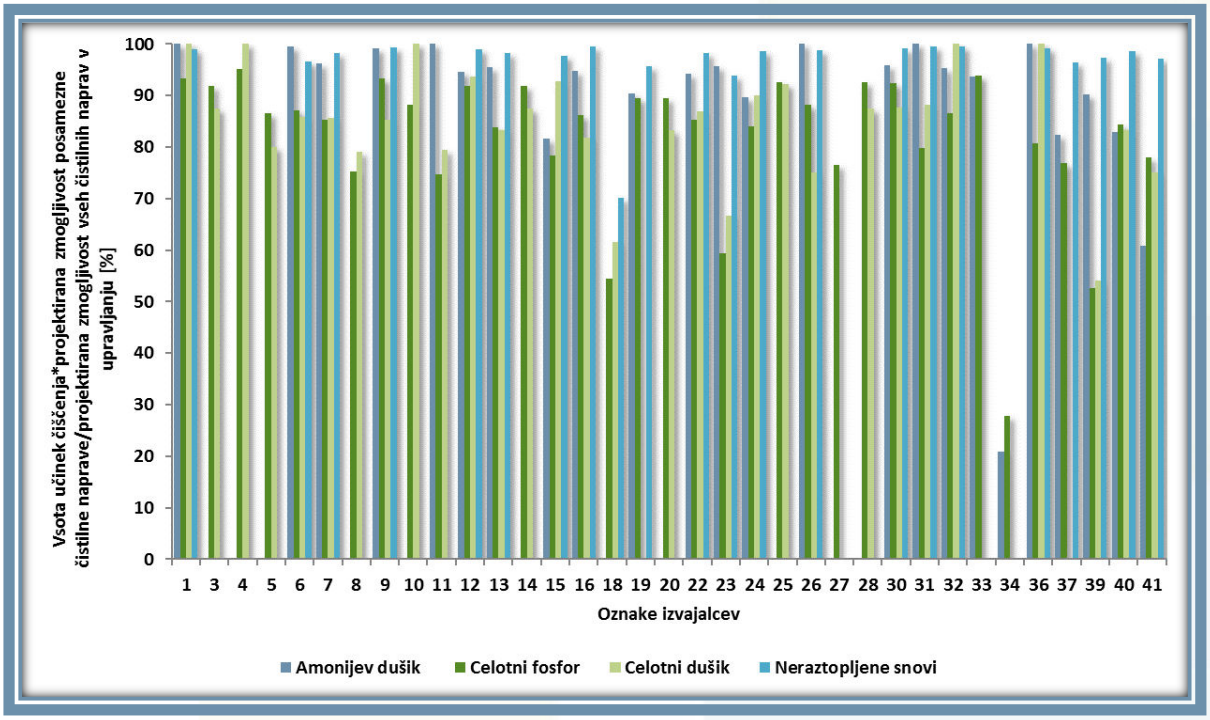

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

GRAF 73	Povprečni učinki čiščenja odpadne vode po posameznih parametrih (KPK, BPK_5) glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

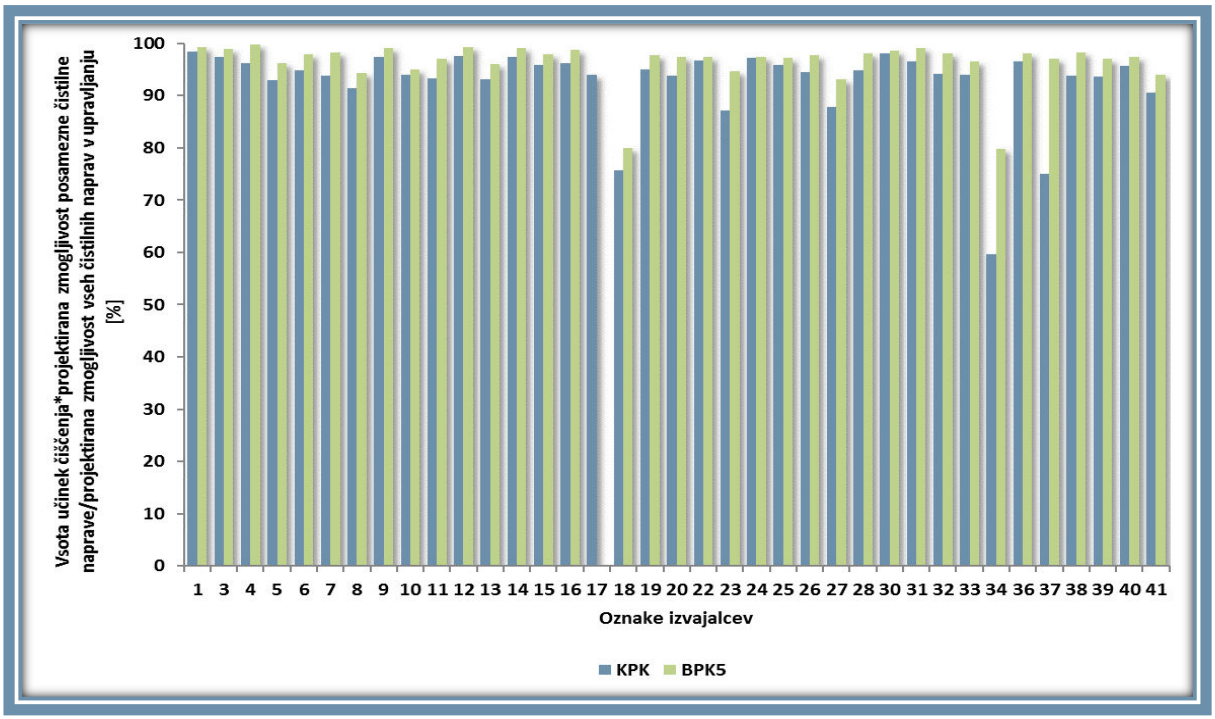

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Iz analize razpoložljivih podatkov o količinah odpadne vode očiščene s posamezno stopnjo čiščenja izhaja, da so analizirani izvajalci pretežni del odpadne vode očistili s terciarno stopnjo čiščenja. Strukturni deleži odpadne vode očiščene s posamezno stopnjo čiščenja po posameznih izvajalcih so razvidni iz naslednjega grafičnega prikaza, primerjalno je podana višina skupnih stroškov čiščenja glede na obračunano količino prečiščene odpadne vode. Praviloma velja, da večji kot je delež odpadne vode, ki se prečisti po višji stopnji čiščenja, višji so skupni stroški čiščenja na obračunsko enoto očiščene odpadne vode.

GRAF 74 **Strukturni deleži očiščene odpadne vode glede na stopnjo čiščenja v primerjavi s skupnimi stroški čiščenja glede na obračunano količino očiščene odpadne vode**

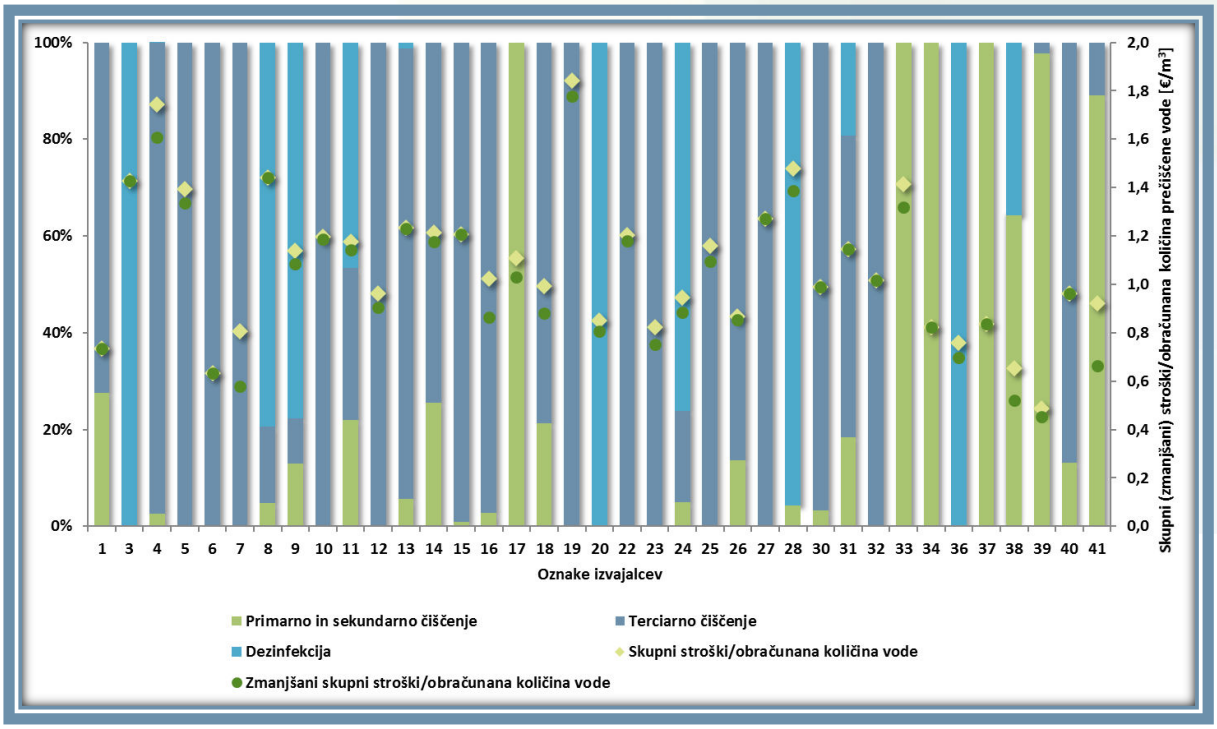

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST

Z ekonomskega vidika je za trajnostni razvoj pomembna predvsem ustrezna cenovna politika, ki z vključitvijo vseh stroškov, stroškov rabe naravnega vira in okoljskih stroškov, vpliva na učinkovito rabo in zagotavlja ustrezna sredstva za obnovo in trajnostni razvoj.

Z doseganjem ustreznega čiščenja odpadnih voda je povezana tudi izgradnja kanalizacijskih sistemov za odvod odpadne vode od vira onesnaževanja do čistilne naprave. Velik del prebivalstva namreč še ni priključen na kanalizacijske sisteme, med zgrajenimi pa prevladujejo mešani kanalizacijski sistemi, ki skupno odvajajo komunalno in padavinsko odpadno vodo. To povzroča velika nihanja pri dotokih na čistilne naprave ter v bioloških obremenitvah voda. Izgradnja kanalizacijskih sistemov na redko naseljenih področjih je

otežena, pogosto celo neizvedljiva zaradi reliefnih značilnosti. V takih primerih je pogosto ceneje zgraditi manjše čistilne naprave blizu vira onesnaženja.

Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture

Stroški amortizacije oz. najema javne infrastrukture pri analiziranih izvajalcih v povprečju predstavljajo 97 % vseh stroškov javne infrastrukture in pomembno vplivajo na višino omrežnine[6]. Čistilne naprave predstavljajo ključen del javne infrastrukture, zato smo analizirali, v kakšni višini je pri posameznih izvajalcih obračunan strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na projektirano in koriščeno zmogljivost.

GRAF 75	Strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na projektirano in koriščeno zmogljivost čistilnih naprav

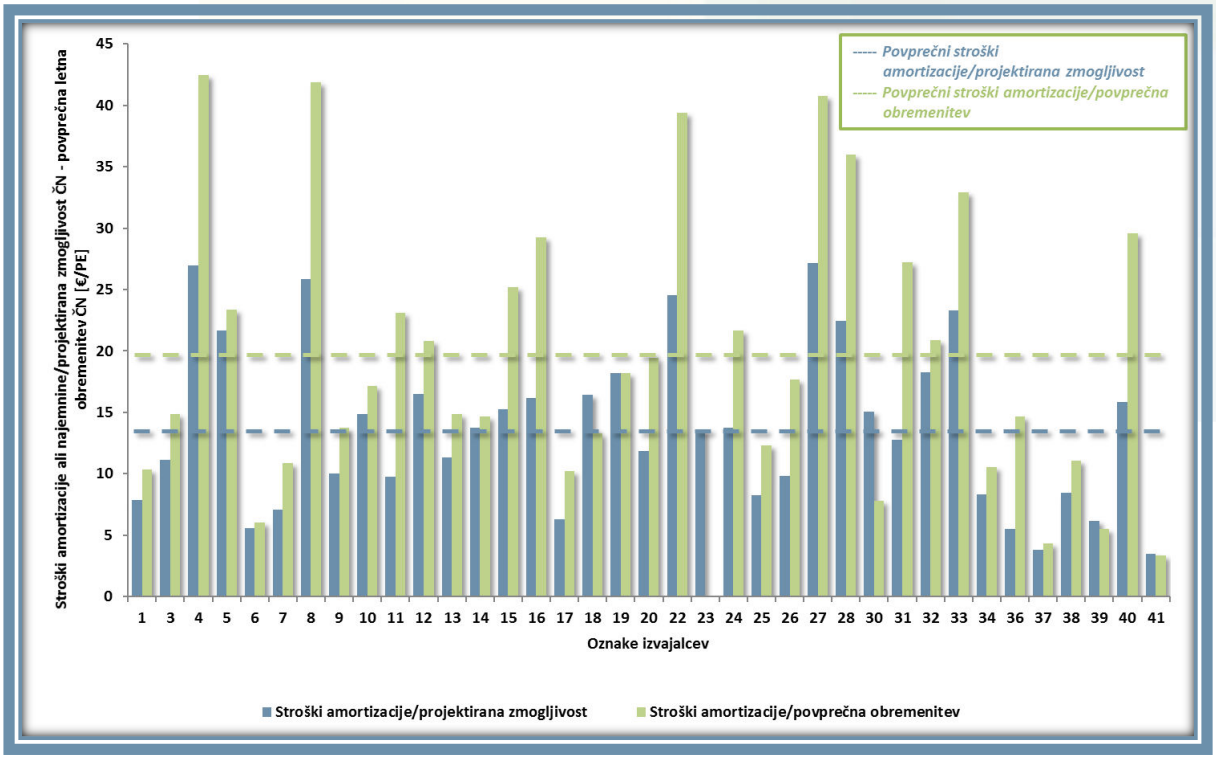

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

Preračunano na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju analiziranih izvajalcev znaša strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo od 3,48 do 27,17 EUR/PE, povprečno 13,70 EUR/PE. Strošek amortizacije oz. najemnine je ob upoštevanju dejansko izkoriščene zmogljivosti na enoto višji in se giblje od 3,36 do 42,44 EUR/PE, povprečno 19,60

[6] Višina stroškov amortizacije je odvisna od realno ovrednotene infrastrukture ter upoštevane stopnje amortizacije. Z Uredbo MEDO se amortizacija izračunava enotno, po metodi časovnega amortiziranja, glede na stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti infrastrukture javne službe in ob upoštevanju življenjske dobe oz. amortizacijske stopnje, ki jo predpisuje Uredba MEDO. Pri tem mora biti najemnina, ki jo občina kot lastnica infrastrukture zaračunava izvajalcu javne službe, najmanj v višini obračunane amortizacije.

EUR/PE. Lahko predpostavljamo, da je velik razpon posledica različne stopnje izkoriščenosti razpoložljivih kapacitet čistilnih naprav ter dejstva, da infrastruktura v vseh primerih ni realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike pomembno vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki

Polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti z ekonomskega vidika zagotavlja trajnostno in nemoteno izvajanje javne službe. Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode se je pri analiziranih izvajalcih gibala od 24,6 do 114,1 %, in v povprečju znašala 97,7 %. Kljub relativno visoki povprečni stopnji pokritja odhodkov pa iz anketnih vprašalnikov izhaja, da je od 38 analiziranih izvajalcev 15 izvajalcev (40 %) v letu 2018 poslovanje dejavnosti zaključilo z izgubo.

GRAF 76 **Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode**

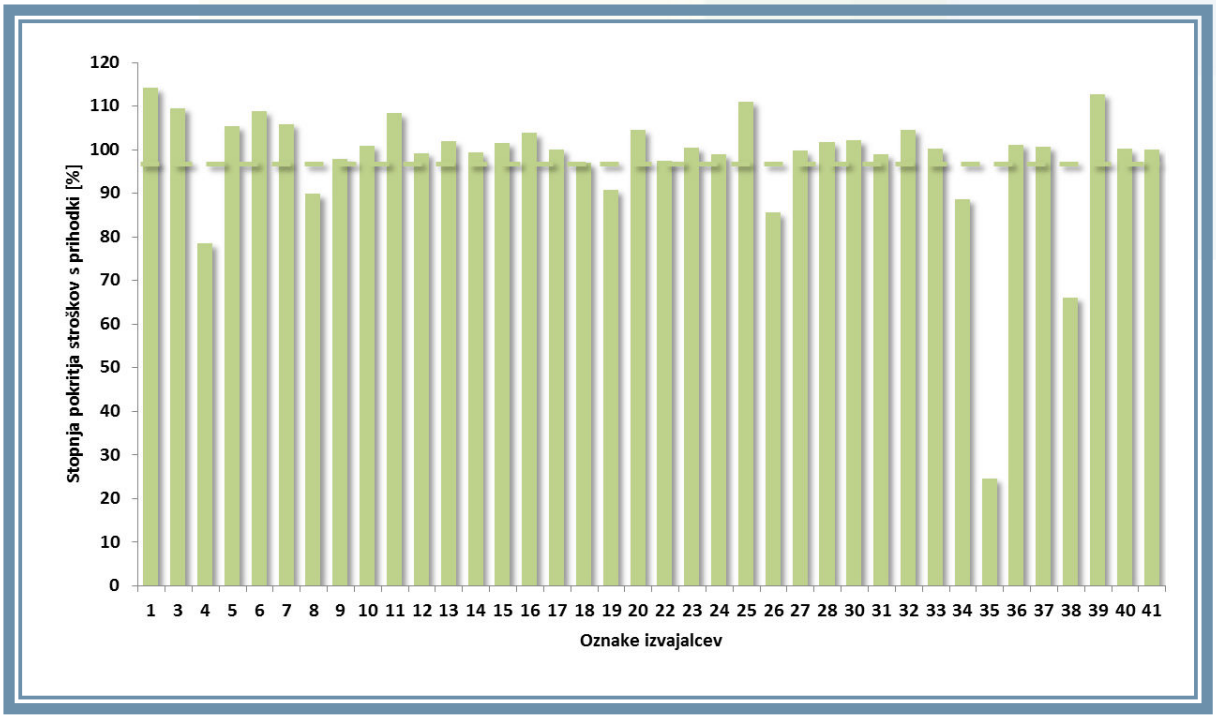

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2018, Inštitut za javne službe, 2020.

POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Prostorska urejenost čiščenja odpadne vode

Število in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca, predvsem pa njihova projektirana in koriščena zmogljivost pomembno vplivajo na stroške opravljanja storitev. V primeru zmogljivih čistilnih naprav z visoko stopnjo izkoriščenosti so stroški čiščenja odpadne vode praviloma nižji. Stroški čiščenja pri večjem številu manjših naprav v upravljanju posameznega izvajalca so v primerjavi z manj napravami enake zmogljivosti višji.

Primerjava kaže pomembne količinske razlike med očiščeno in obračunano količino, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne. Navedeno pogojuje večje količine očiščene odpadne vode glede na obračunano količino in s tem različne pogoje in višje stroške izvajanja dejavnosti.

Kakovost in zanesljivost čiščenja odpadne vode

Iz izvedenih analiz lahko povzamemo, da so analizirane čistilne naprave različne glede projektirane in koriščene zmogljivosti, na njih pa se izvajajo tudi različne stopnje čiščenja, kar vpliva na višino lastne cene.

Podatki pridobljeni z anketo so po posameznih čistilnih napravah zelo omejeni, iz tehničnega, predvsem pa iz ekonomskega vidika. Na podlagi povprečnih stroškov čiščenja na čistilnih napravah, ki jih upravlja posamezni izvajalec, lahko sklepamo, da na stroške čiščenja količina odpadne vode nima velikega vpliva, bolj pomembna sta projektirana zmogljivost in kakšno onesnaženje je potrebno očistiti oziroma v kakšni meri se očisti onesnaženo odpadno vodo.

Večja obremenitev odpadne vode na vtoku in posledično potrebno bolj učinkovito čiščenje zvišujeta stroške izvajanja čiščenja odpadne vode. Praviloma velja, da večji kot je delež odpadne vode, ki se prečisti po višji stopnji čiščenja, višji so skupni stroški čiščenja na obračunsko enoto očiščene odpadne vode.

Trajnostna naravnanost in stroškovna učinkovitost

Z vidika trajnostnega razvoja je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje razvoja in obnovo infrastrukture. Velike razlike v višini obračunane amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo kažejo, da infrastrukturna sredstva v vseh primerih niso realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Z ekonomskega vidika trajnost čiščenja odpadne vode zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. V letu 2018 je 40 % analiziranih izvajalcev na dejavnosti čiščenja odpadne vode poslovalo negativno, kar omejuje zanesljivo in nemoteno izvajanje javne službe.

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja se na posameznih oskrbovalnih območjih izvajajo pod zelo različnimi pogoji. Poleg naravnih pogojev na izvajanje vplivajo tudi številne tehnično-tehnološke značilnosti povsem lokalnega značaja, kar vpliva na lastno ceno storitev. Pri presoji učinkovitosti je zato ključno poznavanje in upoštevanje pogojev izvajanja oskrbe javne storitve, ki jih določajo značilnosti prostorske urejenosti oskrbovalnih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca. Brez upoštevanja navedenega se namreč lahko izvajalcu pripiše neučinkovito izvajanje in temu primerno nižji priznani stroški, razlog nedoseganja zahtevanih vrednosti pa je dejansko lahko v različnih oz. zahtevnejših pogojih izvajanja dejavnosti. V takih primerih je primerjalna analiza najprimernejša metoda za celovito vrednotenje učinkovitosti izvajanja javnih storitev.

V primerjalno analizo izvajanja javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode v letu 2018 je vključeno 40 izvajalcev, ki zagotavljajo javno službo v 111 občinah ter oskrbujejo 46,0 % vseh prebivalcev in 52,4 % vseh občin v Sloveniji. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2018 odvedli 56,5 % odpadne vode ter upravljali 70,5 % kanalizacijskega omrežja v državi. V primerjalno analizo izvajanja javne službe čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v letu 2018 je vključeno 38 izvajalcev, ki zagotavljajo javno službo v 109 občinah ter oskrbujejo 40,5 % vseh prebivalcev in 51,4 % vseh občin v Sloveniji. V analizo vključeno izvajalci so v letu 2018 prečistili 66,2 % odpadne vode ter upravljali 195 čistilnih naprav s skupno projektirano zmogljivostjo 1.475.328 PE. Povzamemo lahko, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za celotno področje odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v Sloveniji.

Stroški izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti kanalizacijskih sistemov ter prevladujoče stopnje čiščenja odpadne vode na čistilnih napravah v upravljanja izvajalca.

Primerjalna analiza stroškov odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin je bila izvedena na podlagi ključnega kriterija, t. j. gostote odjema. Obračunska lastna cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2018 gibala od 1,4214 do 9,6348 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 4,9519 EUR/faktor/mesec. Obračunska lastna cena opravljanja storitev se je pri analiziranih izvajalcih gibala od 0,1535 do 0,6785 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,3305 EUR/m^3.

Obračunska lastna cena omrežnine za odvajanje padavinske odpadne vode s streh se je pri desetih analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0599 do 0,2553 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,1385 EUR/m^3. Obračunska lastna cena opravljanja storitev odvajanja padavinske odpadne vode s streh se je gibala od 0,0309 do 0,2477 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,1035 EUR/m^3.

Podatke za primerjalno analizo stroškov za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami je posredovalo 30 izvajalcev. Obračunska lastna cena omrežnine za storitve povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0206 do 5,5215 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 1,4116 EUR/faktor/mesec. Obračunska lastna cena opravljanja storitev povezanih z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami se je gibala od 0,0411 do 0,7194 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,3891 EUR/m^3.

Primerjalna analiza stroškov čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je bila izvedena na podlagi prevladujoče stopnje čiščenja odpadne vode ob upoštevanju projektirane zmogljivosti čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca. Obračunska lastna cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je gibala od 0,7972 do 7,2878 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 3,4385 EUR/faktor/mesec. Obračunska lastna cena opravljanja storitev se je gibala od 0,3355 do 1,3729 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,6464 EUR/m^3.

Obračunska lastna cena omrežnine za čiščenje padavinske odpadne vode s streh se je pri sedmih analiziranih izvajalcih v letu 2018 gibala od 0,0211 do 0,0812 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,0464 EUR/m^3. Obračunska lastna cena opravljanja storitev čiščenja padavinske odpadne vode s streh se je gibala od 0,0401 do 0,1392 EUR/m^3 in v povprečju znašala 0,0967 EUR/m^3.

Razvrstitev analiziranih izvajalcev v skupine glede na ključne kriterije izvajanja posamezne javne službe omogoča presojo obračunskih cen ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja tehtano povprečje skupine. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot ± 20 %, je pri pojasnjevanju odstopanja treba upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov.

Velja poudariti, da na stroške izvajanja javne službe poleg gostote odjema ter stopnje čiščenja odpadne vode vplivajo tudi drugi dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri presoji stroškovne upravičenosti, saj lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške. V primerjalni analizi so podrobneje analizirani dejavniki prostorske urejenosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske vode, kakovost in zanesljivost oskrbe ter trajnostna naravnanost in učinkovitost izvajanja javne službe, ki pomembno vplivajo na stroške izvajanja javne službe.

Širok nabor analiziranih pojasnjevalnih kriterijev omogoča opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo razloge za pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij. Na koncu analize pojasnjevalnih kriterijev je podan tudi povzetek analize ter pojasnilo vpliva posameznega parametra na stroške odvajanja in čiščenja odpadne vode. S tem je občinam zagotovljena strokovna podlaga za presojo stroškovne upravičenosti odvajanja in čiščenja odpadne vode ob

upoštevanju pogojev in okoliščin izvajanja javne službe na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca.

Primerjalna analiza je najobsežnejši tovrstni projekt v slovenskem prostoru. Izvajalcem zagotavlja podporo za učinkovitejše izvajanje javnih služb, občinam pa, da na strokovnih osnovah presojajo pogoje poslovanja in upravičenost cen javnih storitev ter vodijo odgovorno cenovno politiko komunalnih storitev. Uporaba primerjalne analize se v postopku oblikovanja in določanja cen storitev občinskih gospodarskih javnih služb vse bolj uveljavlja. V praksi pogosta politika določanja cen na podlagi primerjave prodajnih cen v sosednjih občinah, ne glede na to, ali so pogoji izvajanja in standard storitev primerljivi, se umika strokovni presoji upravičenih stroškov na podlagi primerjalnih pogojev izvajanja in odgovornemu določanju cen. Bistvo regulacije je namreč določiti ceno, ki krije upravičene stroške izvajanja storitev in zagotavlja kakovostne komunalne storitve in trajnostno poslovanje izvajalcev javnih služb.